

H.de Roos

Kameleon schiet te hulp

UITGEVERIJ KLUITMAN ALKMAAR

**DE KAMELEON SCHIET TE HULP
DOOR**

H. de ROOS

**Geïllustreerd door G. VAN STRAATEN
(LEEFTIJD TOT 12JAAR)**

2e DRUK

UITGEVERIJ KLUITMAN – ALKMAAR

HOOFDSTUK I

Gerben gaat telefoneren

In de smederij van Klinkhamer waren Hielke en Sietse, de jongens van de smid, bezig met het schilderen van een maaimachine. Klinkhamer had de machine gerepareerd en tijdens het lassen was de verf weggebrand. Daarom moesten de jongens alles weer netjes met aluminiumverf bijschilderen. Sietse, die de grootste kwast gebruikte, morste af en toe verf op de grond.

„Kijk een beetje uit!” zei Hielke. „Straks ligt er meer verf naast de machine dan erop! En kijk eens naar je klompen. Die zitten vol spatten!”

„Dat geeft niet,” zei Sietse. „Daar weet ik een hele mooie oplossing voor!” En hij ging zijn klompen geheel met verf volsmeren.

„Kijk eens, hoe mooi?” zei hij lachend, „nu heb ik zilveren klompen. Wat zullen de mensen kijken.”

„Vader vindt het vast niet goed,” zei Hielke, „hij zei dat deze verf erg duur is.”

„Maar mijn klompen gaan nu langer mee,” zei Sietse, „dus

dat is dan weer goedkoper.”

Voor de smederij stopte een bestelauto waaruit twee mannen kwamen.

„Waar is jullie vader? Wij komen voor de neventelefoon!” zei een van de mannen tegen Hielke en Sietse.

„Neventelefoon?” vroeg Sietse verbaasd, „wij hebben helemaal geen neven! Alleen een nichtje, maar die woont helemaal in Limburg!”

„Wel nee slome,” zei de man, „jullie vader heeft gevraagd of wij naast het toestel dat jullie in huis hebben een tweede toestel in de werkplaats willen aanbrengen. Daarvoor zijn wij nu hier. Joop pak jij de spullen? En jongens roepen jullie je vader?” „Vader is naar de boterfabriek voor een karweitje,” zei Hielke. Maar Klinkhamer kwam juist terug en hij wees de mannen een plaats boven de werkbank. Daar moest de telefoon aan de muur worden opgehangen. „Het komt in orde, mijnheer Klinkhamer,” zei de man die schijnbaar de baas was en hij nam een elektrische boor en maakte vier gaatjes in de muur. Er werden boutjes in geduwd en daaraan werd het telefoontoestel bevestigd. Vervolgens gingen de mannen een kabeltje leggen vanuit het woonhuis naar de smederij. Klinkhamer die weer naar de boterfabriek moest, zei tegen zijn zoons: „En jullie passen zolang op de smederij,

hè? En berg de verf op anders klieren jullie alles onder!” Daarbij keek Klinkhamer naar de klompen van Sietse, maar hij zei verder niets en fietste weer naar de boterfabriek. Hielke zette de bus met verf op een plank en spoelde de kwasten schoon in terpentijn. Intussen bekeek Sietse het nieuwe telefoontoestel. Hij nam de hoorn van de haak en ontdekte, dat het gedeelte, dat je tegen het oor moet houden, loszat. Hij schroefde de gehoorschelp verder los en keek naar hetgeen eronder zat. Dat was een metalen plaatje met gaatjes erin en het lag losjes op ’n paar koperen stifjes. Dat was alles. „Moet je kijken,” zei hij tegen Hielke. „Hiermee kun je een gesprek beluisteren. Hoe bestaat het, hè?” „En ligt dat plaatje zomaar helemaal los?” vroeg Hielke. „Wel ja,” zei Sietse en hij hield de hoorn ondersteboven waardoor het plaatje op de werkbank viel.

„Ik had verwacht dat het veel ingewikkelder zou zijn, ’ zei Hielke. „Zou de andere kant ook zo zijn?”

„Dat zullen we even bekijken,” zei Sietse en hij schroefde ook de dop los waarin je moet praten als je telefoneert. Ook hier was weer een los liggend metalen plaatje waar in plaats van gaatjes, sleufjes in waren aangebracht. De jongens bekeken de beide plaatjes nog eens van alle kanten en dan legde Sietse ze weer in de hoorn en schroefde de doppen er weer op. De

mannen van de telefoondienst hadden intussen een kabeltje aan het toestel in de woning gemonteerd en dat kabeltje werd nu door een gaatje in de muur naar de smederij getrokken. Daar werd het aan het nieuwe toestel bevestigd. Toen alles klaar was, zei de baas van het tweetal:

„Ga jij nu naar de huistelefoon Joop! En bel mij hier op! Je weet, je hoeft alleen maar het cijfer 1 te draaien!”

„Oké,” zei Joop en hij verliet de werkplaats. Even later rinkelde de telefoon in de smederij. De baas nam de hoorn van de haak en riep:

„Hallo? Halloo! Halloooo!! Hé sufferd, doe je mond eens open! Ik hoor je niet! Sta je te slapen?”

„Wel nee!” zei Joop, die weer in de smederij kwam, „ik sta niet te slapen, maar de verbinding deugt niet! Er komt geen klink uit het toestel!”

„Uit dit ook niet,” zei de baas. „Wat zit er fout?”

Hielke en Sietse stonden er op hun neus bij te kijken, toen de mannen de toestellen openmaakten en de wirwar van draadjes gingen controleren. Daarbij bleek één draadje nauwelijks meer vast te zitten en dat werd dus verbeterd.

„Nu gaan wij het nog eens proberen,” zei de baas en zijn helper Joop ging weer in huis. Even later rinkelde de telefoon in de smederij. De baas nam de hoorn en riep:

„Hallo? Halloo! Halloooo!! Alle donderstenen nog aan toe, hij doet het weer niet!”

Daar kwam Joop terug en zei:

„Hij doet het niet, baas!”

„Vertel mij liever iets wat ik nog niet weet,” zei de baas mopperig. „Ik begrijp er niets van! De bel rinkelt wel maar verder komt er geen geluid uit. Als de kabel niet goed verbonden was, zou de bel ook niet gaan. Het zit dus in dit toestel. Misschien in de hoorn?”

Hielke keek Sietse veelbetekenend aan, maar Sietse trok zijn schouders op. Hij had immers niets vernield?

De baas schroefde een dop van de hoorn los en riep dan verontwaardigd: „Die lui van de technische dienst hebben de membranen verwisseld. Zo komt er natuurlijk geen geluid door. In het vervolg zullen wij eerst de hoorn controleren voor wij een toestel plaatsen.”

„Wat is een membraan, mijnheer?” vroeg Sietse.

„Dat is een trilplaatje, jongeman. Als je in de hoorn praat gaat het plaatje trillen. Onder het plaatje zit een magneetje dat de trillingen overneemt en verder seint door de kabel. Aan de andere kant van de kabel worden die trillingen opgevangen door een magneetje dat ze overbrengt op het membraan van de gehoorschelp. En zo worden dan weer woorden gevormd

die je dan hoort. Dat is alles. Eenvoudig hè?”

Het klonk allemaal wel heel eenvoudig, maar in werkelijkheid was het nogal ingewikkeld. Want hoe konden de mannen wijs worden uit al die draadjes en hoe kon je zomaar een getal draaien waardoor een telefoon aan de andere kant van Nederland begon te rinkelen?

Dat waren vragen die niet in een paar minuten beantwoord konden worden en de mannen hadden daarvoor ook geen tijd. Zij maakten de hoorn in orde en dan werden de toestellen nogmaals beproefd. En nu werkte alles perfect. De mannen pakten hun gereedschap bijeen en vertrokken.

„Het was jouw schuld dat de telefoon het niet deed,” zei Hielke, „het kwam alleen door het geknoei aan de hoorn!”
„Ik wou alleen maar zien hoe het werkt,” zei Sietse, „en er is niets stukgegaan, dus hoeft je mij niet zo kwaad aan te kijken.”
Op de werkbank lag een nieuw telefoonboek, dat bij het toestel opgehangen kon worden. Sietse zocht een stalen spijker en sloeg die in de muur. Daaraan werd het telefoonboek opgehangen.

„Er moet ook een tafeltje bij,” zei Hielke, „om er een blocnote en een potlood op te leggen.”

„Dat kan wel op de werkbank liggen,” zei Sietse, „ik vind het zo wel goed.”

Dat vond Gerben ook, toen hij even later in de smederij kwam. Gerben was de knecht van boer Jellema en hij hield van een grapje. De jongens hadden dan ook al vele gekke dingen met hem beleefd.

„Ha vrienden!” zei Gerben, „wat zie ik daar? Een nieuwe telefoon? Dat is handig!”

„Van hier kunnen wij nu het hele land opbellen,” zei Sietse.

„Hoe bestaat het,” zei Gerben, „de techniek is toch groot tegenwoordig. Kom, laat ik mijn vriend Sjoerd even gaan bellen.”

Sjoerd Bonnema was de postbode en hij had met Gerben in het leger gediend. In tegenstelling tot Gerben hield Sjoerd helemaal niet van grapjes en juist daarom nam Gerben de hoorn van de haak en belde het postkantoor op. Er kwam een juffrouw aan de telefoon die zei:

„Met het postkantoor.”

„Juffrouw,” zei Gerben. „Kan ik de heer Sjoerd Bonnema even spreken?”

„Een ogenblikje, mijnheer!”

Het duurde even en dan klonk de stem van Sjoerd door de telefoon: „Met Bonnema.” „Met de burgemeester!” zei Gerben met verdraaide stem. „Ik heb een poststuk ontvangen dat bestemd was voor de notaris en de slager kreeg een brief

die aan mij geadresseerd was. Als u de post niet beter kunt bezorgen, zal ik een klacht indienen bij uw directeur! Heeft u dat verstaan, Bonnema?”

„Maar mijnheer de burgemeester,” zei Sjoerd...

„Niks te maren!” zei Gerben, „jij bent een slome postzegellikker! Dat ben je!”

Gerben hing de hoorn op en zei lachend: „Zo jongens, Sjoerd gelooft dat hij met de burgemeester sprak. Wat zal hij in de piepzak zitten. Wie zal ik nu eens bellen? De bakker?” En hij draaide het nummer van bakker Van der Zee en kreeg mevrouw Van der Zee aan de telefoon.

„Mevrouw! Met de burgemeester!” zei Gerben weer met verdraaide stem. „Uw man is lid van de brandweer, nietwaar?”

„Jawel, burgemeester.”

„Juist, mevrouw,” zei Gerben. „En hangt zijn brandweerkostuum altijd klaar, zodat uw man zo snel mogelijk naar een brand kan uitrukken?”

„Jazeker burgemeester. Alles hangt netjes klaar.”

„Dan is onze bakker dus van zessen klaar?” zei Gerben. „Dat is geweldig. Ha ha ha. Dag mevrouw!”

Lachend hing Gerben de hoorn weer op de haak.

„Die mevrouw Van der Zee zal wel denken dat de burgemeester in een bijzondere vrolijke bui is,” zei hij, „want

zij geloofde echt dat ik de burgemeester was. Mijn stem klinkt goed. Ik heb een echte microfoonstem. En nu ga ik onze kruidenier even bellen.”

„Maar al dat getelefoneer kost geld!” zei Sietse, „vader vindt het vast niet goed.”

„Och kom, die paar centen maken niks uit,” zei Gerben, „en wij kunnen er veel plezier mee hebben!”

Hij nam het telefoonboek en begon het nummer van Zijlstra de kruidenier te zoeken. Sietse zag een busje grafiet op de werkbank staan en dat bracht hem op het idee om Gerben een poets te bakken. Terwijl Gerben, geholpen door Hielke in het telefoonboek naar het nummer zocht, smeerde Sietse ongemerkt het zwarte grafiet aan de hoorn van de telefoon. Intussen had Gerben het nummer gevonden en belde de kruidenier op.

„Met Zijlstra,” klonk het in de telefoon.

„Met de burgemeester,” zei Gerben, „Zijlstra ik heb klachten over u. U heeft op het gemeentehuis suiker geleverd vermengd met zout. De koffie was niet te drinken. Abah!”

„Maar mijnheer de burgemeester,” zei Zijlstra, „dat bestaat..”

„Geen uitvluchten, mijnheer Zijlstra!” zei Gerben. „Abah, abah.” En lachend hing hij de hoorn weer op.

Nu zag Hielke hoe Gerben een zwart oor had gekregen.

„Hé Gerben,” zei hij, „wat heb jij aan...”

Maar nu gaf Sietse hem een stomp om hem het verder praten te beletten.

„Wat wou jij zeggen, Hielke?” vroeg Gerben, „wat heb ik?”

„Hielke wou zeggen,” zei Sietse, „wat heb jij eraan om al die mensen voor de gek te houden?”

„Er moet af en toe een grapje bij,” zei Gerben, „anders wordt het leven te saai.”

Klinkhamer kwam terug uit de boterfabriek en legde het gereedschap op de werkbank.

„Dat is weer een karwei klaar,” zei hij, „en Gerben? Had jij ook een bestelling?”

„Ik kwam een paar strijkels halen,” zei Gerben, „ik moet de zijkanten van de sloten maaien en daarvoor moet de zeis flink scherp zijn.”

Klinkhamer ging in het magazijntje dat haast de smederij stond en kwam terug met twee platte latjes waarvan de zijden bekleed waren met amarilgruis. Met amaril kun je goed slijpen en door zo’n latje langs weerszijden van de zeis te strijken werd de zeis scherp.

„Alstublieft Gerben,” zei Klinkhamer, „nu kun jij weer maaien.”

„Dat heeft geen haast,” zei Gerben en hij ging op de werk

bank zitten kijken hoe Klinkhamer een schroefdraad aan een ronde stang maakte.

„Moeten jullie niet varen met jullie beroemde Kameleonboot?” vroeg Gerben aan Hielke en Sietse.

„Misschien straks,” zei Sietse.

De Kameleon was een lompe ijzeren boot die vroeger dienst deed als opduwer van een groot schip. Klinkhamer kocht de boot van de schipper en bouwde er een auto motor in. De Kameleon bleek nu reuzesnel te kunnen varen en daar waren de jongens natuurlijk geweldig mee in hun schik.

„Jullie boffen maar met al die vakanties,” zei Gerben „jullie kunnen maar doen wat jullie willen. Varen, vissen, zwemmen, luieren en wat al niet meer.”

„Heb jij ook vakantie?” vroeg Sietse, „want jij zit ook te luieren.”

„Nee jongetje,” zei Gerben, „ik zit te rusten want ik heb hard gewerkt.”

Veldwachter Zwart kwam de smederij binnen en vroeg: „Wat hoor ik? Heeft iemand hard gewerkt? Jij toch zeker niet, Gerben? Jij werkt alleen hard als jij de mensen voor de gek kunt houden, nietwaar? Zoals met de telefoon bijvoorbeeld!”

„Met de telefoon?” vroeg Gerben verbaasd en hij dacht, zou Zwart nu reeds alles weten van telefoongesprekken welke hij

voor de grap had gevoerd? Maar Gerben wist wel dat je met Zwart altijd heel voorzichtig moest zijn omdat de veldwachter soms heel handig iemand tot een bekentenis wist te brengen. Daarom trok Gerben het onnozelste gezicht dat hij maar trekken kon en zei:

„Ik weet niet wat u bedoelt met de telefoon.”

„Kom nou, broer,” zei Zwart, „hier hangt een telefoon en daar heb jij gebruik van gemaakt om verschillende mensen voor de mal te houden.”

„Wat?” riep Klinkhamer, „is er nu al met de telefoon geknoeid? Hebben jullie dat gedaan, kwajongens?”

„Wel nee vader,” zei Hielke.

„Ik weet van niets,” zei Sietse.

„Ik ook niet,” mompelde Gerben.

„De jongens kunnen het niet gedaan hebben,” zei Zwart, „want er klonk een mannenstem uit de hoorn.”

„Wat is er dan gebeurd?” vroeg Klinkhamer.

„Och, kwajongenswerk van de een of andere vlegel,” zei Zwart. „Op weg naar het gemeentehuis werd ik aangehouden door de vrouw van de bakker die mij vroeg wat er met de burgemeester aan de hand was. Ik werd door hem opgebeld, zei zij en hij vroeg of het brandweerkostuum van mijn man wel altijd klaar lag. Ik antwoordde dat het inderdaad altijd klaar

lag en toen riep de burgemeester lachend: „Dan is onze bakker dus van zessen klaar!’ En toen hing hij de hoorn op.” „Wat een grap,” lachte Gerben, „onze burgemeester is een echte grappenmaker!”

„Nee broer,” zei Zwart en hij keek Gerben bestraffend aan, „zo iets doet onze burgemeester niet! Dat heb ik ook aan mevrouw Van der Zee verteld en ging toen meteen naar het gemeentehuis om te kijken of daar iets niet klopte. Nu dat deed het inderdaad niet want de burgemeester riep mij bij zich en zei: „Ik krijg klachten van Zijlstra de kruidenier en van Bonnema de postbode. Iemand belde hem op en zei dat hij de burgemeester was. Kunt u onderzoeken wie dat geweest is?’ „Ik zal het proberen burgemeester,” zei ik en ik dacht meteen aan jou, Gerben Zonderland! Dus beken het maar. Heb jij al die mensen gebeld en gezegd jij de burgemeester was?”

„Waarom zou ik dat gedaan hebben?” vroeg Gerben, „wonen hier toch veel meer mensen die kunnen telefoneren. Ik krijg altijd de schuld! Zelfs als ik het gedaan heb!”

„Gerben heeft wel gelijk,” zei Klinkhamer, „er word dagelijks zoveel gesprekken gevoerd, dat het moeilijk was na te gaan, wie er getelefoneerd heeft.”

„Nou ja,” zei Zwart, „zo erg belangrijk is het nu ook weer niet,

maar als die persoon doorgaat met zulke grappen kan het wel erg vervelend worden. Mag ik even telefoneren?”

„Gaat uw gang,” zei Klinkhamer.

Zwart belde zijn vrouw en vertelde haar dat hij een uurtje later thuiskwam. Dan hing hij de hoorn op de haak maar nauwelijks had hij zich omgekeerd of Gerben riep: „Hè U heeft een zwart oor!”

„Dan heb jij dus toch getelefoneerd!” riep Zwart „Grote bandiet die je bent! Als jij het hart hebt om ook weer voor burgemeester te gaan spelen, daag ik je voor het gerecht! Dan ga je minstens vier weken brommen! Versta je dat?!”

„Ik weet niet waarover u het hebt,” zei Gerben.

„Maar ik wel!” zei Zwart, „want jij hebt ook een zwart oor en dat kreeg jij net als ik van de telefoon! Kijk, er zit grafiet aan de hoorn!”

Toen keek Gerben heel verbluft en hij wist niet wat hij antwoorden moest. Maar dan vroeg hij aan Hielke en Sietse: „Hebben jullie niet gezien dat ik een zwart oor kreeg?”

„Natuurlijk wel!” zei Sietse.

„Waarom hebben jullie mij dan niet gewaarschuwd?”

„Omdat het onze telefoon is en niet de jouwe,” zei Sietse „was er maar afgebleven!”

„Jullie hebben mij er lelijk in laten lopen,” zei Gerben lang

niet vriendelijk, „Maar ik zal het onthouden! Van je Vrienden moet je het maar hebben.”

„Jawel burgemeester,” zei Sietse maar toen moest hij heel hard lopen om buiten het bereik van Gerbens sterke vuisten te blijven.

„Het is weer zover,” zei Klinkhamer tegen Zwart, „Gerben en de jongens hebben weer eens ruzie. Zij kunnen er wat van!”

„Tja,” zei Zwart, „zou dat nog ooit eens veranderen?”

„Ik betwijfel het!” zei Klinkhamer.

HOOFDSTUK II

Waarom de jongens zich nat lieten regenen

Louw Vrolijk kwam in de smederij. Hij woonde bij de boterfabriek waar zijn vader kaasmaker was.

„Ha Hielke!” zei hij, „waar is Sietse?”

„Die zit ergens achter de smederij! Hij moest vluchten voor Gerben omdat die hem wou grijpen. Maar Gerben is naar huis gegaan, dus kunnen wij Sietse gaan zoeken.

Louw ging met Hielke achter de smederij waar de jongens over een grasveldje naar het boothuis liepen d aan de kant van de vaart was gebouwd. En zoals Hielke verwacht had, zat Sietse in de Kameleon.

„Is Gerben er nog?” was het eerste wat Sietse vroeg.

„De burgemeester is kwaad naar huis gefietst,” zei Hielke, „en, zullen wij gaan varen?”

„Natuurlijk,” zei Sietse en hij startte de motor die m luid geronk aansloeg. Hielke opende de grote deur aan de kant van de vaart en de Kameleon voer naar buiten.

Langs het midden van de vaart stuurde Sietse de boot naar de brug, die daar vlak bij lag. De Kameleon ging er onderdoor

en dan lag het grote meer voor de boeg.

„Hé, jongens!” riep de brugwachter hen na, „ga niet ver. Er komt regen!”

„Wij varen wel tussen de druppels door!” riep Sietse terug en dan stuurde hij de Kameleon naar links en voeren zij verder langs de polderdijk. Boven op de dijk stond in de verte een grote molen die de Woudaap heette. Daarin woonde de familie Dijkstra. Hun zoon Kees was ook een vriendje van Hielke en Sietse en daarom voeren de jongens naar de molen om Kees af te halen. Kees stond boven op de omloop die rond de Woudaap was gebouwd en vanwaar hij een prachtig uitzicht had over de polder en het meer.

„Ga je mee, Kees?” vroeg Hielke.

„Ik weet het niet,” riep Kees terug, „er komt vast regen!”

„Wel nee!” zei Sietse, „dat valt best mee.”

„Het valt straks naar beneden,” zei Kees, „ik kan de regen hierboven al grijpen. Kom mij maar halen als de zon weer schijnt!”

„Dan kun je lang wachten!” zei Sietse, „tot ziens!” De Kameleon voer verder.

„Zeg jongens,” zei Louw, „nu weet ik nog steeds niet waarom Gerben zo kwaad was.”

„Burgemeester Gerben?” zei Sietse lachend, „die had een

zwart oor en kreeg een waarschuwing van Zwart!”

En dan kreeg Louw het hele verhaal te horen, hoe Zwart erachter kwam, dat Gerben grappen had uitgethaald met de telefoon.

„Zwart is niet van gisteren,” zei Louw lachend, „hij heeft alles direct door!”

„Er is geen beter politieman dan Zwart,” zei Sietse, „hij lost de moeilijkste dingen op!”

„Ik voel een spetter,” zei Hielke, „het begint te regenen!”

„Wel nee,” zei Hielke, „dat is het boegwater!”

„Doordat de Kameleon zeer snel voer, spatte aan weerskanten van de boeg het water uiteen. Maar van dat opspattende water had Hielke geen last omdat hij achter in de boot zat.

„Het regent wel!” zei Hielke heel nadrukkelijk, „kijk maar! Op het water zie je duidelijk druppels vallen!” Het begon inderdaad te regenen. Eerst een beetje en toen zoetjes aan harder.

„Laten we teruggaan!” riep Louw, „ik kom liever niet kletsnat thuis!”

Sietse liet de boot zwenken en zag dan iemand met een praam varen.

„Kijk daar eens!” zei hij, „wat zit er in die praam?” Hielke en

Louw zagen het nu ook. Een praam waarin een wonderlijke vracht lag, werd door een man met een vaarboom over het meer geduwd. De vaarboom bleek te kort te zijn, want telkens als de man ging duwen, moest hij zich diep over de rand van de praam buigen omdat de vaarboom maar slechts een halve meter boven het water bleef uitsteken.

„Wij mogen hem wel helpen,” zei Sietse.

„Maar wij worden zo nat,” zei Louw, „laten wij toch naar huis gaan!”

Het begon harder te regenen en er kwam wind. En dan bij een plotselinge windvlaag, kon de man de praam niet recht houden. Het vaartuig zwenkte een halve slag rond en dreef dan terug.

„Hij is zijn vaarboom kwijt!” riep Hielke.

„Nu moeten wij toch helpen!” zei Sietse en hij liet de Kameleon op volle kracht koers zetten naar de praam. De man stond wild met zijn armen te zwaaien om hulp. Als teken dat de jongens hem begrepen liet Sietse de hoorn van de Kameleon tweemaal klinken. Op volle kracht naderden zij de praam en dan zagen de jongens dat die wonderlijke vracht een partij huisraad was. Een grote hoge linnenkast stond achter in de praam en voorin stond een ijzeren matras recht omhoog. Daartussen lagen allerlei meubelen en huisraad. En pas toen de Kameleon de praam bereikte ontdekten onze vrienden een jonge vrouw met een baby, die onder een tafel zat te schuilen tegen de regen.

„Kunnen jullie ons helpen, jongens! Ik ben mijn vaarboom kwijt,” zei de man, „wij moeten naar het dorp!”

„Dan zullen wij u er zo vlug mogelijk heenbrengen,” zei Sietse en hij stuurde de Kameleon achter de praam. Hielke maakte met een touw beide boten aan elkaar vast en dan duwde de sterke Kameleon de praam met grote snelheid over het meer.

Intussen regende de hele inboedel nat.

„Wat vreselijk, Piet,” riep de vrouw huilend, „al onze spullen worden bedorven!”

„Ik kan het ook niet helpen dat het begon te regenen,” zei de

man, „als het nog een kwartier droog was gebleven waren wij al in het dorp geweest!”

„U had er een dekzeil overheen moeten spannen,” zei Louw.

„Dat had ik niet,” zei de man, „ik had gehoopt voor de regen het dorp te bereiken. Maar het meer is dieper dan ik verwachtte en toen bleek de vaarboom te kort te zijn.”

„Waar moet u wezen in het dorp?” vroeg Sietse.

„Wij gaan in het huisje wonen dat voorbij de boterfabriek staat,” zei de man, „het is al een jaar onbewoond en daarom gaan wij er nu in!”

„Dat oude krot?” vroeg Louw verbaasd.

„Beter een krot, dan helemaal geen huis,” zei de man.

Daar had hij natuurlijk wel gelijk in, maar de jongens zouden niet graag in zo’n bouwvallig huisje willen wonen.

Intussen bereikten zij de brug en Sietse liet de hoorn klinken.

De brugwachter behoefde de brug niet helemaal omhoog te draaien want nauwelijks kon de linnenkast passeren of Sietse gaf vol gas en de boten voeren verder door de vaart. In het dorp minderde Sietse de snelheid omdat langs de kanten allerlei vaartuigen gemeerd lagen die door de hoge golven van de praam en de Kameleon weieens los zouden kunnen slaan. Weldra voeren onze schippers langs de boterfabriek en dan stond daar een oud huisje waarvan de ramen waren

dichtgespijkerd met planken. De deur was gesloten met een hangslot, maar met een tangetje boog de man een schroefoog open en de deur was los. Een duffe vochtige lucht kwam uit het huis. De vrouw, met het kind op de arm, bleef in de deuropening staan en zei:

„Bah, het ruikt hier ongezond!”

„Dat wordt wel beter, als wij de vensters openen en de kachel lekker heet stoken,” zei de man. „Dan is alle vochtigheid gauw verdwenen!”

En hij begon de planken voor de ramen weg te breken waarbij Sietse ging helpen.

„Wacht,” zei de man. „Als jij doorgaat met de planken weg te slopen, kan ik helpen het huisraad naar binnen te brengen!”

„Gaat uw gang maar,” zei Sietse. „Ik red het best alleen!”

Hielke en Louw hielpen de man en de vrouw alles uit de praam in het huisje dragen. De man zette een kacheltje bij de schoorsteen en met het hout van de planken, die Sietse voor de ramen wegbrak, begon hij het kacheltje roodgloeiend te stoken. De vrouw had het kind in een wieg gelegd dat zij bij de kachel zette. Nu Sietse alle planken verwijderd had en de jongens zich bij de kachel kwamen drogen, konden zij zien hoe oud het huisje wel was. De muren waren beschimmeld en er kleefden stukken donker behang aan. De ramen en

deuren waren verveloos en dat alles maakte de kamer nog triester dan het reeds was. De vrouw ging het keukentje bekijken.

„Het lekt hier, Piet!” riep zij.

„Dat zal wel!” zei Piet, „de dakpannen zijn stuk! Ik zal er nieuwe op moeten leggen!”

„Hoe laat is het?” vroeg Louw. De man keek op zijn horloge en zei dat het kwart voor twaalf was.

„Dan moet ik naar huis,” zei Louw. „Moeder zal wel kwaad zijn, dat ik mij helemaal heb laten natregenen!”

„Vertel haar maar,” zei de man, „dat jullie aan de overkant van het meer waren toen het begon te regenen. Maar zeg aan niemand dat wij hier zijn komen wonen!”

„Waarom niet?” vroeg Sietse.

„Omdat wij geen vergunning hebben,” zei de man, „en dan kan de politie er ons weer uitzetten en staan wij op straat. Willen jullie er dus voorlopig met niemand over praten?”

„Goed,” zei Sietse, „ik zwijg!”

Dat beloofden Hielke en Louw ook en dan gingen de jongens gauw naar huis.

„Wat zijn jullie weer nat!” mopperde moeder Klinkhamer, toen Hielke en Sietse thuiskwamen. „Wie blijft er nu zolang in de regen lopen tot hij kletsnat is?”

„Maar wij zaten midden op het meer,” zei Sietse, „en daar staat geen hokje om in te schuilen.”

„Jullie moeten beter op het weer letten!” zei moeder, „en trek die natte spullen nu maar uit! Anders worden jullie ziek!”

Hielke en Sietse kregen droge kleren aan en dan kwam Klinkhamer in huis voor de maaltijd.

„Zijn de jongens hier?” zei hij, „ik dacht dat zij nog op het meer zaten. Gelukkig maar, dat het niet zo is, want dan waren jullie kletsnat geregend!”

„Maar zij zijn kletsnat geregend,” zei moeder. „Zij hebben net droge kleren aangetrokken.”

„Wat?” riep Klinkhamer. „Kunnen jullie niet beter op het weer letten? En dat noemen zich beroemde schippers van de Kameleon, maar zij kunnen een regenbui niet van een blauwe lucht onderscheiden. Het valt mij echt van jullie tegen!”

Nu hadden onze vrienden kunnen antwoorden dat zij reeds bij het begin van de bui op weg naar huis waren, maar dat zij toen een paar arme mensen moesten helpen en zodoende natgeregend waren, maar zij hadden beloofd niets over die mensen te vertellen en daarom zei Sietse:

„De beste schipper kan zich vergissen. Wij waren nat voor wij het wisten!”

„Neem in het vervolg een stuk zeil of plastic mee!” zei Klinkhamer, „daar kunnen jullie dan onder schuilen!” Dat vonden de jongens geen gek idee en na het eten gingen Hielke en Sietse naar de smederij waar enige lege kisten stonden opgestapeld. Een van die kisten was van binnen bekleed met plastic en dit gingen zij er nu uithalen. Het moest voorzichtig gebeuren omdat zij anders grote gaten in het plastic zouden maken. Buiten regende het gestadig door en toen Gerben een uur later de smederij binnenkwam, droop het water aan alle kanten van zijn regenjas.

Ik heb niet om al dat water gevraagd,” zei hij tegen Klinkhamer, „maar mijn oor is weer helemaal schoon geregend en dat is ook wat waard.” Direct na Gerben kwam een lange mijnheer in de smederij. Zijn jas was ook al flink natgeregend.

„Goedemiddag,” zei hij, „ik kom even schuilen. Er valt zoveel water buiten, dat het niet mooi meer is! Is het hier altijd zulk nat weer?”

„Tegenwoordig wel!” zei Gerben. „Maar vroeger niet! Dat komt door de kinderen van mijn buurvrouw!”

„Door de kinderen van uw buurvrouw?” vroeg de mijnheer verbaasd en hij keek Gerben onderzoekend aan alsof hij twijfelde aan diens verstand.

„Jazeker,” vervolgde Gerben onverstoorbaar, „die kinderen hadden een weerhuisje gekregen. U weet wel, bij slecht weer kwam het vrouwtje met de paraplu naar buiten en bij mooi weer het mannetje. Maar de kinderen wilden het vrouwtje en het mannetje graag tegelijk naar buiten zien komen en begonnen aan het weerhuisje te knoeien. En jawel hoor! Zij kregen het voor elkaar, mannetje en vrouwtje tegelijk naar buiten, maar het huisje was stuk. Nou en toen hadden wij geen weer meer en daarom regent het nu!”

„U bent een grappenmaker,” zei de mijnheer lachend, „maar ik zie toch liever de zon!”

„Met een lange ladder kunt u dichterbij de zon gaan staan,” zei Gerben.

„Verkoopt u zulke lange ladders?” vroeg de mijnheer.

„Wel nee,” zei Gerben, „ik verzorg vee en bewerk de weilanden!”

„Aha,” zei de mijnheer, „heeft u dan toevallig ook bouwgrond te koop?”

„Ikke?” vroeg Gerben. „O ja! Ik heb wel een miljoen kubieke meter grond!”

„Jij?” zei Sietse. „Jij hebt alleen maar een klein tuintje bij je thuis!”

„Maar daar kan ik heel diep in graven tot dwars door de

aardbol!” zei Gerben. „En dan heb ik misschien wel twee miljoen kubieke meter grond!”

„Daar kan ik geen huizen op bouwen,” zei de mijnheer lachend. „Ik zoek een terrein om bungalows op te bouwen!”

„Ik geloof niet dat er hier iets voor u is,” zei Klinkhamer.

„Enfin,” zei de mijnheer, „ik kom nog weieens terug!” En dan haastte hij zich naar buiten want de bus naar de stad kwam aanrijden en daar moest hij weer mee terug.

„Dat is een man met stalen zenuwen,” zei Gerben.

„Hoe weet jij dat?” vroeg Hielke.

„Dat zag ik aan de bruine vlekjes op zijn voorhoofd,” zei Gerben.

„Dat waren zomersproeten,” zei Sietse.

„Wel nee,” zei Gerben, „dat zijn roestvlekjes aan de uiteinden van stalen zenuwen die door de huid steken. Door de regen zijn zij gaan roesten. Maar jullie kunnen dat toch niet begrijpen en daarom ga ik maar. Has!!” En Gerben ging verder door de regen naar huis.

„Has?” vroeg Hielke. „Wat betekent dat?”

„Gerben is gek,” zei Sietse, „hij zegt altijd maar wat!”

Tegen de avond werd het droog en kwam Louw naar de smederij.

„Zeg jongens,” zei hij, „die man vraagt of wij de praam terug

willen brengen naar het dorp aan de overkant!"

„Moet dat beslist vandaag nog?” vroeg Hielke.

„Hij wil het erg graag,” zei Louw, „hij zei: ,anders krijg ik moeilijkheden!’”

„Laten wij het maar doen,” zei Sietse.

En zo werd dan de Kameleon uit zijn haventje gehaald en voeren de jongens naar het kleine huisje waarvan de schoorsteen hevig rookte. De man kwam naar buiten toen hij de jongens zag naderen. Sietse stuurde de Kameleon achter de praam en Hielke maakte beide boten aan elkaar vast.

„Bij wie moet de praam gebracht worden?” vroeg Sietse.

„Weten jullie het café De Visser?”

„Jawel. Dat is aan de andere kant van het dorp,” zei Sietse.

„Juist,” zei de man. „Leg de praam daar maar aan de wal, dan vinden ze hem wel. En hier is een gulden voor de moeite.”

„Wij nemen nooit iets aan,” zei Sietse en dan gaf hij gas en de boten voeren weg. Zodra het meer bereikt was, gaf Sietse de motor vol gas en voeren zij snel naar de overkant. Daar voeren zij een kanaal binnen waaraan het dorp lag. Sietse minderde de snelheid en met een matige gang voeren zij het dorp binnen. Op de wal stond een veldwachter te kijken. Hij riep iets, maar de jongens verstonden het niet en Sietse liet de Kameleon verder duwen tot zij bij het café De Visser

aanlegden. Nauwelijks lag de praam voor de wal of daar stapte de veldwachter van zijn fiets en vroeg bars:

„Hoe komen jullie aan deze praam? Hoe durfden jullie haar te stelen?”

„Wij hebben deze praam niet gestolen!” zei Hielke.

„Hij is door een...” begon Louw, maar Sietse viel hem gauw in de rede en zei:

„Wij hebben de praam gevonden! Zij dreef op het meer!”

„Dat kan niet!” zei de veldwachter. „De praam kan niet tegen de wind in naar het meer zijn gedreven, want de wind waait hierheen.”

Even wist Sietse niet wat hij daarop moest antwoorden, maar dan zei hij:

„Misschien heeft iemand de praam gebruikt en haar daarna laten rondrijven.”

„Hm,” zei de veldwachter, „dat zou inderdaad kunnen, maar waarom brachten jullie de praam juist hier en namen jullie haar niet mee naar jullie eigen dorp?”

„Dit dorp was dichterbij,” zei Sietse.

„Maar waarom brachten jullie de praam niet bij mij?” bleef de veldwachter vragen. „Waarom voeren jullie het hele dorp door om de schuit hier bij dit café te brengen? Dat klopt niet!”

„Wij weten niks,” zei Sietse en dan gaf hij vol gas. De Kameleon ging heel snel terug naar het meer en op de grootste versnelling voer de sterke boot naar huis terug.

„Het is wat moois,” mopperde Louw, „die veldwachter had ons best een procesverbaal kunnen geven. Die man, ik bedoel die Piet, had de praam dus stiekem meegenomen.”

„Dat geloof ik ook,” zei Hielke.

„Nou ja,” zei Sietse, „wanneer je arm bent en geen huis hebt, moet je weieens iets lenen. Want het was geen stelen! De praam is netjes teruggebracht!”

Onderweg keek Hielke een paar maal om maar gelukkig werden zij niet achtervolgd. De politieboot had hen toch niet kunnen inhalen, want de Kameleon voer veel sneller. Maar als de jongens gedacht hadden dat hiermee de zaak was afgedaan, vergisten zij zich. Want nauwelijks waren zij terug in de smederij of daar kwam Zwart.

„Is me dat een mooie boel?” riep hij ontstemd. „Daar hebben die kwajongens een dakloos echtpaar met een kind naar het onbewoonbaar verklaarde huisje van Hielkema gebracht! De deur is opengebroken en de planken zijn voor de ramen weggesloopt. Ik zag tot mijn verbazing de schoorsteen roken en kwam toen tot de ontdekking dat er een man, een vrouw en een baby in het huis woonden. Hoe

konden jullie zo dom zijn, die mensen hierheen te halen? Zij mogen daar toch niet blijven! Eigenlijk moest ik jullie op de bon zetten wegens vernieling!”

„Vernieling?” vroeg Sietse verbaasd.

„Jazeker!” zei Zwart. „Iemand heeft gezien hoe jij de planken voor de ramen wegrukte! Dat kan jou geld kosten, ventje!”

„Oef,” zei Sietse, „daar word ik doodziek van! Maar ik betaal geen cent! Dan maar de gevangenis in!”

En kwaad liep hij de smederij uit en sloeg de deur hard achter zich dicht. Hielke vertelde Zwart hoe alles zich had toegedragen en toen begreep Zwart dat de jongens geen schuld hadden maar slechts hulp hadden geboden.

„Wij zijn er nog drijfnat door geregend,” zei Louw.

„Tja,” zei Zwart, „en nu zit onze gemeente met dat gezin opgescheept.”

„En wat gaat er gebeuren?” vroeg Klinkhamer. „Worden die mensen er weer uitgezet?”

„Zij kunnen daar in ieder geval niet blijven,” zei Zwart, „maar die vrouw met die baby kan ik toch niet op straat zetten. Dat zou toch onmenselijk zijn, nietwaar?”

„Inderdaad,” zei Klinkhamer.

„Juist!” zei Zwart, „en daarom zal er dus een andere oplossing gezocht moeten worden. Maar welke?”

Dat wist Klinkhamer ook niet, maar hoe zijn zoons die dag zo natgeregend waren, dat wist hij nu wel.

HOOFDSTUK III

De beloning voor Kees

„Vrienden!” riep Gerben, toen hij de volgende morgen de smederij binnenkwam, „ik heb iets moois gelezen! In Veendorp wordt een wedstrijd gehouden in blindroeien!”

„Blindroeien?” vroeg Sietse. „Wat is dat?”

„Nou, gewoon blindroeien,” zei Gerben, „roeien zonder te zien. Je krijgt een blinddoek voor en dan moet je in een bootje langs een baan roeien. Wie het eerst over de eindstreep gaat, is winnaar! De eerste prijs is vijftientig gulden en die kunnen wij heel gemakkelijk verdienen. Als jullie meegaan zal ik mij opgeven voor de wedstrijd.”

„Ik wil er best heen om te kijken,” zei Hielke.

„Hoe denk jij de prijs te winnen?” vroeg Sietse.

„Dat vertel ik niet eerder dan in Veendorp,” zei Gerben, „het moet zo lang mogelijk geheim blijven, anders doen de anderen het mij na en win ik misschien niets. Maar jullie moeten mij helpen!”

„En jij strijkt de centen op?” vroeg Sietse.

„Wel nee,” zei Gerben, „waar zie jij mij wel voor aan?”

Natuurlijk delen wij de prijs met elkaar!”

„Goed!” zei Sietse. „Wanneer gaan wij?”

„Woensdag,” zei Gerben, „het feest begint om twee uur, dus als wij om halfeen vertrekken, kan jullie snelle Kameleon best op tijd zijn, nietwaar?”

„Afgesproken!” zei Sietse en Hielke knikte instemmend.

„Dan ga ik naar het postkantoor om een gulden inleggeld naar Veendorp te sturen,” zei Gerben en hij ging naar het dorp. Even later kwam Louw in de smederij en Hielke en Sietse vertelden hem van de wedstrijden in Veendorp. En zoals Hielke en Sietse reeds verwacht hadden, wou Louw ook graag mee.

„Hoe meer zielen, hoe meer vreugd,” zei Sietse en hij stelde voor om ook aan Kees te vragen of hij meeging. Dat vonden de anderen best en dus voeren zij met hun Kameleon het meer op. Maar nauwelijks hadden zij koers gezet naar de Woudaap of Louw riep:

„Kijk! Daarginder is brand!”

Voorbij de Woudaap was aan de rand van het meer een brand die veel rook verspreidde.

„Wat kan dat zijn?” vroeg Hielke. „Een boot? Of een kampeertent?”

Sietse en Louw konden er geen antwoord op geven en

gedreven door grote nieuwsgierigheid liet Sietse de Kameleon zo snel zij kon naar de brand varen. Toen de jongens dichterbij kwamen ontdekten zij dat een rietkraag in brand stond.

„Iemand is natuurlijk onvoorzichtig geweest met vuur,” zei Hielke.

„Als er olie op het water dreef,” zei Louw, „vloog het hele meer in de brand. Maar dit vuurtje gaat straks vanzelf uit want het kan niet verder dan tot die open plek.”

„Maar daar ligt een grote luxe woonark,” zei Sietse, „en die krijgt straks last. Het vuur kan gemakkelijk op de boot overslaan!”

„Er staat een jongen bij,” zei Hielke, „hij zwaait naar ons. Het is Kees! Hij wijst naar de woonark!”

„Die boot moet daar zo gauw mogelijk vandaan!” zei Sietse, „anders gaat het mis!”

Hij stuurde de Kameleon naar de fraaie boot waar niemand aanwezig bleek te zijn.

„Gooi de touwen los, Kees!” riep Sietse. Dat deed Kees reeds en hij begon de boot van de wal te duwen. Dat ging niet gemakkelijk want het was een zwaar schip waarvan de onderbouw gemaakt was van beton. De Kameleon kwam helpen duwen en langzaam begon het logge gevaarte van de

wal weg te drijven. Het was net op tijd. Een handdoek, die aan een waslijntje hing, begon reeds te schroeien doordat er vonken tegenaan waren gewaaid. Louw trok de doek weg en dompelde haar onder water. Daarna hing hij haar over de reling van de woonark. Deze dreef nu tien meter uit de wal en de Kameleon begon haar tegen te houden. Het vuur bereikte de rand van de rietkraag en vond daar toen verder geen voedsel meer want tussen de brand en de volgende rietkraag lag een afstand van ongeveer veertig meter. Het riet was spoedig verteerd en het vuur doofde uit. De jongens begonnen de woonark terug te varen naar de wal en geholpen door Kees werd het schip weer stevig vastgelegd. En dan kwam veldwachter Zwart. Hij stapte van zijn fiets en vroeg bars:

„Wat voeren jullie hier uit? Wie heeft er brand gesticht?”

„Brand gesticht?” riep Sietse verontwaardigd. „Wij hebben een brand voorkomen! Als wij hier niet zo snel waren heengevaren, was de woonark ook verbrand!”

„Maar het riet is niet gaan branden door de zon,” zei Zwart, „ergens moet het aangestoken zijn. Heb jij hier iemand gezien, Kees? Wat zie jij bleek? Wat is er?”

„Dat komt van de rook,” zei Kees en om te bewijzen hoe de rook hem geplaagd had, begon hij te hoesten.

„Dus, jij zag niemand?“ zei Zwart. „Of zat jij ook in de boot?“ Even aarzelde Kees met het geven van een antwoord, maar bekende dan, dat hij lopend vanaf de Woudaap naar de brand was gegaan.

„Juist!“ zei Zwart, „de wind is noord en de hele rietkraag is platgebrand, dat betekent dat de brand aan de noordkant is begonnen.“

Gevolgd door de jongens liep Zwart langs de zwart verkoolde rietstoppels en tuurde naar de grond. En dan raapte hij plotseling iets op uit het gras en duwde het Kees onder de neus.

„Jij bent ziek van de rook, nietwaar?“ riep Zwart. „Van tabaksrook bedoelde jij, hè? Jij bent nog veel te jong om een eigengemaakte pijp te kunnen roken!“

„Maar,“ stotterde Kees, „de tabak brandde niet meer! Het vuur was eruit!“

„Daar kunnen wij lang en breed over praten, Kees,“ zei Zwart, „maar jij mag van geluk spreken dat de woonark niet verbrand is. Dan had je vader alles moeten betalen! Jij bent nu gewaarschuwd voor een volgende keer. Dus rook nooit weer!“ Zwart keek nog even of het vuur wel goed uit was en nam dan zijn fiets en ging terug naar het dorp. Kees ging met zijn vrienden mee in de Kameleon. Het tochtje over het meer

friste hem op en toen kon hij weer lachen om zijn eigen domheid.

„Ik schrok mij naar,” zei hij, „ik was misselijk van het roken en lag languit in het gras. Toen hoorde ik iets knetteren en stond de rietkraag in brand. Ik zag direct wat voor gevaar de woonark liep en toen kwamen jullie gelukkig helpen. Stel je voor dat de brand het hele meer was rondgegaan en dat ik dan alle verbrande boten had moeten betalen. Dan had ik mijn hele leven lang moeten werken om mijn schulden af te lossen.”

„Jij bent er met een koopje van af gekomen, Kees!” zei Hielke.

„Dat moet ik nog maar zien,” zei Sietse.

„Wat bedoel je?” vroeg Kees.

„O niks,” zei Sietse, „zeg, ga jij woensdag ook mee naar Veendorp? Daar is feest en Gerben gaat meedoen aan roeiwedstrijden.”

„Natuurlijk ga ik mee,” zei Kees, „als Gerben een prijs wint, trakteert hij vast op lekkers.”

„Hij denkt alweer aan lekker eten en drinken,” zei Louw spottend.

„Ik wel,” zei Kees, „ik wil best iedere dag getrakteerd worden.”

„Jij zult gauw genoeg je zin krijgen,” zei Sietse, „er ligt al een traktatie voor je klaar!”

„Wat dan?” vroeg Kees gretig.

„Dat zeg ik lekker niet,” zei Sietse, „maar wij gaan er nu heen!”

Sietse liet de Kameleon rond het eiland midden in het meer varen en stuurde de boot dan terug naar de polderdijk.

Halverwege riep Kees: „Ha ik weet het! Wij gaan naar de boerderij van Jellema! Heeft Gerben weer een nest met chocolade eieren gevonden?”

„Wacht het maar rustig af,” zei Sietse, „jij krijgt beslist je deel wel!”

Kees, die er niets van begreep, maar intussen dol nieuwsgierig werd, keek heel verwonderd toen Sietse de Kameleon bij de Woudaap liet aanleggen.

„Waarom gaan wij hierheen?” vroeg Kees.

„Omdat het tien voor twaalf is,” zei Sietse, „en dus etenstijd!”

„En die traktatie dan?” vroeg Kees.

„Die komt eraan,” zei Sietse. Kees keek om en daar was zijn vader.

„Grote vlegel die jij bent!” riep Dijkstra kwaad en hij greep Kees bij zijn kraag en legde hem over de knie. „Ik zal jou

leren brand te stichten!!” En pats, sloeg de hand van Dijkstra achter op de broek van Kees.

„Die is voor de gestolen tabak!” riep Dijkstra.

„Au! Au — au!” riep Kees.

Pats deed de hand van Dijkstra.

„En die is voor de lucifers! — Pats! — En die is voor je rare streken — Pats — die is voor je luiheid — Pats — die voor je snoeplust! — Pats — die is voor weet ik veel — Pats — En die krijg je zomaar cadeau als extraatje!”

„Au au au,” hilde Kees en hij wreef zich pijnlijk over zijn broek en verdween in huis. Maar bij de deur bleef hij staan en riep naar Sietse:

„En jij bent een gemenerik! Grote leugenaar!”

„Waarom?” riep Sietse, „jij hebt je traktatie nu toch gehad?! Waar of niet?” Dat maakte Kees nog kwader dan hij al was en stotterend van drift, riep hij:

„Jij bent... jij bent... jij bent een treurwilg!” Toen proestten zijn vrienden het uit van het lachen en voeren maar gauw naar huis. Aan tafel vroeg Sietse:

„Vader? Zie ik eruit als een treurwilg?”

„Jij?” riep Klinkhamer verbaasd. „Jij bent een toonbeeld van levenslust. Wie zegt, dat jij een treurwilg bent?”

„Kees!” zei Sietse en dan vertelden hij en Hielke wat er

gebeurd was. Klinkhamer schudde zijn hoofd.

„Die Kees toch,” zei hij, „die jongen heeft altijd iets bijzonders. Maar hij rookte een raar pijpje!”

’s Middags zagen Hielke, Sietse en Louw hoe Kees binnen voor het raam zat, toen zij met de Kameleon bij de molen aanlegden.

„Ga je mee?” riep Sietse. Kees schudde zijn hoofd. Hij moest voor straf binnen blijven.

„Maar jij blijft toch niet met dit mooie weer in huis zitten?” vroeg Sietse. „Vraag aan je vader of jij de straf op een regendag mag uitzitten.”

„Dat vindt hij toch niet goed,” zei Kees.

„Klim door het raam, jô,” zei Louw, „niemand ziet het!”

„En weet je wat je dan moet doen?” zei Hielke. „Leg iets in je bed, zodat het lijkt alsof je ligt te slapen!” Dat vond Kees geen gek idee. Hij keek even om zich heen en nam dan zijn boeken van de plank en stopte die onder de dekens. Op dat moment kwam zijn vader in het kamertje.

„Wat doe jij?” vroeg Dijkstra argwanend. „Waarvoor moeten die boeken onder de dekens?”

„Zij zijn zo koud,” zei Kees, „als ik er in lees krijg ik de kou op mijn ogen!”

Zijn vrienden, die onder het raam waren gedoken, proestten

het uit van het lachen om dat malle antwoord. Dat hoorde Dijkstra en hij keek naar buiten.

„Zo? Zitten jullie hier?” zei hij verre van vriendelijk, „moest er weer een streek worden uitgehaald? Vooruit, maak dat je wegkomt en laat Kees met rust!”

„Mag hij werkelijk niet mee?” probeerde Hielke nog.

„Die brandstichter?” riep Dijkstra kwaad. „Hij blijft prompt in huis!”

En zo voeren onze vrienden zonder Kees verder. Zij gingen in de richting vanwaar het riet was verbrand.

„Kijk,” zei Louw, „er liggen nu meer boten omdat er ook meer ruimte is.”

„Dus is het roken van Kees toch nog ergens goed voor geweest,” zei Hielke.

Zij naderden de grote woonark. Op het dak onder een zonnetent zaten enige dames en heren. Een van de heren wenkte naar onze vrienden. Sietse stuurde de Kameleon naast het woonschip.

„Zeg jongens,” zei de mijnheer, „volgens de politie hebben jullie mijn boot gered van een brand. Daarvoor wil ik jullie graag bedanken en hier is een beloning. Koop er maar wat lekkers voor!”

De mijnheer liet twee rijksdaalders in de Kameleon vallen.

„Maar mijnheer,” zei Hielke, „wij...”

„Welbedankt mijnheer!” riep Sietse gauw en hij liet de Kameleon meteen verder varen.

„Maar wij mogen toch geen geld aannemen?” zei Hielke verontwaardigd.

„Dat hebben wij ook niet gedaan,” zei Sietse, „die mijnheer gaf het geld aan onze boot! En nu varen wij naar het dorp en kopen een grote taart voor Kees!”

„Voor Kees?” zei Louw verbaasd. „Jij wilt Kees toch niet belonen voor het stichten van brand?”

„Kees heeft niet met opzet brand gesticht,” zei Sietse, „en hij zit daar zo alleen, dat ik hem best wat lekkers gun!”

„O ja. Wat dat betreft,” zei Louw en hij zocht de twee rijksdaalders van de vloer.

De Kameleon zette koers naar het dorp en bij het Raadhuisplein liet Sietse de boot aanleggen. De jongens gingen aan wal en Louw wilde het geld aan Sietse geven.

„Nee nee,” zei Sietse, „wij nemen niets aan. Jij bent onze penningmeester en mag straks betalen.” Zij liepen het Raadhuisplein over naar de bakkerij van Van der Zee en bekeken de etalage.

„Er zijn geen taarten,” zei Hielke.

„Dan kopen wij wat anders,” zei Sietse, „kom mee naar

binnen. Sietse opende de deur en dan kwamen de jongens voor de toonbank waarachter mevrouw Van der Zee stond.

„Mevrouw?” zei Sietse, „zijn er geen taarten?”

„Maar jongen,” zei mevrouw, „jij staat er met je neus boven!”

Onze vrienden zagen nu pas drie heerlijke taarten in de glazen vitrine van de toonbank liggen.

„Die wil ik voor straf wel alle drie tegelijk opeten,” zei Louw.

„Dat zou je slecht bekommen, Louw,” zei mevrouw, „jij zou je ziek eten!”

„Welke zullen wij nemen?” vroeg Hielke.

„Wat kosten ze?” vroeg Sietse. „Wij hebben vijf gulden.”

„Die middelste kost viereneenhalf,” zei mevrouw.

„Dat is de grootste,” zei Louw, „daar heeft Kees de hele middag wel genoeg aan.”

„Kan er iets opgeschreven worden?” vroeg Sietse. „De taart is voor Kees Dijkstra en het zou leuk zijn als erop stond: ,Voor Kees, de redder van de woonark’.”

„Dat zal wel gaan,” zei mevrouw en zij schreef de zin op een briefje. „Wij zullen hem zo gauw mogelijk bezorgen,” beloofde zij.

Louw betaalde en kreeg twee kwartjes terug en dan liep ons drietel naar de Kameleon.

„En nu kan Kees roepen tot hij niet meer kan,” zei Sietse, „hij

eet zich vast misselijk. Maar hij kan niet meer kwaad op mij zijn, omdat hij niet getrakteerd werd, want daar heb ik nu zelf voor gezorgd.”

„En wat moet ik met die twee kwartjes?” vroeg Louw.

„Dat mag je zelf weten,” zei Hielke en Louw stopte ze diep in zijn broekzak.

Ruim een uur later voeren de jongens weer voorbij de Woudaap en daar zat Kees voor het raam te smullen van een groot stuk taart.

„Die is straks knetterziek,” zei Sietse lachend.

„Ik had er ook best een stuk van gelust,” zei Louw.

„Dan koop jij straks twee gebakjes,” zei Hielke.

’s Avonds kwam Dijkstra bij Klinkhamer binnen. Sietse stootte Hielke onder de tafel aan, waarmee hij zeggen wilde: nu zullen wij het beleven. Maar dat viel hen lelijk tegen, want Dijkstra zei nogal trots:

„Die Kees van mij kreeg een grote taart cadeau, omdat hij een dure woonark bij een brand vandaan duwde. Met al zijn vreemde grappen doet hij toch ook wel goede dingen. En het was een heerlijke taart!”

„Heeft Kees zich dan niet ziek gegeten?” vroeg Sietse.

„Natuurlijk niet!” zei Dijkstra, „jij denkt toch niet dat wij hem die hele taart hebben gegeven? O nee! Daarvoor kennen wij

Keesje te goed! Hij zou zich prompt misselijk hebben gegeten!”

Dijkstra sprak nog even met Klinkhamer over een reparatie aan de molen en vertrok dan met de woorden:

„Ik ga gauw naar huis. Er wacht nog een lekker stuk taart op mij. Goedenavond!”

Maar toen Sietse en Hielke te bed lagen zei Sietse: „In het vervolg brengen wij zelf lekkers naar Kees, want als wij de taart stiekem door het raam aan hem hadden gegeven, had Dijkstra er geen stukje van te zien gekregen.”

De volgende dag vertelde Kees in de smederij:

„Ik kreeg zo’n grote taart” en daarbij hield hij zijn handen een meter van elkaar. „Lelijke opschepper,” zei Sietse, „hij was nog niet half zo groot!”

„Hoe weet jij dat?” vroeg Kees.

„Omdat wij hem voor jou gekocht hebben,” zei Hielke.

„Dat bestaat niet!” zei Kees. „Ik kreeg hem van de mijnheer van de woonark.”

„Nietwaar!” zei Hielke. „Wij kregen vijf gulden van die mijnheer en kochten de taart. Wij lieten erop zetten: ,Voor Kees, de redder van de woonark!’” Daar stond Kees verbaasd van te kijken.

„En heb jij voor ons een stuk bewaard?” vroeg Sietse.

„Nee,” zei Kees blozend...

„Dat dacht ik wel,” zei Sietse, „want jij hebt natuurlijk zo vlug mogelijk het grootste deel opgegeten, bang dat een ander er ook iets van zou willen hebben, nietwaar? Weet jij wat jij bent? Jij bent een... een... een strijkijzer!”

Maar wat een strijkijzer met taart eten te maken had, wist Sietse ook niet!

HOOFDSTUK IV

Gerben neemt een duik

Het was woensdagmorgen. De jongens maakten de Kameleon klaar voor de reis naar Veendorp waar Gerben zou meedoen aan de roeiwedstrijden. De benzinetank werd bijgevuld en de boot netjes schoongemaakt.

„De trouwe Kameleon blijft maar best,” zei Louw.
„Natuurlijk!” zei Sietse. „Wij houden haar goed in de verf, zodat er niets gaat roesten. Want roest verteert de dikste ijzeren platen!”

„Ja,” zei Hielke, „en als de roestlaag een centimeter dik is, is er een millimeter ijzer vergaan.”

„Hoe bestaat het,” zei Louw, „van één millimeter ijzer komt een centimeter roest. Weer wat geleerd!”

Nadat de boot helemaal schoon was, besloten de jongens om er voor de middag niet mee te gaan varen, maar direct na het eten kwam Louw, nog hijgend van het harde lopen, bij de smederij en werd de Kameleon gestart. Het drietal voer eerst naar de Woudaap waar ook Kees aan boord kwam. En dan ging het verder naar de boerderij van Jellema, waar Gerben

reeds stond te wachten. Hij keek op zijn horloge en zei:

„Nog één minuut!”

„Waarom nog één minuut?” vroeg Sietse.

„Dan is het halfeen,” zei Gerben, „de afspraak was dat wij om halfeen precies zouden vertrekken! Nog twintig seconden, nog tien en steek nu maar van wal!” Gerben sprong voor in de Kameleon en die voer meteen het meer op.

„Ai Gerben,” zei Hielke, „nu weet ik waarom jij zo precies op de tijd lette. Jij hebt een nieuw horloge!”

„Ja ja,” zei Gerben trots, „en een hele beste. Schokvrij, waterproof en het windt zichzelf op!”

„Ben jij jarig, Gerben?” vroeg Louw.

„Wel nee! Dat was ik verleden jaar,” zei Gerben.

„En dit jaar dan niet?” vroeg Hielke.

„Als ik een paar jaar kon overslaan,” zei Gerben, „zou ik dat zeker doen! Maar volgens het bevolkingsregister op het gemeentehuis, moet ik vierentwintig november jarig zijn, of ik wil of niet. Want dan komt veldwachter Zwart altijd bij mij en zegt: Jij bent vandaag jarig broer! Wel gefeliciteerd en kom maar op, met je sigaar’.”

„Zwart zal jou niet om een sigaar vragen,” zei Sietse.

„Nou ja, dat niet,” zei Gerben, „maar hij vergeet mij nooit te feliciteren en ik hem niet!”

„Wanneer is Zwart dan jarig?” vroeg Hielke.

„De zeventiende van de zevende,” zei Gerben.

„Dat is zeventien juli,” zei Louw, „dat is vandaag!”

„Verdraaid nog an toe!” riep Gerben. „Jij hebt gelijk! Goed dat je het zegt want dan kan ik Zwart na onze thuiskomst nog feliciteren. Wat gaat de tijd toch snel! Maar toen ik pas achttien was, kon het ook snel gaan. Daarmee bedoel ik dat ik dezelfde tocht die wij nu varen, op schaatsen heb gereden!”

„Midden in de zomer?” vroeg Kees.

„Natuurlijk niet! Het was winter!” zei Gerben. „Een barre winter. Ik moest een brief naar een boer in Veendorp brengen en omdat het meer en de vaarten stijf bevroren waren, ging ik op schaatsen. Ik had een straffe wind tegen en pas na ruim twee uur rijden, kwam ik in Veendorp aan. Daar rustte ik een half uur bij de boer in de warme keuken en ging toen terug. Maar toen had ik de wind mee en het ging verschrikkelijk hard.”

„Jij vloog alles voorbij wat stilstond?” vroeg Sietse.

„Maar daar gaf Gerben geen antwoord op en hij vertelde onverstoorbaar verder: „Het ging tenslotte zo hard dat de ijzers van mijn schaatsen roodgloeiend werden. En midden op het meer vloog het hout van de schaatsen in brand. Ik moest er gauw afspringen anders waren mijn schoenen ook

verbrand. Toen ik lopend terugkwam vroeg mijn baas Jellema: Waar zijn je schaatsen? Hier, zei ik en ik toonde hem de overgebleven ijzers. Jellema wou ze vastpakken, maar hij brandde zijn vingers. En toen pas wou hij geloven dat mijn schaatsen verbrand waren.”

„Maar wij geloven het niet,” zei Sietse.

„Dat wist ik wel,” zei Gerben, „jij bent net als de man die niet geloven wou dat je water kunt tegenhouden met een elastiekje.”

„Kan dat wel?” vroeg Kees.

„Natuurlijk kan dat!” zei Gerben. „Als je een elastiekje heel stijf om het eind van een waterslang draait, wordt de slang dichtgeknepen en komt er geen water door. Tja, voor zo iets moet je nu eenmaal snugger zijn nietwaar? Schipper Schaafsma dacht ook eens snugger te zijn, maar dat liep helemaal verkeerd af. Bij de zeilwedstrijden in Rietsloot had men steeds te kampen met te weinig wind. Wacht, dacht Schaafsma, daar kan ik wel iets aan doen. Hij voer met zijn schip naar Harlingen en toen er over de zee een harde storm kwam opzetten, wierp Schaafsma alle luiken open en liet de storm in het ruim blazen. Daarna deed hij de luiken weer gauw dicht en voer met zijn schuit vol wind naar Rietsloot. Twee dagen later waren er zeilwedstrijden en warempel het

was weer bladstil. Schaafsma ging naar het bestuur van de zeilvereniging en zei dat hij wel voor wind kon zorgen. Als de heren hem honderd gulden wilden betalen, zou hij meteen een frisse wind laten waaien. De heren vonden het goed en Schaafsma wierp de luiken van zijn schip open.”

„Ja ja,” zei Sietse spottend, „en toen kwam de storm uit het schip en blies alle zeilboten om.”

„En het haantje woei van de toren,” zei Kees lachend, „en die schipper vloog de lucht in en is nooit teruggezien.”

„Nee jongetjes,” zei Gerben, „er kwam natuurlijk geen zuchtje wind uit het ruim. Schaafsma was stomverbaasd. Dat klopt niet! riep hij. Iemand heeft mijn wind gestolen! Vanaf die dag noemden de mensen hem de windschipper!”

Door dit soort gekke verhalen van Gerben vloog de tijd om en naderden zij Veendorp.

„Nu moeten wij afspreken wat wij straks gaan doen bij de wedstrijden,” zei Gerben, „doet de hoorn van jullie boot het nog goed?”

„Wel, hoor!” zei Sietse en hij toeterde een paar maal.

„Goed!” zei Gerben. „Wat betekent één signaal met de hoorn?”

„Naar stuurboord, naar rechts,” zei Sietse.

„Juist,” zei Gerben, „en wat betekenen twee signalen?”

„Naar bakboord, dus naar links,” zei Sietse, „en drie signalen betekent ik vaar achteruit.”

„Heel goed,” zei Gerben, „maar dat laatste heb ik niet nodig. Het is de bedoeling dat jullie mij straks bij het roeien de weg wijzen met het geven van signalen. Want als ik geblinddoekt ben kan ik niet weten of ik naar links of rechts moet.”

„Ik heb het begrepen,” zei Sietse, „als ik zie dat jij naar links moet, geef ik twee stoten met de hoorn en moet je naar rechts dan geef ik één stoot. Op die manier zorg ik ervoor dat jij lijnrecht naar de eindstreep kunt varen en zo win jij de prijs.”

„Niet gek bedacht,” zei Hielke, „maar de toeschouwers horen die signalen ook en het zal dus gauw in de gaten lopen.”

„Wel nee,” zei Gerben, „de mensen maken wel zoveel lawaai, dat niemand erop let.”

„Dat moeten wij maar hopen,” zei Sietse, „in ieder geval zal het niet aan mij liggen als het fout gaat.”

De Kameleon voer nu Veendorp binnen en legde aan bij een café, waar Gerben zich moest melden bij het bestuur van de roeivereniging. De heren zaten aan een tafel toen Gerben en de jongens binnenkwamen.

„De blindroeier Gerben Zonderland meldt zich,” zei Gerben. De heren lachten en één van hen hield Gerben een schaal met papiertjes voor en zei:

„Neem er maar een uit!”

„Zijn het toffees?” vroeg Gerben.

„Wel nee! Looftjes! U moet loten om te bepalen wie uw tegenstander zal zijn,” zei de mijnheer.

Gerben trok nummer zes.

„Dan moet u tegen nummer vijf,” zei de mijnheer, „dat wordt dus de derde ronde.”

„Oké,” zei Gerben, „ik zal op tijd bij de start zijn. Waar is de wedstrijd baan?”

„Even verder, buiten het dorp. Er staan vlaggen bij,” zei de mijnheer en Gerben besloot om er een kijkje te gaan nemen. Hij wandelde met de jongens het dorpje door en kwamen bij een zijvaart. Daar stonden vlaggen langs de kanten en er verschenen reeds toeschouwers die een goed plaatsje zochten op de oevers.

„Wij moeten de Kameleon hierheen halen,” zei Gerben, „en haar bij de ingang van de vaart leggen, zodat Sietse alles goed kan zien.”

Dat vonden ze allemaal wel het beste en zij gingen de Kameleon halen, waarna de jongens naar de ingang van de zijvaart voeren. Sietse stuurde de boot tussen het riet, zodat de jongens door de toeschouwers op de wal niet gezien konden worden. Gerben was intussen naar de plaats gegaan

vanwaar gestart moest worden. En dan begonnen de wedstrijden. De nummers een en twee moesten in een roeiboot gaan zitten en werden geblinddoekt. De boten werden door een paar helpers vastgehouden totdat het startschot klonk. De geblinddoekte roeiers begonnen vol ijver aan de riemen te trekken, maar doordat zij niets konden zien, raakten zij hun koers kwijt en voer de ene tegen de wal en de andere ging zigzag over de baan. De roeier die met zijn ene riem de wal raakte, voelde de rietkraag. En nu ging hij zo varen, dat hij geregeld het riet tegen de ene riem voelde drukken. Zijn tegenstander voer zo dwars over de baan dat hij, tot groot vermaak van het publiek, tenslotte de verkeerde kant uit roeide. Zo kwam hij weer bij de start terug op hetzelfde moment dat de andere roeier over de eindstreep voer.

„Die ene heeft het dik verloren,” zei Louw terwijl hij met leedvermaak lachte.

„Dikker kan het niet,” zei Sietse, „de winnaar was precies de hele baanlengte voor!”

„Het is moeilijk roeien als je niets kunt zien,” zei Hielke,

„Gerben heeft het straks veel gemakkelijker als hij goed naar onze hoorn luistert.”

De nummers twee en drie kwamen nu aan de start. Zij

begonnen beiden verwoed te roeien en kwamen tot grote pret van het publiek steeds dichterbij elkaar toe. En wat iedereen reeds verwachtte, gebeurde halverwege de baan, toen er een aanvaring ontstond waarbij de steven van de ene boot boven over de andere boot schoof. Er kwamen helpers aan te pas om de boten van elkaar te trekken en dan mochten beide hardroeiers weer verder varen. Omdat zij niet weer met elkaar in botsing wilden komen, roeiden zij nu beiden naar de kant. De een zijn boot liep vast in het riet, terwijl de andere juist over de eindstreep tegen de wal tot staan kwam.

„Ik vind het geweldige wedstrijden!” zei Kees, „zo iets kunnen ze bij ons ook wel doen.”

„Dan doe ik mee!” zei Sietse.

De beurt was nu aan Gerben. Zijn tegenstander was een grote forse man en als Gerben daar zonder blinddoek tegen had moeten roeien, zou hij het zeker verloren hebben. Maar nu kreeg onze held de hulp van Sietse die hem met signalen in de goede koers zou houden. Bij de start lag de tegenstander van Gerben meteen voor. De man trok zo hard aan de riemen, dat het leek alsof zijn boot sprongen maakte. Gerben roeide voorzichtiger en luisterde scherp of hij de hoorn van de Kameleon hoorde klinken. In het begin voer Gerben vrij recht, maar dan zwenkte zijn boot naar de wal. Sietse gaf twee

korte stootjes met de hoorn en Gerben stuurde naar links en de boot voer weer recht. Zijn tegenstander roeide nu ook naar de wal, maar iemand riep:

„Pas op Jan! Zo kom je tussen het riet!” waarop Jan krachtiger aan de ene riem trok en zijn boot terugzwenkte naar het midden van de vaart. De beide roeiers waren nu halverwege de baan en Gerben roeide weer iets te veel naar de kant. Maar Sietse liet hem begaan omdat de andere roeier te dicht bij Gerben kwam.

„Gerben gaat niet goed!” waarschuwde Kees.

„Hij gaat wel goed,” zei Louw, „anders komt er een botsing.” Maar die botsing kwam toch, want de woest roeiende Jan sloeg met zijn rechterroeispaan op de boot van Gerben met het gevolg dat de spaan brak.

„Oei! Wat jammer!” riep het publiek.

Maar Jan was nog niet verslagen. Tastend kroop hij achter in de roeiboot en begon zijn vaartuig met de ene riem vooruit te wrikken. Maar Gerben, die, door signalen van Sietse, reeds weer lijnrecht verder roeide, kwam royaal als eerste over de streep.

„Goed gedaan, Gerben!” riepen de jongens, „jij wint vast de prijs!”

Het leek er wel op dat Gerben op een gemakkelijke manier

de prijs zou winnen, want bij zijn volgende beurt roeide hij weer als eerste over de eindstreep. Maar de heren van het bestuur vonden het onbegrijpelijk dat Gerben zo kaarsrecht kon roeien en een van hen ontdekte hoe er vanuit de Kameleon signalen werden gegeven. Onze vrienden moesten toen hun boot terugbrengen naar het dorp en daarmee was het afgelopen met de hulp aan Gerben.

„Het doet er niet toe, jongens,” zei Gerben, „ik weet nu hoe ik roeien moet en als ik nog twee keer win heb ik de prijs te pakken.”

Of Gerben zonder de signalen ook zo recht roeien kon, was voor de jongens nog een grote vraag, maar daar zou spoedig een antwoord op gegeven worden, want Gerben moest weer aan de start verschijnen. Onder luidruchtig geroep van het publiek gingen Gerben en zijn tegenstander zo snel mogelijk roeien, maar in plaats van recht, ging de boot van Gerben schuin over de baan. Het duurde dan ook niet lang of de boot liep vast in het riet. Gerben nam een roeispaan en duwde de boot los. En om de boot nog verder van de wal te varen, wilde Gerben nog een duw met de roeispaan geven, maar de boot was reeds in dieper water en zo kreeg de spaan geen steun. Gerben duwde haar geheel onder water en sloeg zelf overboord. Proestend kwam hij weer boven, rukte de

blinddoek af en klom in de boot. Hij viste de roeispaan op en roeide terug naar het begin van de baan.

„Zo Gerben!” zei de voorzitter van het bestuur. „Zonder hulp kan jij er niks van, hè. Jij hebt je verdiende loon!”

„Deze wedstrijden zijn levensgevaarlijk,” zei Gerben kwaad, „ik had wel kunnen verdrinken met die doek voor mijn ogen.”

„Dan had jij maar niet mee moeten doen!” zei de voorzitter. „Met jullie valt niet te praten,” zei Gerben, „kom jongens wij gaan naar huis!”

Onze vrienden hadden nog graag wat willen blijven, maar zij begrepen wel dat Gerben droge kleren nodig had en dus liepen zij naar de Kameleon en voeren terug naar huis.

„Jammer dat ons spelletje ontdekt werd,” zei Sietse, „het ging zo goed!”

„Het ging te goed,” zei Gerben, „jullie toeterden veel te vaak. Waarom lieten jullie mij niet een beetje zigzag varen? Het was helemaal fout om mij lijnrecht langs de baan te sturen!”

„Dat jij niets gewonnen hebt, is natuurlijk weer onze schuld,” zei Sietse, „als jij dan maar weet, dat ik niet weer help, als jij weer zo’n gemeen plan hebt!”

„Gemeen?” riep Gerben kwaad. „Ben ik gemeen? Het was alleen een kwestie van denkwerk! Ik had het heel mooi

bedacht, maar die kerels in Veendorp gunden mij de prijs niet! Dat noem ik gemeen!”

„Maak geen ruzie!” zei Hielke, „een mens moet tegen zijn verlies kunnen, anders moet hij niet meedoen aan wedstrijden.”

„Dat vind ik ook!” zei Louw.

„En ik ook!” zei Kees.

„Hm,” bromde Gerben en dan zoekt hij in zijn jaszakken naar sigaretten. Maar die waren natuurlijk drijfnat en Gerben keek sip.

„Het is jammer van je sigaretten, Gerben,” zei Louw, „maar jouw horloge loopt nog!”

„Warempel!” zei Gerben. „Zie je wel! Het is waterdicht! ja ja. Het is het beste van het beste.” Intussen had de Kameleon het meer weer bereikt en op volle snelheid voeren de vrienden naar huis. In de smederij keken veldwachter Zwart en Klinkhamer verwonderd naar Gerben, toen hij daar drijfnat binnenkwam.

„Hoe kom jij zo nat, Gerben?” vroeg Klinkhamer.

„Door het roeien,” zei Gerben, „ik trok zo hard aan de riemen, dat het water niet vlug genoeg voor de boot vandaan kon stromen en toen golfde het over de boeg.”

„Gerben ging zo hard, dat hij duizelig werd van de snelheid,”

zei Sietse, „en toen viel hij overboord.”

„Viel jij overboord, Gerben?” vroeg Zwart. „Dat was niet erg snugger.”

„Ik sprong met opzet over boord om te kijken of mijn horloge wel waterdicht is,” zei Gerben, „nou, het is prima in orde. Heeft u sigaren bij u, mijnheer Zwart?”

„Jawel,” zei Zwart, „en wat wou jij dan?”

„U feliciteren met uw verjaardag,” zei Gerben, „wel gefeliciteerd mijnheer Zwart en nog vele jaren!”

„Dank je,” zei Zwart, „en wil je een sigaartje?”

„Natuurlijk!” zei Gerben en hij nam een sigaar uit het doosje en stak haar aan. Hij blies een paar grote rookwolken de lucht in en zei dan: „Kom ik ga bij mij thuis in de linnenkast duiken. Ojasoemi!” En Gerben ging naar huis.

„Wat betekent Ojasoemi?” vroeg Louw.

„Het is Japans,” zei Zwart, „het betekent goedenavond. Gerben heeft het zeker op de televisie gezien. Maar hoe kwam Gerben zo nat?”

De jongens vertelden nu alles van de wedstrijden.

„Zo zo,” zei Klinkhamer, „dus Gerben kreeg zijn verdiende loon. Het was niet sportief van hem om stiekem met signalen te werken!”

„Dat was het zeker niet,” zei Zwart, „stel je voor dat hij zulke

dingen gedaan zou hebben op de Olympische Spelen in Tokio. De hele wereld zou er schande van gesproken hebben. Gerben is nog lang geen sportman die je naar het buitenland kunt zenden. Ofschoon hij wel een beetje Japans spreekt. Kom, ik ga ook weer verder. Ojasoemi!” „Ojasoemi!” riepen de jongens lachend en Klinkhamer schudde zijn hoofd.

HOOFDSTUK V

De mensenredders

Het regende. 's Nachts was het begonnen en het zag er niet naar uit, dat het spoedig droog zou worden.

Hielke en Sietse keken mistroostig door de ramen van de smederij en overlegden wat zij zouden gaan doen.

„Zullen wij onze fiets uit elkaar halen?” vroeg Sietse.

„Waarom?” vroeg Hielke, „er is niets stuk en vader zegt altijd, dat je eraf moet blijven zolang alles goed loopt!”

„Ik geloof dat het achterwiel een beetje knarst,” zei Sietse. En hij liet het wiel snel draaien, terwijl Hielke met zijn oor vlak bij de as luisterde naar mogelijke knarsgeluiden. Maar hij hoorde niets.

„Hm,” zei Sietse, „dan zal ik het wiel wat olie geven.”

Terwijl hij in alle smeerpunten flink wat olie spoot, kwam veldwachter Zwart binnen.

„Het is me wat moois!” zei hij mopperend.

„Tja, mijnheer Zwart!” zei Klinkhamer, „regen verveelt gauw!”

„Ik heb het niet over het weer,” zei Zwart, „maar over Piet

Haan! De man die in dat onbewoonbaar verklaarde huisje van Hielkema is gaan wonen. De regen stroomt er aan alle kanten binnen en als dat niet verandert, worden die mensen nog doodziek. Onze gemeente zit er maar scheef mee, want waar kunnen wij dat gezin een droog onderkomen bezorgen?"

„Misschien bij een boer,” zei Klinkhamer, „het vee loopt in de wei, dus is er heus wel ruimte genoeg in de boerderijen.”

„Dat is geen oplossing,” zei Zwart, „want in het najaar komt het vee weer binnen en zullen die mensen moeten vertrekken.”

„Het vee binnen en het gezin op straat,” zei Sietse, „is dat niet gek?"

„Het klinkt gek,” zei Zwart, „maar het is de harde werkelijkheid! Alle boeren zullen graag bereid zijn om Piet Haan met zijn gezin gedurende de zomermaanden gratis onderdak te verschaffen, op voorwaarde dat hij tegen het najaar vertrekt!"

„Maar kan het huisje niet beter dichtgemaakt worden?" vroeg Hielke, „dan kunnen zij daar blijven!"

„Het dak is doorgezakt en de pannen sluiten niet,” zei Zwart, „om het huis waterdicht te maken, zou het helemaal onder een dekzeil geborgen moeten worden!"

„Maar dat kan,” zei Klinkhamer, „in de brandweergarage ligt

een groot zeil, dat nooit gebruikt wordt, omdat het te zwaar en te onhandig is! Volgens mij kan niemand er bezwaar tegen hebben dat het nu gebruikt wordt om over het dak van het huisje te leggen. Wij hebben toch nog een hele stapel dekzeilen, die wij soms bij brand over de daken leggen.”

„Juist,” zei Zwart, „dat grote zeil zou dus een voorlopige oplossing zijn. Het is in ieder geval te proberen. Heeft u de sleutel van de brandweergarage?”

„Jawel,” zei Klinkhamer, „ik zal hem even halen.”

Hij ging in huis en Gerben kwam in de smederij.

„Goedendag allemaal,” zei hij luidruchtig, „buiten hangt een zware dauw, het is hier droger!”

„Heb jij nog even tijd om te helpen bij een klein karweitje?” vroeg Zwart.

„Dat zal wel gaan,” zei Gerben, „als het niet te lang duurt. En wat kan ik verdienen?”

„Dankbaarheid!” zei Zwart.

„Ik hoor het al,” zei Gerben, „mijn portemonnee zal er niet vet van worden! En wat voor een karwei is het?”

„Er moet een dekzeil over het onbewoonbaar verklaarde huisje van Hielkema worden gelegd,” zei Zwart, „de regen stroomt met stralen naar binnen.”

„Moet dat huisje dan bewaard blijven voor een museum of

zo?” vroeg Gerben.

„Wel nee!” zei Zwart, „er wonen mensen in met een baby. Zij hebben een paraplu boven de wieg gehangen want alles regent nat.”

„Dat is niet best,” zei Gerben, „goed ik ga helpen!”

Klinkhamer kwam terug en vond het prachtig dat Gerben ook ging helpen en hij gaf hem de sleutel van de garage, want Gerben was ook lid van de brandweer en wist precies waar het grote zeil lag.

„Gaan de jongens ook mee?” vroeg Gerben, „dan kunnen zij de handkar meenemen om het zeil te vervoeren!”

„Wel ja!” riep Sietse, „wij willen best helpen!”

„Maar trek eerst jullie regenjassen aan!” zei Klinkhamer nog. De jongens haalden de jassen en duwden dan de kar, die achter de smederij stond, naar de weg. Veldwachter Zwart en Gerben liepen reeds naar het dorp en Hielke en Sietse gingen hen hardlopend achterna. In de Dorpsstraat haalden zij de mannen in, maar toen gingen Zwart en Gerben op het trottoir lopen, want die kwajongens reden de kar bijna op hun hielen. De brandweergarage was naast het gemeentehuis en Gerben maakte de deur open en draaide het licht aan. Dan gingen zij met z'n allen tot achter in de garage waar een stapel dekkleden lag.

„Het grappige van die kleden is,” zei Gerben, „dat wij nu uitgerekend het onderste moeten hebben!” De bovenste kleden werden weggenomen en opnieuw opgestapeld, totdat het onderste kleed vrij kwam.

„Het is tamelijk zwaar,” zei Gerben, „u moet het goed vastpakken, Zwart!”

Zij gingen ieder aan een kant staan en tilden het zeil op.

„Drommels,” momperde Zwart, „dat draag je niet ver!”

„Als het een vliegend tapijt was,” zei Gerben, „zou het veel gemakkelijker gaan. Ik heb het eens geprobeerd met allerlei oosterse spreuken, maar het zeil wou niet vliegen!”

„Hoe is een oosterse spreuk, Gerben?” vroeg Hielke.

„Boeroeboedoer!” zei Gerben.

„Maar zo heet een tempel op Bali!” grinnikte Sietse.

„De groeten van Ali!” rymde Gerben lachend.

„Praat toch niet zoveel, kerel!” zei Zwart, „til wat hoger, anders krijgen wij die lap nooit op de kar! Een-twee-hup!”

Het zeil lag op de kar en Hielke en Sietse duwden de vracht langs de boterfabriek naar het bouwvallige huisje. Zwart en Gerben liepen samen te overleggen hoe zij het beste dat zware kleed over het dak konden trekken.

„Die man, die Piet Haan, kan ons natuurlijk helpen,” zei Gerben.

„Hij is niet thuis,” zei Zwart, „hij gaat ’s morgens om zes uur al naar de stad waar hij op een fabriek werkt. Hij weet nog niets van de lekkage, want zijn vrouw kwam mijn hulp vragen om negen uur. Zij vertelde dat het eerst maar weinig lekte, maar daarna werd het steeds erger!”

„Dan moeten wij het samen met de jongens doen,” zei Gerben, „dat wordt aanpakken geblazen!”

Bij de woning lieten Hielke en Sietse de kar vooroverkieperen en het zeil gleed op de grond. Op aanwijzing van Gerben werd het zeil achter het huis uitgerold tot een lange smalle baan, die tegen het dak omhooggetrokken moest worden en vervolgens in de lengte over de nok gelegd. Daarna kon het zeil dan naar twee kanten worden afgerold en was het dak bedekt. Dit was natuurlijk gemakkelijker gezegd dan gedaan, want toen Zwart en Gerben achter op het dak klommen, konden zij slechts met grote moeite het zeil omhoogtrekken. Hielke en Sietse hielpen flink mee, maar toen zij ook op het dak wilden klimmen, riep Zwart:

„Blijven jullie beneden! Ik vertrouw het dak niet. Met z’n vieren zakken wij er vast doorheen!”

De jongens tilden het zeil nu zo hoog mogelijk tegen het dak op en hielpen zodoende het werken voor Zwart en Gerben

wat gemakkelijker te maken. Eindelijk lag het zeil dan zoals Gerben het wilde, languit over de nok van het dak.

„Wij gaan nu ieder een kant afrollen!” zei Gerben en hij trok het zeil aan de ene kant een meter naar beneden en Zwart deed hetzelfde aan de andere kant. Gerben kroop nu op het zeil en ging zitten. Dan rolde hij het doek met zijn voeten verder af en gleed er zelf achteraan.

„Pas op!” waarschuwde Hielke. „Zo dadelijk ben je aan de rand van de goot!”

„Dat geeft niet!” zei Gerben en hij gaf een extra ferme trap waardoor het zeil geheel afrolde en schuin vanaf de goot op

de grond kwam te liggen. Gerben liet zich nu over het zeil naar beneden glijden.

„Dat deed jij heel handig!” zei Sietse vol bewondering.

„Je bent bij de brandweer, of je bent het niet,” zei Gerben, „maar stil, wat hoor ik nou?” Aan de kant, waar Zwart nog moeizaam bezig was het kleed te ontrollen, klonk gekraak, dat steeds luider werd en dan zakte Zwart door het dak.

„Wat een rare manier toch om bij iemand in huis te gaan,” zei Gerben.

„Zwart kan zich wel bezeerd hebben,” zei Sietse en dan gingen zij gauw naar binnen en zagen Zwart te midden van stukken dakpan en gebroken kopjes boven op de tafel staan. De hevig geschrokken vrouw stond er sprakeloos bij en zag erg bleek.

„Blijft u maar kalm,” zei Zwart, „er is niets aan de hand!”

„Waarom deed u dat?” vroeg Gerben, „was er te veel dak op het huis?”

„Vind jij het nu de tijd om flauwe vragen te stellen, Gerben Zonderland?” zei Zwart ontstemd, „hier pak liever deze dakpannen aan, voordat zij ook naar beneden vallen!”

Alle dakpannen, die gevaarlijk los rond het ontstane gat hingen, werden door Zwart weggenomen. Daarna klom Gerben op het dak en rolde het kleed verder af.

„Hoe zullen wij het nu vastmaken?” vroeg Zwart.

„Met luchtpunaises,” zei Gerben, „of met een luchtanker!”

„Oef,” zei Zwart, „als ik de hele dag met jou moest werken, werd ik stapel!”

„Zullen wij stenen op het doek leggen?” vroeg Hielke.

„Heel goed,” zei Gerben, „er liggen er hier genoeg!”

Achter het huis lag het puin van een ingestort schuurtje en hier waren nog veel stenen te vinden. De randen van het zeil werden bedolven onder stenen en volgens Gerben kon het kleed nu niet meer wegwaaien. De miezerige regen die gedurig viel, ging over in een fikse bui. Allen gingen gauw naar binnen om te schuilen en zagen toen met voldoening dat het dak niet meer lekte.

„Ja ja,” zei Gerben, „onze brandweer heeft goed materiaal! Dat zeil kan er jaren op blijven liggen zonder dat er een spatje water doorkomt. Zo kunt u hier nog vele jaren wonen, mevrouw Haan!”

„Dat hoop ik niet!” zuchtte de vrouw.

„Ik ook niet!” zei Zwart.

„Nou ja,” vond Gerben, „ik hoop natuurlijk, dat u spoedig een beter huis zult krijgen!”

„Maar dat is een moeilijke kwestie!” zei Zwart.

„Helaas wel,” mompelde de vrouw. „Ik heb koffie gezet,

heren. Maar nu zijn alle kopjes stuk!”

„Oef,” zei Gerben, „waarom moest u nu juist met alle geweld het servies stuktrappen, Zwart?”

„Omdat ik jou geen koffie gunde,” zei Zwart, „maar mevrouw doet u verder geen moeite. Ik ga er toch vandoor, want het is al later dan ik dacht!”

„Wij gaan ook!” zei Gerben.

„Dan worden jullie heel hartelijk bedankt,” zei de vrouw, „ik had mij geen raad geweten als het zo door was blijven lekken.”

„Het komt allemaal wel goed, mevrouw,” zei Gerben.

Maar toen hij met Zwart terugging en Zwart hem onderweg vroeg, hoe het allemaal goed zou komen, wist Gerben het ook niet. Op het Raadhuisplein wees Zwart naar de brandweergarage.

„Hé broer!” zei hij, „jij hebt het licht laten branden!”

„Drommels,” riep Gerben, „en wat erger is, ik heb de sleutel verloren!” Maar die bleek nog in het slot te zitten en Zwart opende de deur. Zij keken nog even de garage rond of alles in orde was en toen kwam de burgemeester.

„Wat is er?” vroeg hij, „toch geen brand?”

„Gelukkig niet, burgemeester,” zei Zwart, „het was zomaar even een inspectie. Maar alles is in orde.”

„En Zwart, waar was u de hele morgen?” vroeg de burgemeester, „ik heb u nergens kunnen bereiken.”

„Ik was bij de onverklaarbare... pardon, onbewoonbaar verklaarde woning,” zei Zwart.

„Heeft u die mensen nu weggestuurd?” vroeg de burgemeester.

„Nog niet,” zei Zwart.

„Dat wordt dan toch weleens tijd,” zei de burgemeester ontstemd, „het huis moet ontruimd worden en omgeven met een prik met hekkeldraad! Begrepen?”

„Een prik met hekkeldraad?” vroeg Zwart.

„Nou ja,” zei de burgemeester, „u begrijpt wel wat ik bedoel. Een hek met prikkeldraad zodat niemand er meer door kan. En vertel eens wat heeft u daar dan bij die woning gedaan?”

„Mijnheer de burgemeester!” zei Gerben. „Zwart heeft mij even geholpen om een dekzeil over het huis te leggen. Het dak lekte aan alle kanten.”

„Maar Zwart!?” zei de burgemeester, „hoe kon u dat doen? Zo raken wij die ongenode gasten nooit kwijt!”

„Maar wij kunnen een vrouw met een baby toch niet in de regen op straat zetten?” zei Zwart.

„Hm, nee, dat zou onmenselijk zijn,” zei de burgemeester.

„Dus die vrouw zit nu droog? En jullie zijn nat? Kom maar

mee naar het gemeentehuis. Daar hebben wij heerlijke koffie. Dat zal jullie goed doen!”

„Graag burgemeester,” zei Zwart en Gerben en de jongens zeiden het ook. Met z’n allen gingen zij in het gemeentehuis, waar de burgemeester aan de bode opdroeg om ,deze mensenredders’ een lekkere warme kop koffie te geven. Zwart en onze vrienden dronken in de keuken de geurige koffie zo warm mogelijk op, want zij waren koud geworden door al die regen.

„Waarom noemde burgemeester jullie mensenredders?” vroeg de bode nieuwsgierig.

„Als wij dat vertelden,” zei Zwart, „zou de burgemeester het ons hoogst kwalijk nemen.”

Maar de nieuwsgierige bode ging aan iedereen vragen of er ergens mensen in nood hadden verkeerd of dat er misschien een boot op het meer was verongelukt.

Maar niemand wist het en het gevolg was dat tenslotte een fantastisch verhaal de ronde deed over een boot die gezonken was met wel honderd passagiers. Maar allen waren gered door de veldwachter en Gerben en de schippers van de Kameleon. Toen Zwart dit verhaal hoorde zei hij tegen Klinkhamer: „Is het niet vreselijk hoe de mensen kunnen fantaseren? Zij maken van een mug een olifant.”

Hielke en Sietse die het verhaal van Zwart mee hadden aangehoord, vonden het wel grappig.

„Dus,” zei Sietse, „onze Kameleon heeft wel honderd mensen gered? Dan hebben wij minstens twintig keer heen en weer moeten varen.” Een verslaggever van de krant kwam ook in de smederij.

„Mijnheer Zwart,” zei hij, „vertelt u mij iets over die redding? Hoe hebben jullie die honderd mensen aan wal gebracht?”

„Heel eenvoudig,” zei Zwart en hij knipoogde tegen de jongens, „wij gebruikten een vliegend dekzeil en daar konden zij allemaal op zitten!”

„Het werd bestuurd door Gerben,” zei Sietse, „het vloog zomaar door de lucht toen hij zei ,Roeroeboedoer!’”

„Hm,” zei de verslaggever, „dat is een tempel op Bali!”

„De groeten van Ali!” riepen de jongens lachend en Zwart en Klinkhamer lachten mee.

De verslaggever keek hen verbaasd aan. Dan schudde hij zijn hoofd en verliet de smederij. Maar het verhaal kwam toch niet in de krant.

„Als dat gebeurd was,” zei Zwart, „had ik de bode veertien dagen op water en brood gezet! Die malle kletsmajoor!”

HOOFDSTUK VI

De erfgenaam

De volgende morgen kwam Gerben in de smederij en riep: „Ik ben de enige! Helemaal de enige...!”

„Dat weten wij allang!” zei Sietse, „zo’n malle als jij is er geen tweede!”

„Laat mij uitspreken, roethapper!” zei Gerben, „ik ben de enige erfgenaam van oom Theunis! Ik heb een oud café geërfd! Café de Vriendschap!”

„Café de Vriendschap?” vroeg Klinkhamer. „Dat oude gebouw dat achter het meer ligt aan de weg naar de stad?”

„Juist!” zei Gerben, „daar woonde een halfbroer van mijn vader, maar hij bemoeide zich nooit met de familie en wij niet met hem. Een paar maal ben ik er op bezoek geweest en als ik een kop koffie of limonade bestelde, liet hij mij steeds een stuiver meer betalen dan de andere klanten. Hij zei dan: Jij moet extra betalen want jij erft later alles. Maar ik kreeg steeds het gevoel dat mijn bezoek niet op prijs werd gesteld en daarom ging ik er niet meer heen. Mijn vader heeft mij eens verteld dat oom Theunis een beetje vreemd was. Want toen

hij nog een jongen was en iemand hem liet kiezen tussen een dubbeltje en vijf centen, koos hij altijd de vijf centen maar nooit het dubbeltje. Toen mijn vader hem uitlegde dat een dubbeltje tweemaal zoveel was dan vijf centen, antwoordde oom Theunis: Maar als ik het dubbeltje neem, vinden de mensen het niet leuk meer en doen zij dat spelletje nooit weer met mij.”

„Dus hij was toch niet zo achterlijk,” zei Klinkhamer.

„Volgens mijn vader was hij gek op geld,” zei Gerben, „maar hij heeft mij geen rooie cent nagelaten. Alleen het oude café!”

„Dus,” zei Sietse, „dan kun jij nu herbergier worden!”

„Ikke?” riep Gerben verontwaardigd, „mij niet gezien in zo’n rookhol! Het is me nogal een mooie tent! Het is net een ouderwets roofriddersnest!”

„Dan laat je het vertimmeren,” zei Hielke.

„Ik bezit geen cent!” zei Gerben, „maar al zouden ze er een paleis van maken, herbergier worden dat nooit van m’n leven! Ik bedank ervoor om de hele dag in de tapkast te zitten en te knikken en te buigen en maar lief zeggen: Alstublieft mijnheer. Dank u wel mijnheer. Ik praat net zo lief met de koeien en de varkens! Maar toch zou ik wel even bij mijn nieuwe eigendommen willen kijken. Voelen jullie er wat voor om erheen te varen?”

Dat wilden Hielke en Sietse graag want zij waren niet iedere dag in de gelegenheid om een ouderwets roofriddersnest te bekijken. En dus gingen zij naar de Kameleon en voeren met z'n drieën het meer op. Zij koersten naar rechts en volgden de weg die naar de stad liep. In de verte waar het meer eindigde stonden hoge bomen met daartussen het café de Vriendschap.

„Er komen veel vissers uit de stad,” zei Gerben, „soms met bussen vol tegelijk en hoe mijn oom al die mensen alleen kon bedienen is mij nog steeds een raadsel. Want hij woonde daar helemaal alleen, een vrouw heeft hij nooit gehad. Maar het ging er soms vreemd toe. Ze waren eens aan het biljarten met gehaktballen.” Daar moesten de jongens om lachen.

„Als kleine jongen van zes jaar heb ik er eens een boterham met kaas gegeten,” vertelde Gerben verder, „mijn oom zei: denk erom, dat is schuifkaas. Dat betekende dat ik er niet in bijten mocht, maar dat ik het steeds bij iedere hap met mijn boventanden naar achteren moest schuiven. Zo at ik het brood op en bleef de kaas over. Oom borg het meteen weer in de kast om het te bewaren voor een volgend broodje met schuifkaas, want gierig was hij wel!”

„En toch had hij geen geld!” zei Hielke.

„Maar dat is wel te verklaren,” vond Gerben, „want ’s winters

was er niets te doen in het café en dus maakte hij dan het geld op dat hij zomers verdiend had.”

Intussen naderde de snelle Kameleon het café en legde er weldra aan. Het was een groot massief huis met op de hoeken van het dak twee grote vierkante schoorstenen. Doordat de vloer van het café anderhalve meter boven de grond lag, was onder het hele gebouw een grote ruimte met in de muren halvemaaanvormige ramen. Deze waren aan de binnenkant allemaal afgesloten met luiken, zodat Sietse tevergeefs probeerde naar binnen te kijken. Langs een brede stoep van zeven treden kon men de ingang van het café bereiken dat hoge ramen had waarachter sierlijk gebogen horren stonden die met blauw gaas waren bekleed en die ongeveer de helft van ieder raam bedekten. Doordat er nergens een gordijn hing gaven de ramen het gebouw een hol aanzien.

„Het is geen aantrekkelijk café, hè?” zei Gerben, „het lijkt meer op een spookhuis met die holle hoge ramen. En als in het najaar de bomen kaal zijn en de maan door de takken schijnt, lijkt dit huis afschrikwekkend.”

„Toch is het geen bouwvallig huis,” vond Sietse.

„Wel nee,” zei Gerben, „het is juist oersterk! Kom maar mee; dan zal ik jullie laten zien wat voor dikke eiken balken er onder de zolder liggen.”

Zij beklommen de stoep en aan een sleutelbos zocht Gerben de sleutel van de voordeur. Dan opende hij de deur en een geur van sigarerook en drank kwam hen tegemoet.

„Er ligt zand op de vloer,” zei Hielke verbaasd.

„Dat vond mijn oom mooi,” grinnikte Gerben, „iedere vrijdagavond werd de vloer geveegd en daarna opnieuw bestrooid met schoon wit zand. Zo hoefde oom nooit te stofzuigen. En kijk nu eens naar de zolder! Zijn dat geen dikke balken? Ja ja. Dit huis is wel vijftig maal zo sterk als de woningen van tegenwoordig.”

„Maar wat is die zolder donker van kleur,” zei Sietse.

„Vroeger brandde er een open vuur onder die ouderwetse schouw,” vertelde Gerben, „en als de wind dan in de schoorsteen blies, woei de rook naar binnen en sloeg tegen de zolder. Daardoor werden de balken steeds donkerder van kleur en sommige mensen vinden dat juist mooi.”

„Ik vind het ook wel mooi,” zei Hielke, „maar het is hier verder zo kaal. De tafeltjes zijn klein en de stoelen oud en wrak. Met nieuwe stoelen en tafels zou dit best een leuk café kunnen zijn.”

„Dat is waar,” zei Sietse, „en dan moeten er gordijnen voor de ramen en schemerlampjes langs de muur.”

„Toch kan het hier niet zo mooi worden,” zei Gerben, „dat ik

hier herbergier word.”

Hij liep naar het buffet en nam een fles van een plank. Hij las het etiket en vroeg:

„Wie moet er cognac? Of Berenburg? Of jenever?”

„Geef mij maar coca-cola,” zei Sietse. Maar dat bleek er niet te zijn. Wel stond er een kistje met lege flesjes en daarom zei Gerben:

„De cola is helaas uitverkocht!”

En dan ging de voordeur weer open en kwamen twee heren binnen. Onze vrienden herkenden de ene mijnheer want die had enige dagen geleden in de smederij geschild tegen de regen. Het was de man waarvan Gerben beweerde dat hij stalen zenuwen had, omdat er zomersproeten op zijn voorhoofd zaten. De andere mijnheer, die een stuk kleiner was, droeg een bril die hem zeker te groot was, want telkens duwde hij het montuur omhoog alsof het anders van zijn neus zou glijden.

„Mijn naam is Ordemans,” zei hij tegen Gerben, „bent u de eigenaar van dit pand?”

„Ik ben de enige echte eigenaar,” zei Gerben en hij zette trots zijn borst vooruit, „mijn naam is Zonderland! Wat was er van uw dienst? Ik heb alleen nog maar cognac, Berenburg of jenever.”

„Wij zijn met de auto,” zei mijnheer Ordemans, „dus mogen wij geen alcohol gebruiken. Heeft u koffie?”

„Jazeker!” zei Gerben, „maar hier niet! Wel bij mij thuis!”

„Het doet er niet toe,” zei mijnheer Ordemans, „wij wilden u vragen of u deze zaak wilt verkopen.”

„Verkopen?” zei Gerben, „dat weet ik niet!”

„Wij bieden u een beste prijs!” zei de lange mijnheer.

„Wat noemt u een beste prijs?” vroeg Gerben. De heren keken elkaar aan en liepen dan naar een hoek van het café waar zij fluisterend met elkaar spraken. Dan kwamen zij weer bij het buffet.

„Wat denkt u van tienduizend gulden?” vroeg mijnheer Ordemans.

„Dat zal ik u eens heel precies vertellen,” zei Gerben, „als ik tienduizend gulden op een bank zet, tegen vijf procent rente, krijg ik vijfhonderd gulden per jaar. Maar als ik dit café verhuur voor twintig gulden per week, krijg ik duizend gulden per jaar. Dat is tweemaal zoveel!”

„Goed, dan bieden wij u twintigduizend gulden,” zei mijnheer Ordemans.

„Zo-zo-zo,” zei Gerben, „is dit huis nog zoveel waard?”

Goed dat ik het weet! U wordt bedankt voor de inlichtingen!”

„Wilt u het dan werkelijk niet verkopen?” vroeg mijnheer

Ordemans, „over de prijs valt nog wel te praten. Ik weet niet wat mijn collega Venema voor bod wil doen, maar ik doe er nog vijfduizend bij!”

„Dat is al vijftientigduizend,” zei Gerben, „mijnheer Ordemans, u bent veel te laag begonnen te bieden en daardoor ben ik nu voorzichtig geworden. Ik verkoop dit café voorlopig niet. Ik moet er eerst een paar nachtjes over slapen.”

„U heeft gelijk,” zei mijnheer Venema, „hier heeft u een kaartje met het adres van ons kantoor. Mocht u wel tot verkopen overgaan, waarschuw ons dan even. Wij bieden meer dan een ander!”

„Ik zal aan u denken,” zei Gerben, „maar wat voor plannen heeft u met dit café?”

„Het is geschikt voor recreatie,” zei mijnheer Ordemans.

„Nou ja,” zei mijnheer Venema, „wat wij ermee gaan doen, weten wij nog niet zo precies. Tot ziens, mijnheer Zonderland!”

„Tot ziens, heren,” zei Gerben.

De heren verlieten het café en Gerben en de jongens zagen door de ramen hoe de beide mannen het ruime erf bekeken. Door het nemen van grote stappen ging mijnheer Venema het terrein opmeten. Dan gingen de heren in een auto en

vertrokken naar de stad.

„Het zijn makelaars,” zei Gerben terwijl hij het ontvangen kaartje las, „zij kopen en verkopen huizen en terreinen!”

„Jij kunt wel veel geld krijgen,” zei Sietse.

„Wat?” zei Gerben, „ik zal je vertellen, ik ben plotsklaps rijker dan ik dacht! Kom wij gaan mijn rijkdom verder bekijken!”

Gerben opende een deur naast het buffet, die toegang gaf naar een smalle lange gang waarop zes deuren uitkwamen. De eerste deur was van de w.c. De volgende van de keuken en dan een deur die waarschijnlijk toegang gaf tot de ruimte onder het café. Tegenover deze deuren waren de toegangen tot twee slaapkamers en de woonkamer. De slaapkamers bleken geheel leeg te zijn en de woonkamer was maar schaars gemeubileerd. Er stond een linnenkast, een tafel, een ouderwetse leunstoel en een opklapbed. Op de schoorsteenmantel tikte een pendule, maar de tijd die zij aangaf was ruim vier uur te laat. Boven de pendule hing een grote spiegel schuin voorover en toen Gerben ervoor ging staan riep hij lachend:

„Daar zie ik een vent die vijfentwintigduizend gulden bezit. Je zou het zo niet aan hem zeggen!”

„Jij lijkt meer op een landloper!” zei Sietse, „jij mag voortaan

wel deftiger kleren gaan dragen, anders gelooft niemand dat jij rijk bent!”

„Als ik het zelf maar geloof!” vond Gerben, „en dat doe ik maar nauwelijks. Ik heb iemand gekend die ook plotseling veel geld kreeg en toen voelde hij zich zo deftig, dat hij een hoge hoed opzette als hij aardappels ging halen bij de groenteboer! Ik zie mij al met een hoge hoed op tussen de koeien en varkens lopen. Nee jongens, zodra een mens begint te pronken om te laten zien hoe rijk hij wel is, wordt het bedenkelijk. Van zulke mensen hou ik niet!”

„Maar jij zou toch wel een mooie auto kunnen kopen,” zei Hielke.

„Waarom zou ik dat doen?” vroeg Gerben, „fietsen is veel gezonder. Ik heb eens in een auto gereden die binnen de drie tellen tot over de honderd kilometer reed. Maar dat wist ik niet en toen ik de motor gestart had en meteen flink gas gaf, sprong de wagen zo snel vooruit, dat ik op hetzelfde moment achter in de kofferruimte lag.”

„Jij begint weer raar door te slaan,” zei Sietse, „zullen wij nu eens beneden kijken?”

„Even wachten,” zei Gerben en hij opende de kastdeur. Op de planken lagen een paar handdoeken, een laken, sokken, zakdoeken, enige kleren en een dikke sjaal.

„Dat is ook niet veel bijzonders,” mopperde Gerben en hij nam het laken uit de kast en legde het over de tafel.

„Gaan wij eten?” vroeg Sietse.

„Ja, gebraden sokken,” zei Gerben en dan haalde hij alles uit de kast en legde het op het laken. Dan knoopte hij de vier punten van het laken tezamen vast en had dan een net pak.

„Dat nemen wij mee,” zei Gerben en hij legde het pak in de gang. Sietse probeerde de deur te openen waarachter de trap naar beneden ging. Maar de deur zat op slot. Gerben probeerde met alle sleutels die hij had, het slot los te draaien, maar het lukte niet.

„Wij gaan naar buiten,” zei Gerben, „door de achterdeur kunnen wij ook onder het huis komen.” Zij gingen door het café, de stoep af en dan rond het huis naar de achterkant waar een lage deur was. Deze deur was ook op slot en dus ging Gerben weer met alle sleutels proberen het slot los te draaien. Maar er was geen sleutel die paste, waarop Sietse de raad gaf om de deur open te breken.

„Dat is niet nodig,” zei Hielke, „vader heeft in de smederij een hele grote bos sleutels en daar is er vast wel een bij die past!”

„De deur openbreken kan altijd nog,” zei Gerben, „maar ik doe het liever niet, want dan wordt het hout beschadigd. Dus

gaan wij nu naar huis en dan proberen wij morgen met de sleutels van jullie vader de deur te openen!”

„Jammer,” vond Sietse, „ik had zo graag daarbinnen willen kijken. Wie weet wat er allemaal ligt.”

„Het ligt er in ieder geval goed geborgen,” zei Gerben.

„Niemand kan er binnenkomen, zelfs ik niet en ik ben nog wel de eigenaar!”

Toen zij weer voor het huis kwamen en over het meer keken, zei Hielke:

„Het is hier toch wel mooi! Als hier een aanlegsteiger kwam en jij ging bootjes verhuren, zou er genoeg geld te verdienen zijn!”

„Dat is waar!” zei Gerben, „als mijn oom de zaken beter had aangepakt, zou het hier minstens zo druk zijn als bij het Paviljoen. Maar mijn oom maakte helemaal geen reclame. In het begin had hij wel een bootje met een aanhangmotor, waarmee hij weieens mensen naar de overkant van het meer bracht. En weten jullie hoe hij daar reclame voor maakte? Hij had een bordje aan een paal gespijkerd en daar stond op te lezen: „Hier zet men over en koffie’!” Dat vonden Hielke en Sietse grappig.

„Maar nu gaan wij naar huis,” zei Gerben en hij haalde het pak met linnengoed en deed de deur van het café op slot. De

Kameleon werd gestart en ons drietal voer weg. Spoedig lag het oude café weer een eind achter hen en toen Hielke omkeek, zei hij:

„Van verre lijkt het gebouw veel triester dan van dichtbij. Dat komt zeker, doordat er geen gordijnen voor de ramen hangen.”

„Het is een spookhuis,” zei Gerben, „en het heeft een slechte naam gekregen, doordat er vroeger nog weieens gevochten werd. De ruziemakers rolden dan de stoep af en kwamen vaak in het meer terecht. Daar vochten zij dan verder. Maar het ergste was wel toen er een kinderkopje gevonden werd.”

„Jasses,” zei Hielke, „wat erg!”

„Wel nee,” zei Gerben, „want later vond men ook het schoteltje.” Dat vond Sietse grappig en hij lachte luid om het zuinige gezicht dat Hielke trok. Intussen was de brug weer bereikt en lag de Kameleon weldra in het boothuis. Toen onze vrienden in de smederij kwamen riep Sietse:

„Vader! Gerben is schatrijk geworden.”

„Dat zal wel,” zei Klinkhamer lachend, „en zit de schat in dat laken?”

„Daar zitten wat kleren in,” zei Gerben, „maar die hebben geen waarde. Wel kwamen er twee makelaars in het café die mij vijftigduizend gulden boden!”

„En heb jij het toen verkocht?“ vroeg Klinkhamer.

„Wel nee,” zei Gerben, „wat moet ik met al dat geld doen? Ik heb thuis een warme stal en ik krijg goed voer, dus wat wil ik nog meer?“

„Maar wat ga jij dan met het café doen?“ vroeg Klinkhamer.

„Ik weet het echt niet,” zei Gerben, „misschien verhuur ik het wel. Maar dat is van later zorg. Ik ga eerst wat eten, want een hongerig mens kan niet rustig denken. Tot ziens vrienden!” En Gerben vertrok naar het dorp met het grote pak op z’n schouder.

„Ik ben wel benieuwd waar dat denken van hem op uit zal draaien,” zei Klinkhamer, „want hij doet alles altijd anders dan je verwacht.”

„Hij is een rare kostganger,” zei Hielke lachend.

„Laat hem maar lopen,” zei Sietse, „hij wordt nog slapend rijk!”

HOOFDSTUK VII

De rover

's Middags gingen de jongens weer varen en natuurlijk werd even bij de Woudaap aangelegd om Kees ook aan boord te nemen. Dan voer de Kameleon verder naar een plaats waar geen riet langs de polderdijk stond. Daar wilden de jongens gaan zwemmen. Sietse liet de voorstevan van de boot op de lage wal lopen zodat de Kameleon meteen vastlag. De vrienden sprongen in het gras en begonnen zich vlug uit te kleden. In een ommezien doken zij allemaal te water en zwommen en stoeiden dat het een lieve lust was. Een man, die in een bootje voorbijroeide, riep:

„Bedankt hoor! Voor het verjagen van de vis!”

„Geen dank!” riep Hielke lachend.

„Nu blijft de vis langer leven,” schreeuwde Sietse, „en kunnen zij nog wat groeien!”

„En als zij dan lekker dik zijn, gaan wij ze vangen!” voegde Louw eraan toe.

„Apekoppen!” riep de man en hij maakte van kranten een prop en wierp ermee naar de jongens.

Kees begon gauw te zwemmen met de papierbal voor zich uit. De anderen begonnen hem te achtervolgen om de bal te bemachtigen. Dat spelletje duurde voort tot zij vermoeid waren en Louw wierp de papieren bal op de wal. Zij gingen zich afdrogen en weer aankleden. Er kwam een fietser voorbij. Het was veldwachter Zwart.

„Zeg jongens!” zei hij, „dat papier mogen jullie hier niet laten rondslingeren. Denk erom, opgeruimd staat netjes!”

„Goed, mijnheer Zwart,” zei Hielke en hij haalde de prop kranten en vouwde die open.

„Hé,” zei Louw, „dat is het ochtendblad van vandaag. Er staat 28 juli op. Onze krant komt pas ’s avonds.”

„Het is wel een grote krant,” zei Sietse.

„Wat staat daar?” vroeg Kees, „laat eens lezen?”

„Ik zal het voorlezen,” zei Hielke en hij las: „Voor de derde maal is een brandkast ontvreemd. De politie staat voor een raadsel. De dieven hebben de hele brandkast meegenomen en zijn er spoorloos mee verdwenen. Het staat wel vast dat de inbrekers een auto hebben. Hun buit bestond ditmaal uit achtduizend gulden. De politie vraagt een ieder die enige inlichtingen kan geven, zich ten spoedigste tot haar te wenden.”

„En waar is die brandkast gestolen?” vroeg Sietse.

„Bij een firma in Amsterdam,” zei Hielke, „als het in ons dorp gebeurde zou Zwart de dieven gauw te pakken hebben.” „Zwart kan niet alles,” grinnikte Kees, „hij ziet wel meteen een prop papier in het gras liggen, maar of hij een inbraak kan oplossen, moet ik nog maar zien!”

„Zwart wist toch wel gauw, hoe jij de rietkraag in brand had gestoken,” zei Louw.

„Dat kwam omdat ik dat pijpje had laten liggen,” zei Kees, „maar ik zou best iets kunnen uithalen, wat Zwart niet weet op te lossen!”

„Dan ken jij Zwart niet,” zei Sietse, „hij ziet dingen waar jij niet aan denkt en dan heeft hij je te pakken voor je het weet.”

„En dan zal ik eens bewijzen, dat ik wel iets kan doen wat Zwart nooit te weten komt,” hield Kees toch koppig vol.

„Wat ga je dan doen?” vroeg Louw.

„Dat vertel ik later wel als alles gelukt is,” zei Kees.

„Het draait natuurlijk op een pak slaag uit en opsluiting in je kamertje,” zei Sietse, „wees niet eigenwijs Kees en probeer niet knapper te zijn dan Zwart, want je verliest het toch!”

„Dat zullen wij dan weieens zien!” hield Kees vol. Er kwam een mooie auto aanrijden met twee dames erin. De auto stopte bij de jongens en een van de dames vroeg:

„Rijden wij zo goed naar het café de Vriendschap?”

„Nee mevrouw,” zei Hielke, „u gaat helemaal verkeerd! Het café staat precies de andere kant uit. Ziet u daarginder die hoge bomen? Daar is het!”

„Maar het café is gesloten!” zei Sietse, „de eigenaar is overleden. Het is nu van Gerben Zonderland. Hij woont in het dorp! Maar hij gaat het café niet verkopen!”

„Zooo?” zei de mevrouw, „misschien kunnen wij het dan huren? Wij gaan even kijken. Dag jongens. Wel bedankt.” Met enige moeite werd de auto op de smalle dijk gedraaid en reed dan terug in de richting van het dorp.

„Daar gaan Louw en Kees,” zei Sietse.

„Wat bedoel je?” vroeg Kees.

„Op het nummerbord staat L-K 11-13,” zei Sietse, „dat betekent Louw en Kees met het gekkennummer en het ongeluksgetal.”

„Wat ben jij toch geweldig grappig,” zei Louw, „zullen wij maar niet liever gaan varen?”

Dat vonden zij allemaal best en de Kameleon werd van de wal geduwd, maar voor zij gingen varen, haalde Sietse de prop papier.

„Steek het in brand!” riep Louw, „en laat het drijven!”

„Ja zeker,” antwoordde Sietse, „en dan waait het tussen het riet en staat weer alles in de fik. Wat zeg jij, Kees?”

„Ik zeg niks,” zei Kees, „maar ik weet er alles van!”

Sietse wierp de prop kranten voor in de Kameleon en dan voeren zij weer het meer op. Zij kwamen langs het Paviljoen waar de gasten op het terras zaten te genieten van de zonneschijn en van verfrissende dranken. Aan een paaltje bij het terras zag Kees een ijzeren mand hangen. — Deponeer hier uw afval — stond er boven te lezen. Kees nam meteen de prop kranten en kneep ze zo stijf mogelijk in elkaar en mikte de papierbal naar de mand. Maar Kees mikte helemaal verkeerd en de bal kwam precies tegen het kopje koffie dat een mijnheer juist aan zijn mond bracht. De koffie morste over het kopje en tekende een grote bruine vlek op de crèmekleurige pantalon van de mijnheer.

„Hé ezel!” riep de mijnheer, „kijk eens wat je gedaan hebt!”

„Weg wezen!” riep Kees tegen Sietse, „vooruit jô! Geef gas! Toe dan!!”

„Het is niet eerlijk om ervandoor te gaan,” zei Sietse.

Maar Kees kroop vlug over de motorkap en drukte zelf het gaspedaal in. De Kameleon ging met een schok vooruit en voer snel weg. De jongens zagen de mijnheer nog dreigend met zijn vuist schudden, maar dan ging hij weer zitten.

„Daar kom jij goed af, Keesje,” zei Louw, „als jij een nieuwe broek had moeten betalen, was jij thuis niet best ontvangen.

Dan had je vader een roffel op jouw broek gegeven!”

„Maar Kees is een beste koffiemikker,” zei Hielke, „ik had het niet na kunnen doen! Die mijnheer schrok zich een aap!”

„Dag zag ik ook,” zei Kees en dan lachte hij om zijn eigen stommitieit.

De Kameleon voer nu terug naar huis en Kees werd weer netjes bij de Woudaap afgeleverd. Maar voordat Kees uit de boot stapte, zei hij: „Vertel niets over die bedorven broek, want als vader het te horen krijgt, gaat het er weer van langs. En feitelijk is het toch allemaal de schuld van Zwart!”

„Hoe kom je daarbij?” vroeg Sietse verbaasd.

„Wel, als Zwart niets gezegd had van die prop papier, hadden wij het laten liggen en had ik er niet mee kunnen gooien,” zei Kees.

„Oei, oei,” zei Louw, „wat is die Zwart toch een gemene kerel, hè Kees? Ouwe koffiemikker!”

„Sst,” waarschuwde Kees, want zijn vader kwam uit de molen. Vlug sprong hij op de wal en gaf de Kameleon een flinke duw, waarna de boot meteen verder voer naar huis.

„En jongens?” vroeg Klinkhamer aan tafel, „hebben jullie vanmiddag nog iets bijzonders beleefd?”

„Wij hebben gezwommen,” zei Sietse, „en twee dames in een auto vroegen naar het café de Vriendschap. Misschien willen

zij het huren!”

„Zo zo,” zei Klinkhamer, „Gerben krijgt dus wel vraag naar zijn herberg! Dat is wel fijn voor hem.”

Dat vonden de jongens ook, maar wat zij met Kees beleefd hadden vertelden zij niet. Maar Kees zorgde er zelf voor, dat er die avond toch nog over hem gesproken werd. Hij had immers beweerd, best iets te kunnen uithalen zonder dat Zwart erachter kwam. En zo zat Kees in de schemering voor de Woudaap te bedenken wat hij zou kunnen doen. Vanaf de boerderij van Jellema hoorde hij de luidruchtige stem van Gerben die een onwillig kalf naar de schuur bracht. Ha, dacht Kees, met Gerben moest hij iets gaan uithalen, zodat Gerben naar de politie zou hollen om zich te beklagen. Maar wat kon hij doen? Zou hij een laag touw over de weg spannen, zodat Gerben straks bij het naar huis gaan erover struikelde? Maar als Gerben dan een been brak? Nee dat kon niet! Zou hij dan een roofoverval op Gerben plegen? Maar Gerben was veel sterker dan hij. Toch zou hij het kunnen proberen, want Gerben was in het donker geen held, dat wisten alle jongens. Als Kees uit het donker naast de dijk zou roepen: Je geld of je leven’, dan zou Gerben er vast vandoor gaan en meteen aan Zwart vertellen, dat men hem beroven wilde. En dan moest Zwart maar eens oplossen wie die rover was. Maar als Gerben

er nu eens niet vandoor ging. Wat dan? Nou ja, dan kon hij gauw zeggen: „Ik ben het, Kees! Het was maar een grapje!” Hoe meer Kees erover nadacht, des te meer kwam hij tot de overtuiging dat het een leuke grap kon worden en misschien werd het reuzespannend.

Maar dan kwam zijn vader en riep: „Kees! Kom je? Het is tijd!”

Drommels dat was een streep door de rekening.

„Nou hoe is het?” riep Dijkstra ongeduldig, „jij wilt toch zeker niet, dat ik je kom halen, hè?”

„Ik kom al!” zei Kees en hij stond op en slenterde langzaam naar de deur.

„Doe niet zo sloom,” zei Dijkstra, „ben jij zo moe?”

„Ik ben alleen maar slaperig,” zei Kees.

„Dan maar prompt te bed!” zei Dijkstra, „slapen is gezond!”

Kees ging naar binnen en nadat hij zijn ouders wel te rusten had gewenst, verdween hij in zijn kamertje. Maar in het portaal zag hij enige nylonkousen aan een lijntje hangen en daarvan nam hij er een mee naar zijn kamertje. Daar bleef hij een kwartier wachten en opende dan stilletjes het raam. Hij klom naar buiten en sloop in het donker tot achter de molen. Daar vond hij een dikke stok en liep daarmee onder langs de dijk tot ongeveer honderd meter vanaf de Woudaap. Daar

ging hij in het gras liggen wachten, maar toen na een half uur Gerben nog steeds niet kwam opdagen, begon Kees het te betwijfelen of Gerben nog wel zou komen. Misschien was hij reeds naar huis gegaan. Het duurde steeds langer en tenslotte besloot Kees terug te gaan naar zijn kamertje. Gerben bleef zeker op de boerderij overnachten.

Kees stond op en liep naar huis. Maar dan zag hij het licht van een fietslantaarn naderen en dus kwam Gerben dan toch.

Vlug trok Kees de nylonkous over het hoofd en hurkte in het gras. De fietser passeerde nu de molen. Dan nog vijftig meter, nog twintig, nog tien en dan sprong Kees op en riep met verdraaide stem: „Je geld of je leven!”

Daarbij hield hij de stok dreigend naar voren, maar die kwam toen per ongeluk tussen de spaken van het voorwiel terecht. Daardoor stond Gerben met een ruk stil.
„Wel alle donders nog aan toe!” klonk nu de barse stem van

veldwachter Zwart, want het was Gerben niet. „Wat bezielt jou in 's hemelsnaam met je rare streken? Wil jij de mensen een doodschrik bezorgen? Kom mee jij! Wij gaan aan je vader vragen hoe hij hierover denkt!”

Zwart greep de totaal verblufte Kees bij zijn kraag en trok hem mee naar de Woudaap. Hij klopte op de deur en toen Dijkstra opendeed, zei Zwart:

„Hierbij breng ik u een nylonkous van uw vrouw terug. De knaap die eronder verborgen zit, mag u ook terug hebben, ofschoon hij eigenlijk in een cel bij het gemeentehuis moet zitten, want hij stak een stok in mijn voorwiel en wilde mij beroven. Van wie hij de opleiding heeft gekregen om voor rover te kunnen spelen, is mij niet bekend, maar ik hoop dat u de middelen weet te vinden om hem die rare grappen af te leren. In ieder geval zal ik de onkosten aan mijn fiets vergoed moeten hebben!”

„Maar die streken zal ik hem prompt afleren!” riep Dijkstra en hij rukte de nylonkous van Kees z'n hoofd.

„Pas op! Voorzichtig!” riep zijn vrouw, „het zijn nog wel mijn zondagse!”

„Ook dat nog!” riep Dijkstra woest, „mijnheer Zwart laat u uw fiets op mijn kosten repareren! Ik haal het geld wel uit Kees zijn spaarpot. En dan ga ik nu meteen met jou afrekenen,

grote lummel die je bent!”

En Dijkstra sloeg een doffe roffel achter op de broek van Kees. Er kwam weinig geluid uit, maar daarentegen schreeuwde Kees moord en brand. Want hij wist, hoe harder hij schreeuwde, hoe minder hard zijn vader zou slaan. Halverwege de weg naar het dorp, hoorde Zwart Kees nog luid tekeergaan en hij vroeg zich af of Dijkstra niet al te prompt sloeg. Bij het huis van Klinkhamer ging Zwart de kapotte fiets brengen. Hij liep om de smederij naar de achterdeur en riep: „Volluk!”

„Kom maar verder!” riep Klinkhamer. Zwart kwam binnen. „Goedenavond!” zei hij, „en jongens? Moesten jullie vanavond niet meehelpen aan de roofoverval?”

„Roofoverval?” riep de hele familie Klinkhamer verbaasd.

„Ja ja?” zei Zwart, „iemand met een nylonkous over zijn gezicht en gewapend met een knuppel, wilde mij beroven. Hij stak de knuppel tussen de spaken van mijn voorwiel en riep: Je geld of je leven!’ Ik heb hem toen teruggebracht naar zijn vader en moeder. Misschien kunnen jullie hem op de weg nog horen schreeuwen, want Dijkstra gaf hem prompt een pak slaag!”

„Dus het was Kees?” zei Klinkhamer.

„Dat dacht ik wel,” zei Sietse.

„Waarom dacht jij dat?“ vroeg Zwart.

„Zomaar,” zei Sietse.

„Enfin,” zei Zwart. „Ik heb zo gauw mogelijk nieuwe spaken nodig. Wilt u daarvoor zorgen, Klinkhamer? De rekening is voor Dijkstra.”

„Maar natuurlijk, mijnheer Zwart,” zei Klinkhamer, „jongens brengen jullie de fiets in de smederij!”

Hielke draaide het licht in de smederij aan en Sietse bracht de fiets naar binnen.

„Ik kom hem morgen zo vroeg mogelijk halen,” zei Zwart en hij wandelde naar het dorp.

„Wat bezielde Kees toch met die roofoveral?“ vroeg Klinkhamer aan zijn zoons.

„Hij beweerde,” zei Hielke, „dat hij best iets kon uithalen, dat Zwart niet kon oplossen.”

„Wel,” zei Klinkhamer lachend, „die proef van Kees is dan totaal mislukt. Zwart had hem al te pakken, voordat Keesje goed en wel begonnen was.”

„Dat geloof ik ook,” zei Sietse, „Kees denkt dat hij meer kan dan een ander, maar hij is niet een van de snuggersten. Want wie gaat er nu een veldwachter beroven? Die moet je juist zo ver mogelijk uit de buurt blijven!”

„Ik hoor het al,” zei Klinkhamer, „de beste rovers zitten hier

aan de tafel. Maar als jullie ooit zulke grappen gaan uithalen, zal ik jullie ook laten schreeuwen. Maar dan tweemaal zo luid als Kees!”

„Dat klopt,” zei Sietse, „want wij zijn met z’n tweeën en Kees is maar alleen!”

„Wil jij weg wezen?” zei Klinkhamer.

„Ik ga al!” zei Sietse. „Wel te rusten vader. Wel te rusten moeder!”

Hielke en Sietse gingen naar bed en lagen nog een tijdje te gnuiven om die domme Kees, die notabene de veldwachter wilde beroven.

„Nou! Dan kun je er wel wat van,” zei Sietse en lachend gingen onze schippers slapen.

HOOFDSTUK VIII

De kolenboer

De volgende morgen, toen Gerben in de smederij kwam, zei hij: „Wat er gisteravond in de Woudaap aan de gang was, weet ik niet, maar het was bepaald geen familiefeestje, want Kees ging tekeer als een hond tegen de volle maan. De molen stond ervan te schudden!”

„Was jij dan nog niet thuis?” vroeg Sietse.

„Ik was op weg naar huis,” zei Gerben.

„Oei!” riep Sietse, „dan begrijp ik het al! Kees dacht dat Zwart ,Gerben’ was.”

„Dat moet jij nog eens zeggen,” zei Gerben, „want daar Ingrijp ik toeten nog blazen van!”

„Wel,” begon Sietse, „Kees zat aan de dijk te wachten om jou te beroven en toen kwam Zwart en dacht Kees dat jij het was. Hij sprong op Zwart af, maar die bracht hem natuurlijk meteen naar de Woudaap en daar kreeg Kees een flink pak slaag.”

„Drommels,” zei Gerben, „begint dat nu al? En ik heb nog geen cent ontvangen. Jullie hebben Kees natuurlijk verteld dat

ik vijftientwintigduizend gulden kon krijgen en dat heeft hem op de gedachte gebracht om mij te willen beroven.”

„Wel nee,” zei Sietse, „hij wou jou niet echt beroven. Het was bedoeld als grap! Maar die mislukte, doordat Zwart daar langskwam in plaats van jij!” „Hm,” zei Gerben, „ik ben niet gesteld op zulke grappen, en daarom moet ik eerlijk bekennen, dat ik in dit geval Keesje liever hoorde huilen dan lachen. Enfin, hij heeft zijn verdiende straf gekregen en voorlopig zal hij geen rofovervallen meer plegen. En jongens, hoe denken jullie erover? Zullen wij nog even naar mijn café varen en proberen de achterdeur los te maken?” Dat wilde vooral Sietse heel graag en hij vroeg aan vader of zij de grote bos sleutels mochten meenemen.

„Als jullie ze maar terugbrengen,” zei Klinkhamer.

Dat beloofde Sietse en dan gingen zij naar de Kameleon en voeren het meer op in de richting van het café. Intussen vertelde Hielke aan Gerben dat er de vorige dag twee dames in een auto de weg naar het café vroegen.

„Het was een dure auto,” zei Hielke, „jij krijgt daar deftige klanten.”

„Ik moet geen klanten,” zei Gerben, „ik ga daar zelf niet wonen. Ik denk dat ik het ga verhuren.”

„Dat wilden die dames gaan vragen,” ging Hielke verder, „zijn

ze niet bij je geweest?”

„Nee,” zei Gerben. „Maar als zij er een vakantiehuis van willen maken, verhuur ik het toch niet. Het is de bedoeling dat het een café blijft!”

„Dus er moet weer een herbergier in,” zei Sietse.

„Als het enigszins kan, moet dat wel,” antwoordde Gerben, „als de zaak door een net persoon wordt geleid, kan het best een eerste klas restaurant worden. Maar hoe dat allemaal moet, weet ik niet, want ik heb er net zoveel verstand van als een hooiwagen.”

De Kameleon naderde het café nu snel en legde dan aan.

Onze vrienden stapten uit en Gerben vroeg:

„Hebben jullie de sleutels?”

„Hierzo!” zei Sietse en hij hield de bos omhoog.

„Laten we hopen dat de goede sleutel ertussen zit,” zei Gerben en dan liepen zij naar de achterkant van de herberg. Maar bij de laatste hoek bleven zij verbaasd staan kijken.

„Alsjemenou!” riep Gerben, „kijk daar eens! De deur staat halfopen! En hij was zo vast als een kluisdeur!”

„Ja!” zei Sietse, „er was geen beweging in te krijgen!”

„Ik hoor iets!” zei Hielke, „er is iemand binnen!”

„Maar daar moet ik meer van weten!” vond Gerben en hij liep kordaat naar de deur en trok haar met een ruk open.

„Wie is daar?“ riep een mannenstem binnen in het halfduister.

„Dat zou ik ook weieens willen weten!“ riep Gerben, „wat doet u in mijn huis?“

„De turf stapelen!“ antwoordde de man, „ik breng hier ieder jaar turf voor het café!“

„Hm,” zei Gerben. „De deur zat op slot! Hoe komt u hier dan binnen?“

„Met de sleutel,” zei de man die nu bij de deur in het licht kwam, „de sleutel hangt altijd onder het raamkozijn.”

„Dat kan wel zijn,” mopperde Gerben, „maar ik heb geen turf besteld!“

„Geen zorg,” zei de man, „de turf is reeds betaald. En bent u nu de nieuwe eigenaar?“

„Ja,” zei Gerben, „ik ben hier nu de baas! En turf stook ik nooit, dus die hoeft u mij niet meer te leveren!“

„Maar ik lever ook andere brandstoffen,” zei de man en hij veegde zijn ogen droog met een zakdoek, „tegen de winter wil ik graag even komen horen wat u dan nodig heeft.”

„Ik ga hier niet wonen,” zei Gerben, „ik zal het café verhuren, maar wanneer er een nieuwe bewoner zal komen, kan ik nu niet zeggen.”

„Dan kom ik af en toe weleens kijken,” antwoordde de man,

„maar voorlopig kan het dus nog wel een maand duren voordat er een nieuwe herbergier is?“

„Misschien duurt het nog wel langer,” zei Gerben, „niet iedereen wil graag in zo’n afgelegen café wonen!”

„Enfin,” zei de man, „u ziet het, de turf is netjes opgestapeld en dus kan ik wel gaan. Maar ik kom nog weieens terug!”

„U doet maar,” zei Gerben.

De man, die een bromfiets binnen had staan, reed die naar buiten en tufte weg in de richting van de stad.

„Zo jongens!” zei Gerben, „en nu gaan wij eerst de luiken voor de ramen weghalen, zodat wij kunnen zien wat wij zeggen!”

Toen de luiken waren weggenomen zagen Gerben en de jongens een grote holle ruimte met in het midden enige gemetselde pilaren die de vloer van het daarboven gelegen café droegen. In een hoek lag een stapel turf en verder stond er een verroeste fiets zonder banden en lag er een opgerold dekzeiltje dat helemaal beschimmeld was. De rest was, zoals Gerben opmerkte: „Alleen maar spinrag.”

„Ik zie nergens een trap naar boven,” zei Sietse.

„Die is weggebroken,” zei Gerben, „kijk maar, daar boven is de deur die wij niet open konden krijgen. Zij is helemaal vastgespijkerd.” De vloer, die gemaakt was van trottoirtegels,

lag bedekt met zand en stof. Hielke die op de grond tuurde, zei:

„Kijk, hier liggen druppels ijzer!”

„Ijzerdruppels?” vroeg Gerben verbaasd.

„Ja!” zei Hielke, „er heeft hier iemand met een lasapparaat gewerkt. Deze ijzerkorrels vallen bij het lassen op de grond.”

„Jij hebt gelijk,” zei Gerben, „ik heb ze in de smederij ook wel gezien. Er zal hier wel een loodgieter zijn geweest voor een reparatie.”

„Dat zou kunnen,” zei Hielke.

„Ik dacht dat een loodgieter geen lasapparaat gebruikte,” merkte Sietse op, „die werkt meestal met een soldeerbout.”

„Nou ja, wat doet het er toe,” zei Gerben, „er zal hier ook weleens een smid zijn geweest voor reparaties. In ieder geval is hier verder niets te zien.”

„Het was niet de moeite waard om er de deur voor open te breken,” zei Hielke.

„Dan gaan wij de luiken er maar weer voor zetten,” zei Gerben, „en de zaak sluiten!”

De ramen werden weer afgeschermd en daarna sloot Gerben de deur met de sleutel die nog in het slot stak.

„Hang jij de sleutel ook bij het raam?” vroeg Hielke.

„Wel nee,” zei Gerben, „die neem ik mee. Niemand komt

hier binnen zonder mijn toestemming.”

Sietse, die bij de raamkozijnen keek, zei: „De sleutel kan nergens hangen, er is geen spijker!”

„Misschien lag hij op de vensterbank,” zei Gerben, „maar dat doen wij niet meer!”

„Weet je wat ik vreemd vind?” piekerde Sietse, „die turfboer was hier op een bromfiets. Hoe kreeg hij die turf dan hier?”

„Natuurlijk met een auto,” zei Hielke, „kijk maar. De sporen van de banden staan nog duidelijk in het zand gedrukt.”

„Maar waar was die auto dan?” vroeg Sietse.

„Toen die leeg was,” zei Gerben, „is de chauffeur vertrokken en bleef de baas om de turf netjes op te stapelen. Dat is toch heel gewoon, nietwaar?”

„Hm, ja,” zei Sietse, „en toch heb ik het gevoel dat er iets niet klopt. Waar woont die kolenboer?”

„Weet ik het,” zei Gerben, „en ik wil het ook niet weten want ik koop toch geen kolen bij hem.”

Zij gingen naar de voorkant van het café en gingen naar binnen. Gerben keek de zaal rond maar alles was nog precies zoals zij het de vorige dag hadden aangetroffen. Sietse bekeek de kachel die bij de schouw stond. Hij opende een deurtje en zei dan:

„Er liggen nog kolen in. Dit is geen turfkachel!”

„Jij vergeet dat er nog een kachel in de woonkamer staat,” zei Gerben.

Sietse ging er meteen kijken en ontdekte dat ook daarin kolen gestookt waren want er lagen nog sintels op het rooster.

„Vertel mij nu eens,” zei Sietse tegen Gerben, „waarom kocht je oom turf als hij toch steeds kolen stookte?”

„Jij begint gewoonweg vervelend te worden, met je gezeur over die turven,” zei Gerben, „wat wil je toch?”

„Ik vertrouw die kolenboer niet,” zei Sietse, „wij kennen zijn naam niet en ik vond dat hij nogal vreemd deed. Hij stond geregeld met een zakdoek voor zijn ogen alsof hij zijn gezicht wilde verbergen.”

„Voor mijn part was hij een landloper die onderdak zocht,” zei Gerben, „en dat hij steeds zijn zakdoek gebruikte kwam doordat hij last van tranende ogen had. Maar van nu af aan komt er geen mens hier meer binnen zonder mijn toestemming, want de deuren blijven op slot!”

Nadat Gerben nog even in de andere vertrekken had gekeken, verlieten zij het café en voeren terug naar huis. In de smederij stond veldwachter Zwart en toen Gerben en de jongens binnenkwamen, zei Klinkhamer:

„Kijk, mijnheer Zwart! Dat is nu de nieuwe herbergier van de Vriendschap! En hebben jullie de achterdeur nog open

gekregen?”

„Hij was al open,” zei Gerben, „de kolenboer was binnen.”

„Welke kolenboer?” vroeg Zwart.

„Dat weet ik niet,” zei Gerben, „ik heb zijn naam niet gevraagd. Hij was aan het turf stapelen!”

„Had hij dan een sleutel?” vroeg Klinkhamer.

„Ja,” zei Gerben, „er lag altijd een sleutel in het raamkozijn.

Dat wist de kolenboer. Kijk, ik heb hem meegenomen!”

„Mag ik even kijken?” zei Zwart en hij nam de sleutel en bekeek hem aan alle kanten. Dan gaf hij hem aan Klinkhamer en vroeg:

„Wat denkt u ervan?”

„Er is aan gevijld,” zei Klinkhamer, terwijl hij de sleutel bekeek, „het is niet de oorspronkelijke sleutel die bij het slot hoort. Zij is er bijgemaakt!”

„Dat dacht ik ook al,” zei Zwart.

„En wat geeft dat?” zei Gerben, „op de boerderij hebben wij ook weleens een sleutel gebroken en er toen een nieuwe bij laten maken. Het zegt dus niets dat er aan deze sleutel gevijld is!”

„Maar ik vertrouw die kolenboer niet!” zei Sietse, „hij droeg veel te nette kleren om te gaan sjouwen met turf of kolen.”

„Hoe zag de man er ongeveer uit?” vroeg Zwart, „was er iets

opvallends aan hem?”

„Tja,” zei Gerben, „daar vraagt u wat. Hij had ogen als het meer!”

„Ogen als het meer?” vroeg Zwart verbaasd.

„Nou ja,” zei Gerben, „zij waren niet zo blauw maar wel zo waterig!”

„O o,” zei Zwart hoofdschuddend, „wanneer zal jij nu eens leren om normale antwoorden te geven? Die man had dus tranende ogen? En had hij een gedrongen figuur? En waren zijn haren lichtblond en zijn neus nogal dik en rond?”

„Dat heb ik allemaal niet zo precies kunnen zien,” zei Gerben, „want hij bedekte zijn voorgevel steeds met een zakdoek. Maar verder klopt uw beschrijving wel. Kent u hem? Welke kolenboer is het?”

„Een gewone zwarte,” zei Zwart, „bedankt voor de inlichtingen!” En hij verliet de smederij en fietste naar het dorp.

„Zwart doet weer geheimzinnig,” meesmulde Gerben, „hij wilde de naam van de kolenboer niet zeggen en nu begin ik ook te geloven dat het geen echte kolenboer is.”

„Dat had ik meteen door,” zei Sietse.

„Maar jij bent ook een bollebof,” zei Gerben, „enfin, er kan niemand meer in het café komen en de rest laat mij koud.

Tot ziens, vrienden!”

’s Middags gingen de jongens weer uit varen. Louw en Kees zaten op de voorbank en Hielke en Sietse, zoals altijd, achterin. Zij hadden de hengels meegenomen om te gaan vissen. Sietse stuurde de Kameleon in de richting van de oude herberg.

„Waar gaan wij nu heen?” vroeg Kees. „In die hoek van het meer vissen wij nooit. Ik geloof niet dat er veel vis zit!”

„De vissers uit de stad gaan daar juist altijd heen!” zei Hielke.

„Ja, omdat zij graag in de herberg plezier zitten te maken,” zei Kees, „als de Vriendschap er niet was, kwam hier niemand!”

Sietse zei niets. Hij liet de Kameleon rechtdoor varen en stuurde haar tenslotte tussen het riet, dat langs de weg naar de stad groeide.

„Hier gaan wij het proberen,” zei Sietse. „Het moet gek gaan als hier helemaal geen visje te vangen is.” De hengels werden in orde gemaakt en de snoeren te water geworpen. Maar toen zij een half uur naar de dobbers hadden getuurd en er nog geen visje had willen bijten, zei Kees:

„Zie je wel? Heb ik het niet gezegd? Het is brandhout!

Dat komt door de auto’s die hier langs de weg denderen. En je ziet hier ook geen duikeendjes of visjesdieven en dat is ook al een bewijs dat hier geen vis zit!”

„Toch heb ik vissers uit de stad gezien,” zei Hielke, „die hier kanjers van karpers hadden gevangen!”

„Was jij erbij dat zij ze uit het water trokken?” vroeg Kees.

„Nee,” zei Hielke.

„Dan hadden die lui ze gekocht,” zei Kees, „bij de Vriendschap was altijd vis te koop. Daar zorgde de herbergier wel voor. Hij wist dat die mannen niet graag zonder vis naar huis gingen, want dan werden zij thuis geplaagd. En daarom verkocht hij de vis voor een dikke prijs!”

„Dan moeten wij straks ook naar het café om vis te kopen,” zei Louw lachend, „maar ik heb geen geld bij mij!”

„Dat heb jij ook niet nodig,” zei Sietse, „het café is immers gesloten? Maar als Kees wat geduld had, zou hij nog best wat kunnen vangen.”

„Ik heb wel geduld,” antwoordde Kees, „maar het moet niet te lang duren, want dan kunnen wij beter een ander plekje zoeken.”

„Praat niet zoveel,” zei Hielke, „ik geloof dat ik beet heb!” Het leek er inderdaad op dat de dobber van Hielke bewoog. Het was nauwelijks te zien en het duurde maar heel even. Hielke bleef geduldig wachten, maar toen er geen beweging meer in de dobber kwam, haalde hij het snoer boven water. En toen bleek de haak schoon leeg te zijn, het aas was

verdwenen.

„Jij moet nog eens zeggen dat hier geen vis zit, Kees Dijkstra!” zei Sietse, „er zitten hier juist hele dikke, want alleen oudere vissen kunnen het aas zo voorzichtig van de haak snoepen, zonder dat je het merkt!”

Zij haalden allemaal hun snoeren boven water, maar bij allen zat het aas nog aan de haak. „Hm,” zei Kees, „vier hengels en maar één vis die een beetje bijt. Ik noem het een kale vertoning. Was ik maar bij de Woudaap blijven vissen, dan had ik nu al een mooi bakzootje gehad! En ik heb juist zo’n trek in een visje!”

„En mijn deeg is weg,” zei Hielke, „heb jij thuis gegeten, Kees?”

„Natuurlijk,” zei Kees.

„Dan heb jij mijn deeg niet opgegeten,” zei Hielke en hij zocht verder, totdat Louw het vond, want die zat erop. Dat vond Kees grappig want het deeg leek nu wel een pannekoek. „Louw kan bakken zonder oven,” riep Kees. „Wat zullen de vissen smullen.”

Er naderde vanaf het dorp een auto, die langzaam begon te rijden. Van de kant van de stad kwam een man op een bromfiets. Ook hij minderde zijn snelheid en vlak bij de jongens passeerden de auto en de bromfiets elkaar. De dame

die achter het stuur van de auto zat, riep:

„Hoe is het met Annie?”

„Heel goed!” riep de man en hij begon weer sneller te rijden en ging naar het dorp. De auto verdween snel naar de stad.

„Dat was die kolenboer!” zei Sietse.

„En in die auto zaten dezelfde dames die ons de weg vroegen naar 't café de Vriendschap!” zei Louw.

„Welke kolenboer was dat?” vroeg Kees.

„Hij stapelde vanmorgen turven op bij het café de Vriendschap,” zei Sietse, „maar ik geloof niet dat hij werkelijk een kolenboer is. Zwart weet wel meer van hem en nu wij weten dat die dames hem ook kennen, ga ik dat aan Zwart vertellen!”

„Dus dan gaan wij hier eindelijk weg,” zei Kees verheugd, maar toen hij zijn snoer binnenboord wilde trekken ging het erg zwaar en bleek er een karper aan de haak te zitten.

„Voorzichtig!” zei Sietse, „laat het snoer niet over de rand van de boot schuren, dan gaat het stuk!”

Allemaal gingen zij Kees helpen om de vis aan boord te krijgen. Stukje voor stukje werd de karper naar de oppervlakte getrokken en dan wisten Hielke en Sietse de vis te grijpen en aan boord te tillen.

„Dat is een beste,” zei Louw, „die weegt wel een paar pond.”

„Ik hoop het,” zei Kees glunderend, „het komt goed van pas, want ik lust best een paar pond vis. Wij moeten hier toch eens vaker gaan hengelen!”

„Zou je hem niet?” zei Sietse, „hij heeft het hardst geschreeuwd dat het hier geen goed viswater is en nu vangt alleen hij een knaap van een karper. Het is toch ongelijk verdeeld op aarde!”

„Wil jij deze ene vis delen?” vroeg Kees verschrikt.

„Wel nee!” zei Sietse, „ik gun hem je graag. Van mij mag jij hem helemaal alleen opeten!”

„Dat zal ik ook gerust wel doen,” zei Kees, „ga maar varen, des te eerder kan ik bakken!”

De Kameleon werd gestart en voer snel naar de Woudaap. Vol trots ging Kees de vangst aan zijn vader tonen, maar zijn vrienden voeren terug naar het dorp. Daar liep veldwachter Zwart naast zijn fiets door de Dorpsstraat en Sietse ging hem gauw vertellen wat zij gehoord en gezien hadden van die zogenaamde kolenboer. Maar het antwoord dat Zwart daar op gaf was heel anders dan Sietse verwacht had.

„Ik heb hem gesproken,” zei Zwart, „hij is naar de boterfabriek gegaan om te vragen naar werk. Maar die auto met die dames, daar zou ik wel meer van willen weten. Kunnen jullie mij toevallig ook vertellen wat het nummer is?”

„L-K 11-13,” zeiden alle drie tegelijk.

„Tjonge, wat weten jullie dat goed!” zei Zwart verwonderd.

„Dat komt,” zei Sietse, „omdat wij van die letters Louw en Kees maakten met het gekkennummer en het ongeluks getal.”

„Tja,” zei Zwart, „dat is dan geen gekke manier om een autonummer te onthouden.” En hij noteerde het in zijn boekje, bedankte de jongens, en wandelde verder op zijn ronde door het dorp.

Omdat het reeds half vijf was geweest, ging Louw naai huis en Hielke en Sietse naar de smederij. Daar was Gerben ook en de jongens vertelden hem dat de kolenboer naar de boterfabriek was gegaan om te gaan vragen naar werk.

„Een mooie kolenboer, hè?” zei Sietse, „die op een boterfabriek gaat werken.”

„Dat is toch niets bijzonders?” zei Gerben, „het is immers hartje zomer en dus valt er niet veel te verdienen voor een kolenboer. En op de boterfabriek is het nu juist extra druk en is het dan ook heel gewoon dat die kolenboer daar tijdelijk gaat helpen.” Daaraan had Sietse zo gauw niet gedacht.

Gerben kon best gelijk hebben maar...

„Jij twijfelt er nog steeds aan of die man wel een kolenboer is, nietwaar?” zei Gerben, „maar ik weet het nu zeker! Hij heet

Stienstra en woont halverwege de stad aan de grote weg. Hij brengt veel turf naar de boeren, maar daarmee verdient hij niet genoeg en daarom vraagt hij hier om werk. Begrepen bollebof?”

„Begrepen!” zei Sietse, „ik dacht beslist dat die man een inbreker of zo iets was. Maar ik heb mij dus vergist!”

„Nou ja,” zei Gerben, „de grootste bollebof kan zich vergissen en als ik je een goede raad mag geven, fantaseer niet te veel!”

„Dat moet jij juist zeggen!” antwoordde Sietse, „jij bent zelf de grootste fantast die er rondloopt!”

„Ik moest maar gaan,” zei Gerben. Goedenavond! Dag bollebof!”

„Ouwe pruik!” riep Sietse hem na, maar waar dat op sloeg is niet duidelijk, want Gerben droeg beslist geen pruik, integendeel zijn haar groeide net zo snel als het gras in de wei.

HOOFDSTUK IX

Zwart doet een goede vangst

Die avond na het broodeten zagen Hielke en Sietse hoe veldwachter Zwart bij de brug auto's aanhield en de papieren controleerde. Natuurlijk gingen de jongens erheen om te kijken. Toen zij bij de brug kwamen was Zwart juist bezig een procesverbaal te schrijven omdat de bestuurder van eer auto geen belastingpapieren bezat.

„U zult er wel meer van horen,” zei Zwart en dan mocht de auto weer vertrekken. Er kwam weer een personenauto en nadat de papieren in orde bleken te zijn, mocht de chauffeur doorgaan. Vanaf het dorp naderde een kleine bestelauto en ook deze chauffeur bleek zijn papieren goed in orde te hebben. Dan kwam er een grote vrachtwagen met aanhanger en ook die moest stoppen. Na gecontroleerd te zijn, mocht de wagen weer verder rijden.

Dan naderde er een personenauto welke Zwart niet aan hield, maar waarvoor hij salueerde toen de bestuurder hen groette. Want het was de dokter. Maar toen direct daarna eer luxe auto met erachter een caravan de brug wilde passeren werd

ook die gedwongen om te stoppen. Na de papieren gecontroleerd te hebben, keek Zwart ook in de caravan. Hij ontdekte er evenwel niets bijzonders en de auto mocht doorgaan. Dan kwam er vanaf het dorp een grijze bestelauto waar twee mannen in de cabine zaten. Ook zij moester stoppen.

„Wat is er?” vroeg de chauffeur onvriendelijk.

„De papieren!” zei Zwart. De chauffeur gaf het rijbewijs met de wegenbelastingkaart en het nummerbewijs. Alles bleek te kloppen.

„Komen jullie uit Amsterdam?” vroeg Zwart.

„Dat heb-u wel kenne leze op m’n bewijs,” zei de chauffeur op z’n Amsterdams.

„Ik kan het wel horen ook!” zei Zwart. „Wat zit er in jullie wagen?”

„Aardappels!” antwoordde de chauffeur.

„Hm,” zei Zwart, „de veren van jullie auto zitten bijna plat. De wagen is bepaald te zwaar geladen. Ik moest het zaakje maar even wegen!”

„Maar wij hebben geen tijd,” zei de chauffeur, „wij moeten nog naar Leeuwarden en dan terug naar Amsterdam.”

„Het spijt me wel!” zei Zwart, „maar u moet toch even mee naar het dorp. Als die andere mijnheer even uitstapt, rij ik

met u mee. Dat gaat vlugger. En het wegen is in een paar minuten gedaan!”

De bijrijder, een oudere man, stapte uit en Zwart nam de plaats in naast de chauffeur.

„Wandelt u naar het dorp, mijnheer,” zei Zwart tegen de bijrijder, „dan kunt u daar weer in de wagen stappen!” En mopperend reed de chauffeur terug naar het dorp met Zwart naast zich. De bijrijder volgde hen te voet.

„Wat gaat Zwart doen, jongens?” vroeg de brugwachter aan Hielke en Sietse.

„Hij wil de auto wegen,” zei Hielke, „hij denkt dat hij te zwaar beladen is.”

„Wil hij de auto wegen?” zei de brugwachter verbaasd, „dat kan niet! Wij hebben hier geen weegbrug!”

„Dan gaat er iets anders gebeuren,” zei Sietse, „kom Hielke! Wij gaan kijken!”

De jongens holden naar de smederij en namen hun fiets en reden ermee naar het Raadhuisplein. Daar ontdekte zij de bestelauto achter het gemeentehuis, maar de chauffeur was er niet. Die had Zwart zojuist in een cel opgesloten.

„Waar is die andere man?” vroeg Zwart aan Hielke en Sietse.

„Hij loopt in de Dorpsstraat,” zei Hielke. „Wijs hem dan de weg hierheen,” verzocht Zwart en hij bleef achter het

gemeentehuis wachten. Hielke en Sietse gingen terug naar de Dorpsstraat, waar de rijder reeds dicht bij het Raadhuisplein was genaderd.

„Waar is onze auto?” vroeg hij.

„Achter het gemeentehuis!” zei Sietse.

„Is daar een weegbrug?” vroeg de man argwanend.

„Wel ja,” zei Sietse, „jullie auto wordt al gewogen!”

De man liep stevig door naar het gemeentehuis, maar nauwelijks was hij daar of Zwart greep hem bij de kraag en bracht hem ook in een cel. Hielke en Sietse, die alles met stijgende verbazing hadden gevolgd, begrepen er helemaal niets van.

„Zo jongens,” zei Zwart, „nu mogen jullie mij helpen de wagen te lossen!”

Hij opende de beide achterportieren en Hielke en Sietse hielpen hem de zakken met aardappels uit de auto te tillen. Toen er acht zakken gelost waren, kwam er een stuk ijzer te

voorschijn.

„Wat is dat?” vroeg Sietse.

„Vermoedelijk de poot van een brandkast!” zei Zwart en hij trok nog enige zakken weg waarna een groot deel van een brandkast zichtbaar werd.

„Ik weet al genoeg!” zei Zwart. „De rest kan blijven zitten.” En dan verdween hij in het gemeentehuis.

„Snap jij er wat van?” vroeg Sietse.

„Misschien wel,” antwoordde Hielke, „dit zal wel een van de brandkasten zijn die tegenwoordig in Amsterdam worden gestolen.”

„Dat kan wel,” zei Sietse, „maar hoe kon Zwart weten dat er een brandkast in deze auto zat?”

„Misschien omdat de veren zo doorbogen,” zei Hielke.

„Zie jij de veren dan doorbuigen?” vroeg Sietse, „ik zie helemaal geen veren!”

„Ik wel!” zei Hielke en hij ging op zijn knieën liggen en keek onder de auto.

„Zo kan ik het ook wel zien,” grinnikte Sietse, „maar Zwart heeft helemaal niet onder de wagen gekeken.”

„Dan zag hij het aan de stand van de wielen,” zei Hielke.

„Als hij dat kan, heeft Zwart meer verstand van auto dan wie ook!” zei Sietse. Daar kwam Zwart terug. Hij schee nogal haast

te hebben.

„Kunnen jullie mij gauw naar het café de Vriendschap varen?” vroeg hij. „Op de politieboot kan ik niet wachten want die is halverwege het kanaal aan de overkant van het meer.”

„Maar dat doen wij graag, mijnheer Zwart!” zei Sietse.

„Dan als de drommel naar de smederij,” riep Zwart „maar deksels nog aan toe, mijn fiets staat nog bij de brug Gelukkig kwam Gerben juist over het plein fietsen en Zwart riep: „Hé Gerben! Kom even hier! Leen mij je fiets. Ik moet zo vlug mogelijk naar jouw herberg. Of wacht. Jij kunt chaufferen, nietwaar? Rijd mij er gauw even in deze bestelwagen heen!” „Oké,” zei Gerben, „maar ik heb mijn rijbewijs niet bij mij!” „Dat is niet nodig!” zei Zwart, „jij bent nu in mijn dienst!” „Maar er is toch geen gevaar bij?” vroeg Gerben, „want dan neemt u maar een ander!”

„Wel nee! Zeur niet en schiet op!” zei Zwart. Gert ging achter het stuur zitten en startte de motor. Hiel en Sietse fietsten met een sneltreinvaart naar hun Kameleon en toen zij onder de brug doorvoeren, reed Gerben er juist overheen.

„Jammer dat zij er eerder zijn,” zei Sietse en hij liet motor op de grootste snelheid draaien.

„Misschien valt er nog niets bij de herberg te beleven zei Hielke. Maar toen de Kameleon er aanlegde was Zwart reeds

in gesprek met de twee dames die daar ook bleken te zijn, met hun auto genummerd L.K. 11-13. Stienstra, de kolenboer, stond er zwijgend bij en keek verre van vrolijk. Hielke en Sietse gingen er gauw bij staan luisteren, maar het gesprek was reeds afgelopen want Zwart zei:

„En nu verder geen praatjes meer. Kom mee naar binnen in het café! U ook Stienstra!”

Hoewel de dames heftig protesteerden, werden zij door Zwart de stoep opgeduwd en in het café gebracht, waarvan Gerben de deur had losgemaakt.

„Jongens!” zei Zwart tegen Hielke en Sietse, „varen jullie de patrouilleboot tegemoet en laat de brigadier hierheen gaan.”

„Goed, mijnheer Zwart!” zei Sietse en onze schippers voeren meteen het meer op in de richting van de overkant.

„Die dames hebben dus ook iets met die brandkasten te maken,” zei Sietse, „hoe wist Zwart dat zij hier waren?”

„Zwart weet, geloof ik, altijd alles!” zei Hielke en er klonk duidelijk bewondering in zijn stem, „maar ik snap er niets van. En jij krijgt dus toch gelijk dat er iets niet klopte met die kolenboer!”

„Het gekke is,” zei Sietse, „dat, toen Gerben vertelde dat Stienstra werkelijk een echte kolenboer is, ik niet meer aan hem twijfelde. En nu blijkt het toch zo te wezen dat ik gelijk

had. Hoe is het mogelijk, hè?”

„Ik ben reuzebenieuwd hoe dit afloopt!” zei Hielke, „kijk, daarginds komt de politieboot. Wij moeten signalen geven!” Sietse liet de hoorn klinken en Hielke begon wild met zijn armen te zwaaien. Hoewel de afstand tussen beide boten vrij groot was, bleken de politiemannen de signalen wel te horen, want over het water klinken geluiden heel ver. De brigadier nam zijn verrekijker en zag Hielke met zijn armen zwaaien. En hij gaf de roerganger opdracht de koers iets te wijzigen, zodat de boten elkaar zouden kruisen. Zo kwam de op volle snelheid varende Kameleon, met achter zich een baan van schuimend water, midden op het meer, bij de grijze patrouilleboot.

„Wat hebben jullie te vertellen, gebroeders Klinkhamer?” vroeg de brigadier.

„Mijnheer Zwart vraagt of u direct naar de herberg de Vriendschap wilt gaan!” zei Sietse.

„Is mijnheer Zwart daar?” vroeg de brigadier.

„Jawel mijnheer,” zei Sietse, „en hij heeft drie arrestanten en in de cellen bij het gemeentehuis nog twee.”

„Drommels, dan is Zwart wel bezig geweest,” zei de brigadier verbaasd, „het wordt wel tijd dat wij hem komen helpen!”

De politieboot zette snel koers naar het café en de Kameleon

voer met haar mee. Bij de herberg gingen de jongens met de politiemannen naar binnen. Nauwelijks zagen de beide dames de brigadier of zij riepen, dat ze ogenblikkelijk vrij gelaten moesten worden, omdat zij totaal onschuldig waren.

„Hoe komt u hier dan?” vroeg de brigadier.

„Wij zagen deze man bij het café,” zei de oudste van d dames en daarbij wees zij naar Stienstra, „en gingen her vragen of dit gebouw ook te koop was.”

„Maar die man is kolenboer!” zei de brigadier, „hij is niet de eigenaar van dit café!”

„Dat wisten wij niet!” zeiden de dames, „wij zijn hier helemaal onbekend en dus hadden wij die man nog nooit eerder gezien.”

„Het spijt me voor u, dames,” zei nu Zwart, „maar hier maakt u een grote fout! U kende Stienstra heel goed!”

„Maar dat is waanzin!” riepen de dames verontwaardigd „wij hebben deze man nog nooit ontmoet!”

„Behalve dan vanmiddag op de weg langs het meer,” ze Zwart, „daar kwam u hem tegen en vroeg hem ,Hoe is het met Annie?’ En Stienstra antwoordde: ,Heel goed!’ Vanaf dat moment wist ik dat u ook in het complot zat En nu naar de boot. Bespaar ons uw verdere praatjes, die houdt u maar tegen de Officier van Justitie!”

De hevig mopperende dames en Stienstra werden onder bewaking in de kajuit van de politieboot gesloten en dan gingen de brigadier en Zwart een verder onderzoek instellen bij de herberg. Natuurlijk volgden Gerben en de jongens hen op de voet en toen zij achter het gebouw kwamen riep Gerben verbaasd:

„De deur staat alweer open! Die lui hadden dus meer sleutels!”

„En kijk eens naar de stapel turven!” zei Zwart, „ligt daar niet een pracht van een lasapparaat?”

„Ai!” riep Sietse, „dus daarom liggen hier lasdruppels op de grond!”

„Tja,” zei Zwart, „hier werden de brandkasten opengesneden, die in Amsterdam gestolen waren. De heren dachten dat de politie op het platteland minder actief zou zijn dan die in de stad. Maar zodra ik van Gerben en de jongens hoorde, dat Stienstra hier in zijn eentje werd aangetroffen en daarbij bleek dat hij met een afgevielde sleutel was binnengekomen, begon ik alles verdacht te vinden, want Stienstra is reeds meerdere malen veroordeeld geweest!”

„Maar waarom bent u hier dan niet heengegaan om een onderzoek in te stellen?” vroeg Gerben, „u had het lasapparaat gauw genoeg ontdekt onder die turven.”

„Dat zou helemaal fout zijn geweest,” zei Zwart, „want dan had ik alleen Stienstra te pakken gekregen en nu hebben wij de hele bende. Maar kom, wij weten nu genoeg, laten wij de arrestanten zo gauw mogelijk naar de stad brengen, want ik wil ze wel kwijt! Gerben, jij rijdt de bestelwagen weer naar het gemeentehuis. En brigadier, kan een van uw mannen de luxe auto van de dames meenemen?”

De brigadier vond het best, waarna Gerben en een van de politiemannen de auto's naar het dorp reden, terwijl Zwart in de patrouilleboot naar het gemeentehuis voer. De Kameleon volgde natuurlijk trouw, want onze vriend wilden niets van het verdere verloop missen. Welnu, zagen hoe bij het Raadhuisplein de beide arrestanten uit cellen naar de politieboot werden gebracht, waarna de boot meteen vertrok naar de stad. Zwart keek de boot nog even na en zei dan tegen de jongens en Gerben:

„Zo! Dat hebben we weer gehad! Nog wel bedankt voor jullie medewerking en jongens droom er vannacht maar niet van. Het is allemaal heel rustig en goed gegaan! Tot ziens Onze vrienden hadden Zwart nog graag van alles willen vragen, maar de veldwachter ging naar huis en dus deden de jongens en Gerben dat toen ook maar. Natuurlijk vertelden Hielke en Sietse thuis alles in geuren en kleuren w zij beleefd hadden.

Klinkhamer hoorde hen met stijgende verbazing aan.

„Het is toch wat?” zei hij, „en dat speelt hier allemaal af zonder dat een mens het merkt. Ik neem mijn pet af voor Zwart, die alles zo grondig wist op te lossen!”

„Maar ik begrijp beslist niet, hoe Zwart die chauffeur van die bestelauto meteen verdacht!” zei Sietse.

„Misschien deugden zijn papieren niet,” zei Klinkhamer. „Die waren wel goed,” zei Hielke, „want Zwart gaf ze terug en zei: „Het is in orde!”

„Tja,” zei Klinkhamer, „sommige politiemannen voelen het meteen als er iets niet deugt. En misschien heeft Zwart het toen maar geraden!”

„Dat geloof ik niet,” zei Sietse, „Zwart wist wat hij deed. Hij...”

„Hou nu maar op!” zei moeder, „als er te lang over gepraat wordt, kunnen jullie vannacht niet slapen.”

„Maar morgen vraag ik Zwart hoe hij alles wist!” ze Sietse, „want ik vind het een groot raadsel!”

Voor de oplossing van dat raadsel moesten de jongens de hele volgende dag geduld hebben, want Zwart was naar de stad om bij de rechter de nodige verklaringen af te leggen. Toch kwam hij tegen de avond nog even in de smederij. Hij was in een reuze opgewekte stemming. Gerben, die zoals meestal, daar ook was, vroeg meteen vol ongeduld:

„Hoe is het, mijnheer Zwart?”

„Uitstekend!” zei Zwart lachend, „en hoe is ’t met jou?”

„Ik bedoel, hoe is het met die dieven afgelopen?” vroeg Gerben.

„O, die hebben alles reeds bekend,” zei Zwart, „toen zij begrepen dat het spel verloren was, waren zij zo verstandig om alles te bekennen, want dat kan hun straf verminderen.”

„En hebben die dames er ook aan meegewerkt?” vroeg Gerben.

„De dames hadden de leiding,” zei Zwart, „zij werkten als typiste’s op diverse kantoren en vertelden dan de inbrekers waar de brandkasten stonden. En de rest weten jullie.

Stienstra, die in de gevangenis kennis had gemaakt met een van de inbrekers, wist dat de herberg een tijdje onbeheerd stond en dus konden daar de brandkasten ongestoord geopend worden om ze daarna in het meer te laten glijden.

Dat was alles.”

„Maar,” zei Sietse, „hoe wist u dat er met die bestelwagen iets niet klopte? Er was van buiten toch niets bijzonders aan te zien?”

„Ik zag er ook niets bijzonders aan,” zei Zwart, „maar op een avond meende ik in de verte een auto te zien die bij de herberg vandaan kwam. Toen ik dus hoorde dat Stienstra zich

daar op verdachte manier ophield en de jongens mij vertelden dat hij contact bleek te hebben met de dames in die auto, heb ik informatie gewonnen over het nummer van die auto. Zo kwam ik te weten dat de dames typistes waren en juist op die kantoren hadden gewerkt waar brandkasten werden gestolen. De dames waren al een paar maal in ons dorp gezien en toen kreeg ik het vermoeden dat die Amsterdamse brandkasten weleens hier in de buur konden worden afgeleverd. En omdat 's middags de dame aan Stienstra vroeg: „Hoe is het met Annie?” en Stienstra antwoordde: „Heel goed!” maakte ik daar uit op, dat dit weleens de afspraak kon zijn voor een nieuwe zending brandkasten. En zo besloot ik op goed geluk de auto's te controleren. Nou, het geluk was met mij. En dat was alles!”

„Ja maar,” zei Sietse, „daarmee heeft u nog steeds niet verteld hoe u wist dat er juist in die auto een brandkas moest zitten.”

„Dat wist ik niet,” zei Zwart lachend, „maar de chauffeur kwam uit Amsterdam en hij ging naar Leeuwarden en ze dat er aardappels in de auto zaten.”

„En dat was toch waar?” zei Sietse.

„Maar m'n beste jongen?” zei Zwart, „begrijp jij het nu nog niet? Het is toch niet normaal dat een grote stad aard appels levert aan het platteland? Want sedert wanneer kopen de

Friezen de aardappels in Amsterdam?”

„Dat u daar zo gauw aan gedacht heeft,” zei Sietse vol bewondering. En allemaal spraken ze hun bewondering uit voor dat knappe staaltje van speurwerk.

„Nou ja,” zei Zwart, „een politieman zonder hersens is waardeloos, nietwaar? Enfin, het voornaamste is, dat de zaal is opgelost want anders hadden de heren rustig doorgegaan en was jouw herberg een echt rovershol geworden, mijn heer Gerben Zonderland!”

„Ik denk dat ik het maar gauw verkoop,” zei Gerben „wie weet wat ik er anders nog allemaal mee beleef!”

Maar Gerben verkocht de herberg niet. Integendeel! Er hij beleefde er nog van alles mee, zoals nog wel zal blijken.

HOOFDSTUK X

De storm brengt verandering

De volgende morgen, toen de jongens opstonden, bulderde er een harde wind rond het huis van Klinkhamer.

„Nu staan er lekkere golven op het meer,” zei Sietse, „wij kunnen straks lekker deinen.”

„Laat moeder het niet horen,” zei Hielke, „want dan kom jij de deur niet uit!”

Aan de boterhamtafel zei Klinkhamer:

„Het moet niet harder gaan waaien, want dan gebeuren er vast weer ongelukken!” Hij had het nauwelijks gezegd of daar kwam Dijkstra binnen. Dijkstra had zijn pet zo diep over zijn oren getrokken dat hij hem bijna niet af kon zetten. Hij zat eraan te trekken totdat Klinkhamer zei:

„Laat maar zitten, Dijkstra. Ik herken u zo ook wel!” Hielke en Sietse, die toch al moeite hadden om hun lachen te verbergen, proestten het uit, want het stond Dijkstra nogal potsierlijk, die pet zo diep in de ogen.

„Er valt niets te lachen!” riep Dijkstra kwaad, „er gebeurt een ramp! De Woudaap gaat in de soep! Als wij er niet vlug wat

aan doen, slaat hij binnen een half uur prompt op hol!"

„Kom kom,” zei Klinkhamer, „het is toch geen paard?”

„Er is een ketting gebroken!” riep Dijkstra, „ik kan de wieken niet uit de wind draaien. Straks houdt de rem het niet meer en maalt de molen zichzelf in brand!”

„Drommels!” zei Klinkhamer, „dat mag niet gebeuren Jongens! Als de weerlicht de takel en kettingen in de kar en er op een draf heen!”

„Wij kunnen veel vlugger met de Kameleon!” zei Sietse,

„Ben je betoeterd?” zei Klinkhamer, „met deze storm komen jullie niet op het meer! Jullie zijn weliswaar grote deugnieten, maar ik wil jullie toch niet kwijt!”

„Maar er is helemaal geen gevaar bij!” zei Sietse, „langs de polderdijk varen wij in de luwte!”

„Kom Sietse,” zei Klinkhamer, „nu geen praatjes meer, maar helpen!”

Het speet Sietse wel verschrikkelijk dat hij niet mocht varen maar misschien was het wel gevaarlijker dan hij dacht en dus hielp hij de kar laden en vertrokken zij naar de Woudaap. Hielke en Sietse duwden de kar en Klinkhamer en Dijkstra volgden hen. Maar op de polderdijk moesten de mannen helpen duwen, want de jongens kregen de kar niet vlug genoeg vooruit tegen de harde wind in die over de vlakke

polder kwam aanstormen. Op het meer rolden de golven met schuimende koppen af en aan. Het was een prachtig woest schouwspel, maar nergens zag men een boot. Het riet langs de kant boog door de storm tot vlak op het water en nu zag Sietse dat er geen sprake kon zijn van varen in de luwte van de dijk. De wind rukte af en toe aan de kar alsof zij haar in het meer wou werpen, maar vier paar handen hielden haar stevig vast en zonder ongelukken kwamen zij bij de molen. Boven op de omloop stond Kees die de wacht hield bij een touw dat Dijkstra had vastgebonden aan een van de wieken om op die manier de molen in bedwang te houden.

„Is het touw nog heel, Kees?” riep Dijkstra naar zijn zoon.

„Jawel!” riep Kees terug.

Toch rukten de wieken af en toe heen en weer en daarom nam Klinkhamer gauw de ijzeren takel op zijn schouder en droeg die de trap op naar de omloop. Dijkstra en de jongens namen de kettingen en dikke touwen mee. Om de kap van de molen, waaraan de wieken zaten, rond te kunnen draaien, liepen er enige balken vanaf de kap langs de buitenkant van de molen tot bijna op de omloop. Als je tegen die balken duwde zou je de kap doen draaien, maar dan moest je zo sterk zijn als een olifant want het ging reuzezwaar. Daarom zat er een lier aan die balken waarmee kettingen konden worden

op- en afgewonden. De ene ketting werd naar links aan een paal van de balustrade vastgemaakt en de andere ketting naar rechts. Door aan een groot wiel te draaien werd de ene ketting opgewonden en de andere afgerold. Op die manier kon je dus de kap naar links of rechts draaien. Maar nu was de ene ketting gebroken en daarvoor in de plaats maakte Klinkhamer nu de ijzeren takel vast en begon daarmee de kap rond te trekken.

„Ho ho! Stop!” riep Kees, want het touw van de ene wiek moest nog losgemaakt worden. De jongens en Dijkstra moesten de wiek voor alle zekerheid goed vasthouden en gelukkig kwamen Gerben en Sjoerd de postbode hen daarbij helpen. En zo werd met vereende krachten de kap zo ver rondgedraaid tot de wieken uit de wind waren. Met touwen en kettingen werd alles daarna stevig vastgezet en dan maakte Klinkhamer de gebroken ketting los en bracht haar in de kar. Dijkstra nodigde nu allen binnen voor een kopje koffie.

„Ik kan jullie er tot mijn spijt geen koek bij geven,” zei mevrouw Dijkstra, „ik had nog een Friese koek in de trommel, maar die is verdwenen!”

Daarbij keek zij naar Kees die zijn ogen neersloeg.

„Wat drommel!” riep Dijkstra, „ben jij weer bezig geweest kwajongen?”

„Kan ik het helpen?“ zei Kees, „ik was bang! Ik vreesde dat de molen in brand zou vliegen en toen heb ik de koe maar opgegeten!”

„Toen heeft hij de koek maar opgegeten!” riep Dijkstra verontwaardigd, „maar dat helpt toch zeker niet tegen brand?“

„Maar het was toch zonde geweest als de koek verbrand was,” zei Kees. Daar begonnen ze allemaal om te lachen.

„Tjonge, tjonge,” riep Dijkstra hoofdschuddend „iedereen denkt bij brand om waardevolle dingen te redden, maar Keesje niet, hij denkt prompt aan lekker eten Dat heeft voor hem de meeste waarde!”

„Wat voor de ene waarde heeft,” zei Klinkhamer, „i voor de andere vaak waardeloos. Er zijn volksstammen die elkaar betalen met schelpjes. Maar hier in ons land hebben schelpen alleen waarde om er kalk van te maken.”

„Maar doordat Kees die koek had gegeten,” zei Gerben „was hij zoveel zwaarder dat hij de wiek goed kon tegen houden. Zonder die koek was hij misschien te licht geweest net als die molenaar die in het meer werd geslingerd.”

„Welke molenaar werd in het meer geslingerd?“ vroeg Dijkstra.

„Hij heette Vogelpoel,” zei Gerben, „volgens het verhaal van mijn vader was hij de eerste molenaar die hier de baas was op

de Woudaap.”

„Hm,” zei Dijkstra, „van die naam heb ik nog nooit gehoord!”

„Dat kan wel waar zijn,” zei Gerben, „want Vogelpoel is maar een half jaar molenaar geweest. Maar toen is hij dan ook letterlijk uit dit baantje gevlogen! Het was op een stormachtige dag en Vogelpoel had de wieken van de molen stevig vastgezet. Maar de storm begon steeds erger te worden en toen is Vogelpoel op de onderste wiek gaan staan om het draaien te voorkomen. Helaas, ook toen sprong een ketting stuk en daar ging Vogelpoel met de wiek in het rond. Het ging steeds harder en harder, totdat Vogelpoel zich niet meer vast kon houden en tjoep... de lucht in werd geslingerd. Hij kwam bijna aan de andere kant van het meer in het water terecht.”

„En toen is hij verdronken,” zei Dijkstra, „en daarmee is dat mooie verhaaltje uit!”

„Wel nee,” zei Gerben, „iedereen dacht dat hij verdronken was en er is dan ook dagenlang naar hem gedregd, maar Vogelpoel was en bleef spoorloos. Maar op een morgen kwam de man die de melkbussen toentertijd naar de boterfabriek voer, met een krijtwit gezicht en knikkende knieën het dorp binnenrennen en riep: Help! Help! Een Batavier!”

„Gerben, Gerben!” zei Klinkhamer lachend, „wat ben jij een

fantast! De harde wind maakt je zeker dol?"

„Wel nee,” zei Gerben, „ik ben zo kalm als een dolle stier!”

„Toe Gerben?” bedelde Hielke, „vertel nog even verder? Jij mag zoveel fantaseren als je maar wilt!”

„Ik weet het niet meer!” zei Gerben, „ik ben de draad kwijt!”

„De melkvaarder riep: „Een Batavier!” ” zei Kees.

„Juist!” zei Gerben, „zo was het! De melkvaarder vertelde aan iedereen die het maar horen wilde, dat er een Batavier, gekleed in een schaapsvacht en gewapend met een knots, bij hem aan boord was gesprongen en met één hand een zware volle melkbus had geroofd, waarmee hij wegholde alsof het een leeg mandje was. Hij sprong zonder moeite ermee over het hek van een weiland en dronk de hele bus in één keer leeg! Toen wierp hij de bus over een afstand van driehonderd meter terug in de praam. Daarna verdween hij nog sneller dan een galopperend paard en sprong over de breedste vaarten en sloten alsof hij vleugels had. En om de waarheid van zijn verhaal te bewijzen liet de melkvaarder de gedeukte melkbus zien. Maar niemand geloofde hem, totdat 's middags de passagiers uit de bus vertelde hoe een man, gekleed in een schaapsvacht, onderweg over de bus was gesprongen en daarna naast de auto was meegehold. Zelfs toen de chauffeur op het allerhardst ging rijden, hield de vreemdeling de bus

nog gemakkelijk bij. Het leek wel een Batavier zeiden de mensen. En zo begon da iedereen te geloven dat een Batavier in z'n eentje ron het meer dwaalde. Maar toen er kippen en konijnen werden gestolen en de politie opdracht kreeg tot opsporing, duurd het niet lang of de Batavier werd gevonden. Op een van de eilandjes in het doolhof had hij een hutje van takken en riet gemaakt en daarin lag hij te slapen, zodat de politie hem gemakkelijk de boeien kon aandoen. Maar de boeien brak hij stuk alsof het lucifershoutjes waren waarop een van de agenten zijn revolver in de lucht afvuurde. D Batavier schrok daar zo van, dat hij begon te huilen al een kind en heel gedwee met de politie meeging!”

„En die Batavier bleek toen de molenaar Vogelpoel te zijn,” zei Sjoerd de postbode spottend. „Vogelpoel had zo’n klap van de molen gehad dat hij zijn verstand kwijtraakt en zich toen verbeelde dat hij een Batavier was! Wat een prachtig verhaal, hè? Of was het zo niet, Gerben de leugenaar?”

„Ik sta gewoonweg paf dat jij er zo goed mee op de hoog te bent,” zei Gerben, „en grote vriend, weet jij toevallig ook wat er later van die molenaar geworden is?”

„Sneeuwuimer in de zomer en ijsventer in de winter?” vroeg Sjoerd.

„Het is wel ongeveer zoiets,” zei Gerben, „want toer

Vogelpoel bijna nergens meer geschikt voor bleek te zijn hebben ze maar een postbode van hem gemaakt!”

Dat vond Sjoerd lang niet grappig en kwaad riep hij:

„Jij moet mij altijd beledigen! Maar wat ben jijzelf?”

Een boerenpummel! Een hark, een... een... een...”

„Zo is het wel genoeg!” zei Klinkhamer. „Vooruit naar buiten!

De frisse wind zal jullie goed doen! Mevrouw Dijkstra bedankt voor de koffie en tot ziens!”

Klinkhamer met zijn zoons en Gerben en Sjoerd gingen samen, lopend achter de kar, terug naar het dorp. Sjoerd en Gerben maakten nog steeds ruzie en dat duurde tot zij bij de smederij kwamen. Daar stond veldwachter Zwart te wachten.

„Mijnheer Zwart,” zei Gerben, „ik word beledigd door mijn grote vriend Sjoerd! Hij scheldt mij uit voor boerenpummel en hark en schoffel en weet ik veel?”

„Dan heb jij het zeker wel uitgelokt,” zei Zwart.

„Zo is het!” riep Sjoerd, „hij wil mij altijd kleineren. Maar ik spreek geen woord meer met hem!” En Sjoerd liep meteen verder naar het dorp. Maar dan riepen Hielke en Sietse hem terug, want de brieventas lag nog op de kar.

„Zie je wel?” zei Gerben plagend, „dat was weer heel snugger van je!” Het woord dat Sjoerd toen zei, kunnen wij niet vermelden, maar het was beslist geen nieuwjaarswens. Gerben

trok er zich evenwel niets van aan en lachend keek hij Sjoerd na.

„Ik heb iets minder plezierigs te vertellen,” zei Zwart, „het gaat fout met dat oude huisje waarin de familie Haan woont. Het kan elk ogenblik instorten. De vrouw met haar baby is er reeds uit. Willen jullie helpen om de inboedel naar een loods van de boterfabriek te brengen?”

Natuurlijk wilden Gerben en de jongens helpen en dus namen zij de kar mee naar het dorp. Zwart, die naast zijn fiets liep, volgde hen. In de Dorpsstraat lagen hier en daar stukgewaaide dakpannen op de grond en er was niemand op straat. Het was dan ook niet ongevaarlijk om tussen de huizen te lopen want als een dakpan op je hoofd viel, was dat lang niet prettig. Daarom gingen Gerben en de jongens niet vlak langs de huizen lopen, maar hielden zij het midden van de straat. Dat deed Zwart nu ook, hoewel hij anders altijd eiste dat je uiterst rechts moest houden. Zonder ongelukken kwamen allen bij de boterfabriek, waar mevrouw Haan met haar baby in het kantoor zat te wachten.

„Blijft u hier maar, mevrouw,” zei Zwart, „wij brengen alles in de loods en daarna kom ik u halen en zullen wij u helpen bij het inrichten!”

Dat vond mevrouw Haan geweldig en zij bedankte Zwart heel

hartelijk. De helpers gingen nu naar het huis. Het grote zeil, waaronder de woning schuilging, bolde door de wind omhoog of sloeg plat op het dak, zodat de spanten kraakten alsof alles in zou storten.

„Het zeil moet eraf!” riep Zwart, „het trekt straks het hele huis omver!”

„Dat kunnen wij niet doen!” riep Gerben, „zodra een punt losgemaakt wordt, slaat het zeil open en trekt dan juist alles omver. Het beste is, de meubels er zo gauw mogelijk uit te halen!”

Voor alle zekerheid wierp Gerben nog wat stenen aan de windkant op het zeil en dan begonnen zij de meubels naar buiten te dragen. De handkar werd volgeladen en door Hielke en Sietse vlug naar de boterfabriek gebracht en daar in een loods gelost. Gerben en Zwart droegen intussen alles buiten op het grasveld.

Toen Hielke en Sietse terugkwamen met de kar, was Louw bij hen. Hij woonde immers bij de fabriek en nauwelijks zag hij Hielke en Sietse voorbijkomen of hij ging ook helpen. De kar werd weer volgeladen en Gerben ging mee naar de fabriek omdat er zware dingen zoals de kachel en een wasmachine op de kar stonden. Spoedig kwamen zij weer terug bij Zwart die de wacht hield bij het huis en juist toen Sietse de kar zwaaide,

zakte het huisje met een doffe dreun in elkaar. Daar schrok zelfs Zwart van.

„Alsjemenu!” riep Gerben, „het hout kraakte niet eens, zo verrot is het!”

„En er was helemaal geen extra windstoot,” zei Sietse.

„Wij hebben geluk gehad,” zei Zwart, „het had best een kwartier eerder kunnen gebeuren.”

„Ik denk dat het komt doordat Gerben extra stenen op het zeil heeft gelegd,” zei Hielke, „daardoor kon de wind er niet meer onder komen en werd het zeil niet opgelicht.”

„Juist!” zei Zwart, „het zeil drukte nu volledig op het dak en daardoor stortte alles in.”

„Dus is het mijn schuld,” zei Gerben.

„Wel nee,” zei Zwart, „zo bedoelen wij het niet! Integendeel! Jouw bedoeling was goed en het gevolg ervan was nog beter. Nu zijn wij meteen van dit levensgevaarlijke huis verlost!”

„Mooi,” zei Gerben, „dan heb ik zonder het te weten eens iets goeds gedaan.”

En dan werd de kar weer volgeladen en naar de loods gebracht en daarna nog een paar vrachten totdat al het meubilair was overgebracht. Mevrouw Haan werd er bijgehaald en volgens aanwijzingen werd het vertrek netjes ingericht. De telefoonjuffrouw van de fabriek kwam Zwart

waarschuwen dat hij op het gemeentehuis verwacht werd. Het speet Zwart dat hij niet verder kon helpen want hij deed het graag. Gerben en de jongens legden nu het vloerkleed, zetten de kachel in een hoek en hingen de gordijnen op. De tafel, de stoelen, de grote kast, de spiegel, de wieg, kortom alles kreeg de plaats die mevrouw Haan aanwees. De loods werd zelfs veel gezelliger als het oude huisje en toen alles klaar was zei Gerben: „Als het zo doorgaat, komt u steeds beter te wonen, mevrouw!”

„Ik hoop het,” zei zij, „want hier mogen wij ook niet blijven!” Nu er verder niets meer te doen viel, bedankte mevrouw Haan Gerben en de jongens reuzehartelijk voor de hulp, waarna onze vrienden teruggingen naar het ingestorte huis om het dekzeil te halen. Het werd een heel karwei het zeil met die harde wind op te vouwen. Telkens woei het open en dan wierpen de jongens zich erop om het tegen te houden. Dat vonden zij een leuk spelletje, maar Gerben niet. Hij had niet veel tijd meer en vond dat geduvel van die kwajongens vervelend, want zo schoot het werk niet op.

„Maak wat voort, slome duikelaars!” riep Gerben, „ik ben te oud om met jullie te spelen!”

„Goed opa!” riepen de jongens en dan werd het zeil met vereende krachten op de kar getild en naar de

brandweergarage gebracht. Gerben ging naar huis en Hielke en Sietse brachten de kar terug naar de smederij.

„Hoe is het gegaan, jongens?” vroeg Klinkhamer.

„Die mevrouw woont nu in een loods van de fabriek,” zei Hielke, „en het huis ligt plat, het is ingestort!”

„Zo zo,” zei Klinkhamer, „het werd dus wel tijd dat het ontruimd werd. Enfin, voor die mensen is dus toch een oplossing gevonden!”

Maar een werkelijke oplossing was het niet, want de familie Haan mocht daar niet blijven wonen. Ten eerste voldeed de loods niet aan de eisen die er aan een woning gesteld worden en ten tweede kon de fabriek de loods niet voor altijd missen. Dat vertelde Zwart 's avonds in de smederij en tegen Gerben zei hij:

„Dus moet er iets voor die mensen gedaan worden. De vraag is nu of jij dat wilt doen, mijnheer Gerben Zonderland?”

„Ikke?” riep Gerben verbaasd, „wat kan ik doen?”

„Geef hun een huis!” zei Zwart.

„Moet ik een huis geven?” riep Gerben nog verbaasder.

„Nou ja, geven, ik bedoel verhuren,” zei Zwart.

„O wacht eens,” riep Gerben, „u bedoelt natuurlijk de herberg? Wilt u wel geloven dat geen haar op mijn hoofd eraan gedacht heeft, dat ik een huis bezit om te verhuren?”

„Veel mensen kennen hun eigen rijkdom niet,” zei Zwart,
„want wat is er mooier dan een medemens te kunnen
helpen? Dat geeft zo’n rijk gevoel van binnen, nietwaar?”
„Gaat u alstublieft niet op mijn gevoel werken,” zei Gerben,
„want dan begin ik zo meteen te huilen!”
„En huilebalk? Doe je het?” vroeg Zwart.
„Natuurlijk!” zei Gerben.
En Zwart drukte hem stevig de hand.

HOOFDSTUK XI

De eigenaar van de Rivière

Het was zaterdagmorgen toen Gerben, vergezeld van mijnheer Haan, de smederij binnenkwam en zei:

„Mag ik jullie even de nieuwe herbergier van de Vriendschap voorstellen? Mijnheer Haan gaat er wonen!”

„Mijn vrouw en ik zijn er reuzeblij mee,” zei Haan, „wij willen proberen van het café iets leuks te maken, maar wij verkopen geen sterke drank. Want daar komt altijd ellende van!”

„En nu gaan wij het een beetje vertimmeren,” zei Gerben, „en daarvoor kom ik de jongens vragen of zij een praam met platen zaagsel naar het café willen varen!”

„Platen zaagsel?” vroeg Hielke.

„Ja jongeman,” zei Gerben, „platen board bestaan uit lijn en zaagsel!”

„O jij bedoelt dus platen board,” informeerde Hielke.

„Waar is de praam?” vroeg Sietse.

„Bij de boerderij!” zei Gerben.

„Dan zullen wij hem halen,” bood Sietse aan.

Gerben en Haan gingen met de jongens naar de Kameleon

en met z'n vieren voeren zij naar de boerderij van Jellema. Daar lag de praam voor de wal.

„Hij is leeg!” zei Sietse, „er zit niets in!”

„Dat klopt,” zei Gerben, „wij gaan eerst naar de timmerman om board te halen!”

De Kameleon werd achter de praam vastgemaakt en begon te duwen. Toen de boten de Woudaap naderden, stond Kees op de wal te wenken. Hij wou ook meevaren. Sietse stuurde de praam rakelings langs de wal en Kees sprong aan boord en viel pardoes op zijn achterwerk.

„Kijk jij een beetje uit?” riep Gerben, „jij maakte bijna een gat in de bodem!” Kees krabbelde overeind en ging op de rand van de praam zitten.

„Waar gaan wij heen?” vroeg hij.

„Naar de bakker,” zei Gerben, „wij halen een lading koek voor het café.”

„Dat wordt een lekker vrachtje,” zei Kees glunderend.

„Dat zei lange Tijmen ook, toen hij een schuit vol zoete appels vervoerde,” zei Gerben, „hij at er zo veel van tot hij niet meer kon. En een dag later werd hij misselijk!”

„Waarom een dag later pas?” vroeg Sietse.

„Omdat hij zo lang was,” zei Gerben, „daardoor duurde het altijd een dag, voordat de misselijkheid hem naar het hoofd

was gestegen!" Haan begon te lachen.

„Hij heeft altijd zulke gekke praatjes," zei Sietse en hij stuurde de praam onder de brug door en dan voeren zij door de vaart naar het dorp. Toen zij bij het Raadhuisplein aanlegden begonnen de ogen van Kees extra te glunderen. Zou het dus toch waar zijn dat zij koek gingen halen? Het was evenwel een grote teleurstelling voor Kees toen Gerben naar de werkplaats van de timmerman ging om er grote platen board te halen.

De platen werden naar de praam gedragen, waarbij Louw ook kwam helpen. Ook werd er gereedschap en spijkers aan boord gebracht en dan voeren onze schippers terug naar het meer. Maar achter de smederij liet Sietse de boten aanleggen. „Wat ga je doen?" vroeg Gerben.

„Even een paar hamers halen," zei Sietse en hij holde naar de smederij en kwam terug met twee hamers. „Zo, nu hebben wij vier hamers," zei hij, „dat gaat tweemaal zo hard."

„Goed zo, Sietse!" riep Gerben, „en nu varen, jongens. Al het board moet vandaag nog verwerkt worden!"

Op volle snelheid voeren zij over het meer naar de Vriendschap. De boten werden daar goed vastgelegd en de platen in het café gedragen. Hielke en Sietse keken verbaasd naar de zolder, die in plaats van donkerbruin, een veel lichtere kleur had gekregen. Gerben en Haan hadden de

zolder de vorige avond schoongemaakt.

„Wacht maar,” zei Gerben, „als het geschilderd is, lijkt het nog veel mooier.”

Haan, die een vlijtig man was, begon meteen een plaat board aan de wand te spijkeren. Door het board werden de wanden veel vlakker en gladder. De platen bleken vijf centimeter te kort te zijn maar dat was geen bezwaar, want door eronder een plint te spijkeren werd toch de hele wand bedekt. Haan maakte de ene plaat na de andere met een paar spijkers vast en dan mochten de jongens de plaat rondom vastspijkeren. Dat spijkeren vonden zij mooi werk en de tijd vloog om zodat allen verbaasd waren toen Haan op zijn horloge keek en zei dat het al bijna twaalf uur was.

„Dan gaan wij gauw even eten,” zei Gerben, „en vanmiddag timmeren wij de rest erin!”

Inderdaad werd al het board er die middag ingetimmerd maar toen was het dan ook reeds kwart over zes en hoog tijd om naar huis te gaan. Allen vonden het café nu zoveel mooier, dat zij er niet op uitgekeken raakten. Maar tenslotte gingen zij toen naar huis.

„Wij dachten dat jullie daar bleven slapen,” zei Klinkhamer toen zijn zoons pas om half zeven de kamer binnenkwamen. „Ik zou er best willen wonen,” mijmerde Sietse, „het wordt

een reuzemooi huis!”

„Dat is dan fijn voor die familie Haan,” zei moeder, „eerst woonden zij in een krot en binnenkort in ’t mooiste huis aan het meer. Zij hebben wel geluk gehad.”

„Dat hebben zij te danken aan de storm,” merkte Klinkhamer op, „waar harde wind al niet goed voor kan zijn!”

De herberg werd nu van binnen geheel geschilderd. Dat deed Haan en hij bleek het heel goed te kunnen. Toen de jongens bij hem kwamen kijken, keken zij heel verwonderd naar de zolder die lichtblauw was geverfd.

„Dat heb ik nog nooit gezien,” zei Sietse, „een blauwe zolder.”

„Met kleuren kun je allerlei effecten bereiken,” zei Haan, „dit blauw doet de zolder hoger lijken. Die achterwand wordt lichtgroen omdat de zon erop schijnt en dan geeft het rust aan je ogen. Rond het buffet wordt alles met gebroken wit geschilderd, want dat staat fris en de muur waar nooit zon komt, maak ik zachtroze, de kleur van de opkomende zon.”

„Dat heeft u leuk bedacht,” zei Hielke.

„Ik heb vroeger bij een schilder gewerkt,” zei Haan, „daardoor weet ik iets van kleuren af.”

„Kunnen wij helpen?” vroeg Sietse.

„Heel graag, daar liggen kwasten en in die grote bus zit

lijmverf. Dat moet op al het board gesmeerd worden, voordat ik het kan schilderen.”

En zo begonnen onze vrienden weer te helpen bij het verfraaien van het café dat zienderogen mooier en mooier werd. Toen binnen alles geschilderd was begon Haan ook buiten de ramen, goten en deuren nieuwe frisse kleuren te geven. Hij werkte van 's morgens vroeg tot 's avonds laat, terwijl de jongens en Gerben hem zoveel mogelijk hielpen. Maar toen alles netjes in de verf zat, had Gerben geen geld meer voor nieuwe tafels en stoelen, hoewel die toch zeker wel nodig waren. Want de oude meubels stonden in het fraai geschilderde café als brandnetels tussen de rozen, zoals Gerben het zei. Maar dit belette Haan en zijn vrouw niet om er alvast te gaan wonen. De jongens kwamen met de Kameleon en de praam van Jellema naar de boterfabriek en voor de zoveelste maal werden de meubels van hun plaats gehaald en in de praam geladen. Mevrouw Haan liep te zingen van blijdschap nu zij dan eindelijk een goed huis ging bewonen en natuurlijk zorgde zij ervoor dat het café nette gordijnen voor de ramen kreeg. Doordat de ramen tevens glommen als spiegels leek het café in plaats van op een spookhol, op een zonnig vriendelijk gebouw waar spoedig veel klanten kwamen. Maar iedereen vond het jammer dat de

meubels zo oud waren.

„Dat komt nog wel,” zei Haan dan, maar voorlopig wist hij er geen andere oplossing voor dan de stoelen en tafels te schilderen.

Op een morgen kwam er bij het café een grote auto met zand en de chauffeur vroeg waar hij het moest storten.

„Ik heb geen zand besteld,” zei Haan.

„De afspraak die wij gemaakt hebben met Sijtsma, was, dat wij hier minstens dertig auto's met zand konden storten,” zei de chauffeur.

„Sijtsma was de vroegere eigenaar van de herberg,” zei Haan, „maar nu is Gerben Zonderland hier de baas en ik weet niet of die al dat zand wil hebben. Maar u kunt het hem zelf vragen, want hij komt daar juist aan.”

Gerben was met Hielke en Sietse op weg naar het café en toen de Kameleon snel naderde, vroeg Hielke:

„Heb jij zand besteld, Gerben? Daar staat een auto vol!”

„Ik heb niets besteld,” zei Gerben, „maar ik denk dat de chauffeur een kopje koffie komt drinken.” Maar toen hij aan wal ging, kwam de chauffeur naar hem toe en zei:

„Ik heb een contract met de vorige eigenaar om hier dertig wagens zand te brengen. Waar wilt u het hebben?”

„Dertig wagens zand?” riep Gerben, „wilt u het café

bedelven? Wat moet ik met al dat zand?"

„Laat het langs de kant van het meer storten,” zei Sietse. „Dan komt er een mooi stuk strand!”

„Maar ik bezit geen cent,” zei Gerben, „ik kan al dat zand niet betalen!”

„Dat is niet nodig,” zei de chauffeur, „u krijgt het gratis. Het zand komt uit het nieuwe kanaal dat gegraven wordt en wij zijn blij als wij het ergens kwijt kunnen.”

„Maar dat verandert de zaak,” zei Gerben, „stort dan maar zoveel zand als je hebt.”

De vrachtwagen reed nu achteruit tot vlak bij het meer. Dan ging de laadbak omhoog en gleed het zand gedeeltelijk in het water en gedeeltelijk op de wal. De lege auto vertrok, maar dan was er alweer een andere die ook zijn lading zand aan de rand van het meer loste. De auto's reden nu af en aan en zo werd er een steeds grotere zandstrook voor het café gelegd.

„Machtig hè?” zei Sietse, „nu komt er een echt strand! Dat zal veel bezoekers trekken. Gerben moet er strandstoelen neerzetten en er ook een speeltuin bijmaken.”

„Maar Gerben heeft geen geld,” zei Hielke.

„Hm ja,” zei Sietse, „dat is natuurlijk wel vervelend. Maar kijk daar eens. Wat komt daar een lange kano.” Een lange smalle boot waarin acht studenten zaten te roeien naderde snel. Dan

gaf de stuurman een commando en met hun riemen remden de studenten hun vaart en gingen hun boot keren. Daarbij kwamen zij dicht langs Hielke en Sietse en de stuurman vroeg: „Zeg jongens. Wat is dit voor een tent?”

„Tent?” vroegen Hielke en Sietse verwonderd.

„Ik bedoel het café,” zei de stuurman, „is het een nette zaak? En kunnen wij er onze boot opbergen?”

„U kunt onder het café wel twintig van die boten bergen,” zei Hielke.

„Twintig?” zei Sietse, „wel veertig! U kunt die ruimte misschien wel huren. Hé, Gerben? Kom even! Hier zijn studenten!”

Toen de heren Gerben zagen, riepen zij verrast:

„Maar Gerben, sedert wanneer ben jij herbergier geworden?”

„Ik ben een boer en ik blijf een boer,” zei Gerben, „dit deftige eersteklas restaurant heb ik toevallig geërfd en de heer Haan is herbergier!”

„Zij willen misschien de ruimte onder het café huren voor het bergen van boten,” zei Sietse.

„Wel heren,” zei Gerben, „als u iets zoekt waarbij u dicht bij het water uw boten veilig kunt bergen, dan is het wel hier.”

„Laten wij maar eens kijken,” zei een van de studenten en zij stapten uit en gingen mee naar de grote kelder onder het café.

Het gevolg was dat de heren de ruimte gingen huren voor twintig gulden per week, waarbij zij Gerben reeds de volgende week een cheque stuurden van duizend gulden als betaling voor het eerste jaar. Met dat geld werden nieuwe tafels en stoelen gekocht en mevrouw Haan zorgde ervoor dat het hele leuke meubels werden. De zaak begon nu heel goed te lopen en op een avond zei Gerben in de smederij heel trots:

„Ja ja. Het maakt een groot verschil wie er een zaak drijft. Mijn oom maakte er een rovershol van, maar ik heb er iets fijns van gemaakt!”

„Hm,” zei Zwart, „jij alleen? Of hebben Haan en zijn vrouw er ook wat aan gedaan? Trouwens, het is nog helemaal niet zeker of dat strand daar mag blijven!”

„Wat?” riep Gerben onthutst, „moet al dat zand er dan weer weg?”

„Als het tegenloopt, wel!” zei Zwart, „de dijkgraaf was nogal ontstemd dat jij zonder zijn toestemming de bedij-king van het meer onder het zand hebt bedolven. Ik hoorde het toevallig toen hij er met de burgemeester over sprak!”

„Maar het kost een kapitaal om dat zand weer weg te laten halen!” zei Gerben.

„Tja broer,” zei Zwart, „zo ben je rijk en zo ben je arm. Het kan dus best gebeuren dat er een mijnheer bij je komt met

een papier. Dat is dan een deurwaarder die jou komt vertellen binnen welke tijd het zand verwijderd moet zijn. En dat het dan veel geld gaat kosten, tja, dat had zo'n goed zakenman als jij van tevoren moeten bedenken!

Goedenavond!" Gerben was helemaal bleek om zijn neus geworden en vroeg dan aan Klinkhamer:

„Wat moet ik beginnen? Het strand begon juist zo goed bij de mensen in de smaak te vallen en nu moet misschien alles weer verdwijnen. Dat is toch meer dan treurig. En de bedijking van het meer is er minstens een halve meter hoger door geworden, waarom moet het zand dan weer weg? Dat is gewoonweg dwarsbomerij!"

„Het is nog helemaal niet zeker dat het zand er weer weg moet," zei Klinkhamer, „Zwart zei dat het misschien weleens zou moeten, maar hij wist het niet."

„Weet je wat jij doen moet Gerben?" zei Sietse, „jij moet reclame maken in de krant. Dan krijgt het strand nog veel meer bekendheid en zal iedereen verontwaardigd zijn als het weer verdwijnen moet."

„Dat idee is lang niet gek," zei Klinkhamer.

„Goed!" zei Gerben, „ik ga het meteen doen!" Een dag later las Klinkhamer de advertentie voor:

„Komt allen kijken! Iets nieuws voor Friesland! Een prachtig

strand aan het meer bij café de Vriendschap. Prima consumpties. Billijke prijzen!’

„Die Gerben!” zei moeder lachend, „hij wordt nog een groot zakenman!”

„Hij doet alles wat een ander hem voorkauwt,” zei Sietse, „zelf weet hij niets te bedenken.”

„Dat is waar,” zei Hielke, „want Sietse heeft hem gezegd dat er best een strand gemaakt kon worden en hij zei ook dat Gerben moest adverteren!”

„En ik heb ook de studenten erheen gestuurd,” zei Sietse.

„Dan zullen wij in ’t vervolg spreken van Gerben en zijn compagnons,” zei Klinkhamer lachend. Hoe zo’n advertentie hielp, bleek reeds de volgende dag toen er vele vaders en moeders met hun kinderen naar het strand kwamen. Het gaf een gezellige drukte en het café maakte goede zaken.

„Als het doorgaat,” zei Gerben, „kunnen wij gauw badhokjes bouwen en strandstoelen kopen en een speeltuin maken.” En zodra hij even vrij was ging Gerben met de jongens mee in de Kameleon naar de herberg. Hij keek dan reeds van verre hoe druk het er was en wanneer dan veel mensen met kinderen op het strand speelden of lagen te zonnebaden, keek hij reuze trots en zei:

„Dit zal toch niemand meer durven verbieden. Stel je voor

dat het strand nu opgeruimd moest worden. Het zou gewoonweg barbaars zijn.” Maar toen hij op ’n middag weer met de jongens bij het café kwam, zei Haan tegen hem: „Er zit een mijnheer op je te wachten, Gerben.” Drommels dacht Gerben, zou dat dan toch een deurwaarder zijn? En hij vroeg: „Heeft die man een papier bij zich?” „Hij heeft wel een grote aktentas bij zich,” zei Haan. „Dan maak ik dat ik wegkom,” zei Gerben, „hij is vast een deurwaarder!”

En Gerben holde naar een auto, die op het punt stond, om te vertrekken en vroeg de mijnheer of hij mee mocht rijden naar het dorp. Zo verdween Gerben nog vlugger dan hij gekomen was.

„Het zal hem niet veel helpen!” zei Haan, „de deurwaarder vindt hem toch wel. Dat wil zeggen, als die mijnheer werkelijk een deurwaarder is. Ik ga het hem meteen vragen.” Haan verdween weer in het café, maar kwam spoedig lachend terug met een mijnheer, die hij naar onze vrienden bracht.

„Jongens,” zei Haan, „deze mijnheer is verslaggever van de krant. Brengen jullie hem even bij Gerben? Mijnheer wil hem graag wat vragen stellen.”

„Goed!” zei Sietse, „wij willen wel proberen of wij Gerben kunnen vinden. Komt u maar in de boot mijnheer.”

„Een moment, jongens,” zei de mijnheer en hij haalde een fototoestel te voorschijn en nam foto's van het strand en het café. Dan ging hij voor in de Kameleon zitten en de boot voer weg. Maar toen zij vijftig meter gevaren hadden, vroeg de mijnheer om even te stoppen. Hij ging vanuit de Kameleon ook nog enige foto's nemen van het strand.

„Zo,” zei hij dan, „nu heb ik wel genoeg. Varen maar, jongens.” Welnu er werd gevaren. Het ging zo snel dat de mijnheer heel verbaasd zat te kijken.

„Wat een boot!” riep hij. „Hoe bestaat het!” Sietse liet de Kameleon regelrecht naar de boerderij van Jellema varen en warempel daar liep Gerben op het erf. Maar nauwelijks zag Gerben de bezoekers of hij was verdwenen. Hielke en Sietse liepen ieder langs een kant van de boerderij en kwamen achter de grote schuur weer bij elkaar.

„Niets te zien,” zei Hielke.

„Dan zit die strandjutter in de schuur,” zei Sietse en hij opende de deur en fluisterde: „Stil! Ik hoor iets!”

Op de hooizolder boven de koestal klonk gestommel. Sietse klom meteen de ladder op die tegen de stal stond en liep tastend in het donker over de zolder. Dan werd hij plotseling vastgegrepen en zei Gerben kwaad:

„Stommeling! Hoe kun je die man hier brengen? Begrijp jij

dan niet, dat ik zo lang mogelijk onvindbaar moet blijven?
Wanneer die deurwaarder mij geen bevel heeft gegeven, hoef ik niets te doen, sufkop!”

„Dat ben je zelf!” zei Sietse, „hij is geen deurwaarder. Hij is verslaggever van de krant. Hij gaat reclame voor je maken! Hij heeft al vijf foto’s gemaakt!”

„Deksels!” zei Gerben, „als ik dat geweten had...” En hij liet zich met een sneltreinvaart langs de ladder naar beneden glijden. Toen Sietse ook beneden kwam stond Gerben reeds druk met de verslaggever te praten.

„Wij hebben reeds duizenden bezoekers op ons strand gehad,” zei hij, „en binnenkort hopen wij de accommodatie te vergroten door het bouwen van kleedhokjes, het plaatsen van rietmatten en het bouwen van een lunapark!”

„Lunapark?” vroeg de verslaggever verbaasd.

„Nou ja, een speeltuin,” zei Gerben, „ook willen wij in de toekomst bootjes verhuren en hebben de studenten hun boten ook bij ons opgeslagen!” De verslaggever schreef alles op en Gerben vertelde en fantaseerde zo hard hij kon.

„In de toekomst komt er een buitenterras voor het café,” zei hij, „en een springtoren voor de zwemmers. Ook gaan wij dennebomen planten, zodat het strand en het café altijd in het groen liggen. En in de weekends laten wij orkestjes optreden,

geen knettermuziek, maar heel beschaafd, u weet wel, zo op het terras met gekleurde lampions. Als u dat op een mooie zomeravond meemaakt, zou u het niet willen ruilen met een avond aan de Rivière!”

„Ben jij dan weieens aan de Rivière geweest?” vroeg Sietse.

„Bemoei jij je er niet mee, nozem!” zei Gerben. „U ziet dus mijnheer, geen middel zal onbeproefd worden gelaten om van dit strand een stukje Rivière te maken!”

„Daar wens ik u dan veel succes mee,” zei de verslaggever en hij keek op zijn horloge. Dan vroeg hij aan Hielke en Sietse of zij hem zo snel mogelijk naar het dorp wilden brengen, dan kon hij de bus naar de stad nog juist halen.

De verslaggever nam afscheid van Gerben en de jongens voeren snel met hem naar de brug waar een minuut later de bus reeds kwam.

De volgende dag stonden Gerben en de jongens in de smederij te wachten op de krantenbezorger. Eindelijk kwam hij en Klinkhamer, die de krant in ontvangst nam, sloeg het blad open en daar stonden de foto's van het strand en het café. Met dikke letters stond erboven:

— De Rivière aan het Friese meer —

En dan werd er uitgebreid verteld wat de plannen waren van de eigenaar, de wélbekende heer Gerben Zonderland.

Gerben kreeg er rode oren van en zei verontwaardigd:

„Maar dat heb ik allemaal niet gezegd!”

„Dat heb jij wel!” zei Sietse, „jij schepte zo op dat jij niet meer wist wat je allemaal wel zei!”

„Het geeft niet!” zei Klinkhamer, „het is tegenwoordig gewoonte om bij het reclame maken een beetje te overdrijven. En als die plannen van jou uitgevoerd zouden worden, zou dat lang niet gek zijn, mijnheer Gerben Zonderland!”

Maar dan kwam veldwachter Zwart in de smederij. Hij ging vlak voor Gerben staan en keek hem aan.

„Zo!” zei hij dan spottend, „ben jij die beroemde heer Gerben Zonderland? De eigenaar van de Friese Rivièra. Wel broer, morgen zal jij wel een toontje lager zingen!

Morgenmiddag om drie uur word jij verwacht bij de burgemeester en wethouders in het gemeentehuis. En jij weet dat wethouder Bantenga tevens dijkgraaf van de polder is, dus zal jij wel het een en ander te horen krijgen over je mooie Rivièra! Dus, je weet het! Morgenmiddag drie uur! Goedenavond!”

„Dat is het einde!” zei Gerben met een diepe zucht, „hier mag nooit iets! Het is toch de reinste onzin om al dat zand weer weg te laten halen? De dijk is er tweemaal zo sterk van

geworden!”

„Dat moet jij morgen precies zo aan de heren vertellen,” zei Zwart, „als een van hen het dan met je eens is, valt er misschien nog over te praten!”

„Ik zal ze wel krijgen!” riep Gerben woest, „ik laat mij niet in een hoekje drukken!” En hij ging naar buiten en sloeg de deur kwaad achter zich dicht.

„Het valt niet mee om eigenaar van de Riviera te zijn,” zei Sietse. Klinkhamer schudde zijn hoofd.

„Hoe zal dit aflopen?” zei hij.

De volgende middag ging Gerben het gemeentehuis binnen. De jongens die hem stiekem hadden opgewacht, hoorden nu bij de voordeur hoe de bode Gerben ontving.

„Wat kom jij doen?” vroeg de bode.

„Ik praat alleen met de allerhoogste die hier is,” zei Gerben.

„De burgemeester vergadert met de wethouders,” zei de bode.

„Als hij mij niet ontvangen kan,” zei Gerben, „ga ik wel weer. Vertelt u hem dan, dat u mij heeft weggestuurd!”

„Een ogenblikje,” zei de bode en hij verdween achter een deur. Spoedig kwam hij terug en zei:

„Ga maar binnen! De burgemeester verwacht je!”

Toen de jongens dat hoorden, holden zij naar de zijkant van

het gebouw waar het raam van de burgemeesterskamer openstond. Stilletjes hurkten zij onder het raam en hoorden Gerben het vertrek binnenkomen.

„Daar hebben wij onze vriend Gerben!” zei de burgemeester opgewekt, „ga zitten, man!”

„Ik blijf net zo lief staan!” zei Gerben stroef, „en ik kan jullie dit wel vertellen: zodra ik dat zand weg moet halen, laat ik alles in de krant zetten!”

„Het zand weghalen?” vroeg wethouder Bantenga, die tevens dijkgraaf was, „dat zou dom zijn! De wal is er veel sterker door geworden en het strand trekt steeds veel bezoek. Dat juichen wij van harte toe, want het komt onze gemeente ten goede!”

„En dat er in het café geen sterke drank meer wordt verkocht, vinden wij ook prachtig!” zei de andere wethouder die een strenge geheelonthouder was.

Gerben, die door deze onverwachte ontvangst helemaal van zijn stuk was gebracht, keek de heren verbaasd aan.

„Maar ga toch zitten, kerel!” zei de burgemeester, „steek eens een sigaar op!” Gerben ging zitten en kreeg een sigaar.

„Wel Gerben,” zei de burgemeester, „wij hebben je ontboden om je steun toe te zeggen bij het verwezenlijken van je plannen. Het polderbestuur geeft je de grond waarop het strand ligt in bruikleen. Beplanting met dennebomen

blijkt ook mogelijk te zijn en daarvoor zal ook het polderbestuur zorgen. Uit het fonds ter bevordering van recreatie krijg je vijfduizend gulden voor het maken van badhokjes en wat je verder maar wilt. En zo zie je dus dat het gemeentebestuur volledig achter je plannen staat en hopen wij dat jij erin slaagt er een echte Rivièra van te maken.”

„Wel verdraaid!” riep Gerben en hij sloeg met zijn vuist op de tafel zodat de beker met sigaren omrolde, „wat heeft die lelijke Zwart mij te pakken gehad! Hij gaf mij de indruk dat u tegen mijn plannen was. Maar nu het juist andersom is, bedank ik u ten zeerste voor uw medewerking!” En hij gaf de heren allemaal een hand.

„Ik moet dit grote nieuws zo gauw mogelijk aan mijn herbergier vertellen,” zei hij dan, „wij gaan zo snel als het maar kan aan de slag. En zodra alles klaar is, nodig ik u uit voor een feestelijke opening!”

„Daar zullen wij dan graag gehoor aan geven, Gerben!” zei de burgemeester en dan haastte Gerben zich naar buiten waar de jongens reeds op hem stonden te wachten.

„Gefeliciteerd, Gerben!” riepen zij.

„Hoe weten jullie dat nu al?” vroeg Gerben verbaasd.

„Door het raam,” zei Sietse.

„Dat zal wel weer,” zei Gerben, „jullie zijn net een

sprinkhanenplaag. Die beesten zitten ook overal. En breng mij nu maar gauw naar het café!”

„Naar de Riviera, bedoel je, nietwaar?” zei Sietse. Gerben begon te lachen, maar toen hij in de Dorpsstraat Zwart tegenkwam, zei hij kwaad:

„Daar heb je nu de veldwachter die meent dat hij altijd alles weet, maar u wist niets!”

„Wel broer,” zei Zwart, „laat ik je dan vertellen dat ik een week geleden reeds wist dat er sprake van was om jou een bijdrage te geven van vijfduizend gulden. En nu jij weer!”

„Waarom heeft u mij dat niet verteld?” vroeg Gerben.

„Ambtsgeheim, broer,” zei Zwart, „ambtsgeheim.” En dan ging hij lachend verder.

„Jammer, dat ik het zo druk heb,” zei Gerben, „anders zou ik hem eens gepeperd de waarheid zeggen!”

Gerben kreeg het inderdaad druk, want al zijn plannen die hij aan de verslaggever had verteld, werden verwezenlijkt.

En zo werd de oude herberg een heel geliefd strandcafé waar duizenden bezoekers kwamen. Gerben zat vaak heel trots op het terras naar al die drukte te kijken en wanneer de Kameleon er aanlegde, riep hij de jongens altijd bij zich en trakteerde hen op limonade of ijs. Maar op het strand kwam Gerben niet, want zei hij:

„Als je veel in het zand loopt, krijg je kameelvoeten en dan passen mijn schoenen niet meer!”

„Hm,” zei Sietse, „en dat is nu de eigenaar van de Rivière! Hoe bestaat het.”

„Gerben zal altijd Gerben blijven!” zei Hielke lachend.
Gelukkig wel, nietwaar?

De Kameleon Reeks

1. De schippers van de Kameleon (1949)
2. Kameleon ahoy! (1951)
3. Redders met de Kameleon (1952)
4. Speurders met de Kameleon (1955)
5. De Kameleon op volle toeren (1956)
6. De Kameleon houdt koers (1958)
7. Goede vaart, Kameleon (1958)
8. Trossen los Kameleon! (1959)
9. De Kameleon in 't zoeklicht (1959)
10. De Kameleon opnieuw in actie (1960)
11. De Kameleon in de branding (1961)
12. Vivat Kameleon! (1961)
13. De Kameleon Blijft Favoriet! (1962)
14. De Kameleon wint de prijs! (1962)
15. De kameleon brengt geluk! (1963)
16. Bravo Kameleon! (1963)
17. Vakantie met de Kameleon (1964)
18. De Kameleon viert feest! (1964)
19. Tiptop Kameleon (1965)
20. De Kameleon schiet te hulp (1965)
21. Trouwe vrienden van de Kameleon (1966)

22. De Kameleon staat voor niets! (1966)
23. Met de Kameleon er op los! (1967)
24. De kameleon altijd paraat (1967)
25. De Kameleon slaat zijn slag (1968)
26. De Kameleon pakt aan! (1968)
27. Ruim baan Kameleon (1969)
28. De Kameleon vaart uit
29. De Kameleon treft doel!
30. Volle kracht Kameleon!
31. Met de Kameleon op avontuur
32. De Kameleon maakt schoon schip
33. De Kameleon knapt het op!
34. Met de Kameleon vooruit!
35. De Kameleon steekt van wal
36. De Kameleon doet een goede vangst!
37. De vlag in top voor de Kameleon
38. De Kameleon in de storm
39. Alle hens aan dek Kameleon
40. De Kameleon krijgt nieuwe vrienden
41. Op reis met de Kameleon
42. De Kameleon heeft succes
43. De Kameleon vaart voorop!
44. Lang leve de Kameleon!

45. De Kameleon helpt altijd!
46. De Kameleon ruikt onraad
47. De Kameleon geeft vol gas
48. De Kameleon maakt plezier
49. De Kameleon ligt op de loer
50. De Kameleon in het goud
51. De Kameleon houdt stand
52. De Kameleon vaart door
53. De Kameleon gooit het roer om
54. Recht door zee Kameleon
55. De Kameleon op dreef
56. De Kameleon in woelig water
57. Met de Kameleon voor de wind
58. De Kameleon heeft goed nieuws
59. De Kameleon draagt zijn steentje bij
60. De Kameleon maakt het helemaal
61. De Kameleon slaat alarm
62. De Kameleon stuurloos
63. De Kameleon op jacht
64. De Kameleon scoort
65. Zet hem op Kameleon!
66. De Kameleon lost het op